

«ILUSTRACIJA»

LETO III.

LJUBLJANA 1931

Č. št. 83247

UREDILA DR. RAJKO LOŽAR IN JANKO TRAVEN

ILUSTRACIJE

III

83247

030023641

IZDAJA KONZORCIJ »ILUSTRACIJE« (K. ČEČ & CONS.)
GRAFIČNO DELO JUGOSLOVANSKE TISKARNE V LJUBLJANI (K. ČEČ)

KAZALO

Pesmi:

Domotožje (J. Glaser)	147
Mariborska nedelja (J. Samec)	147
Naša nesreča (Fr. Levstik)	299
Utví (Fr. Levstik)	299

Branje:

Aleluja (J. Likovič)	138
Ampak v življenju je vse drugače (I. Grahor)	74
Če frak dobro pristoja (N. O.)	47
Hafija (B. Magajna)	189
Jesen (J. Likovič)	362
Manj, baba, manj!	67
Ogorek (R. Kresal)	2
Snežinka (J. Likovič)	415
Svilenc nogavice (Helmer Vanberg)	355
Tam v vinskih gorah (I. Matičič)	328
Veca in njene zlate rože (B. Magajna)	118
Ženitev Yussufa Khana (F. Heller)	30, 54, 102, 153, 179, 204, 238, 270, 305, 341, 377, 416

Pokrajina in ljudje:

Akropolis (Dr. Fr. Stelè)	8
Albanci (Fr. Radešček)	405
Albanija	404
Arheolog v Južni Srbiji (B. Saria)	125
Bodoči Bled (Arh. I. Vurnik)	276
Francoske kolonije (D. Potočnik)	267
Grad Brdo pri Kranju	371
»Jugoslovenska Švica« (Dr. V. B.)	106
Kongres Pen-klubov v Haagu	295
Na vrh Koraba (Dr. V. Kanoni)	400
Pariški dnevi (S. Škerl)	263, 300, 413
Pergamski oltar v Berlinu (R. Ložar)	60
Po Nemčiji (H. F.)	435
Povodenj na Kitajskem	356
Prvikrat v Parizu	267
Slovenska vas — muzej	225
Teden dni v Parizu (S. V.)	266
Trenta (Ro.)	195

Ljubljana:

Arhitekturna razmišljanja o Ljubljani (R. L.)	193, 201, 211
Dva župana o Ljubljani: Ivan Hribar	182
Dr. Dinko Puc	185
Emona (R. Ložar)	184
Gradbeni razvoj Ljubljane (Fr. Stelè)	290
Iz podzemeljske Ljubljane (J. H.)	121
Letališče v Ljubljani (Dr. Stane Rapè)	231, 234
Ljubljana, izhodišče avtobusnega prometa (Dr. R. Savnik)	192
Ljubljanski meščani (B. Orel)	196, 215
Pozdrav iz Ljubljane	181, 200
Slavnostni dnevi (E. Jarc)	292
Vrnitev v Ljubljano (L. Mrzel)	187
Zdrava Ljubljana! (I. Pregelj)	186

Severovzhod Slovenije:

Celje nekdanj, sedaj in prihodnjič (F. I.)	164
Duhovni razvoj Maribora (R. Rehar)	154
Iz junaške dobe Maribora (R. Maister)	159
Izlet na Pohorje (J. Kovačič)	176
O sodobnem Mariboru (M. Šnuderl)	155

Pierrot in Kolombina v Halozah (B. Orel)	177
Po Slovenski Krajini (Dr. V. Bohinec)	168
Prleki (Fr. Baš)	170
Ptuj (Dr. A. Remec)	174
Severovzhod Slovenije (Dr. R. Savnik)	148
Študijska knjižnica v Mariboru (J. Glaser)	151
Zgodovinski paberki o Celju, Mariboru, Ptujju	146
Zgodovinsko društvo v Mariboru	165

Človek, narava in tehnika:

Akrobati naših streh (J. H.)	365
Bohinjski čudež, idila poštnega voza (B. Orel)	115
Božični običaji	398
Cilji Aerokluba	250
Če bi ne bilo zalivskega toka	68
Čuvarji našega morja	280
Eros in pedagog (B. O.)	350
Gostilne nekdanj in sedaj	534
Grafološka analiza (St. Šproc)	87
Gramofonske plošče	207
Groza	410
Izlet v vseмирje (Tihamer Toth)	370
Izložbe	124
Iz moderne arhitekture	247
Kralj alkohol	326
Ledarji (Dr. V. Bohinec)	71
Ledene gore	7, 70
Led, oblikovatelj Alp (Dr. V. Bohinec)	6
Metulj v legendi, naravi in metuljenici (B. O.)	218, 220
Na »Kraljici Mariji«	216
Naši zrakoplovi in njih tehnično delo (A. Kuhelj)	234
Obraz poletja	285
Od hloda do polen (Fr. Strah)	85
O ptičji selitvi (Dr. St. Bevk)	98
O sneženem možu, ki ne more v mitos (B. Orel)	14
O zimskem spanju živali (Dr. St. Bevk)	52
Perpetuum mobile	366
Pogled v razvojno zgodovino vrtnetnosti (C. Jeglič)	115
Popotnica A. Karlinova	416
Prohibicija v Ameriki	333
Projekt iz prvih početkov aviatike	430
Reklama	420
Rože iz blaga in papirja	66
Sardine	210
Slovensko letalstvo	229
Slovenske zračne linije	250
Šahovski turnir na Bledu (V. Vodišek)	340
Usoda maske (B. Orel)	58
Važnejši krznaši (Dr. St. Bevk)	15
Voda	258

Likovna umetnost:

Iz domačih keramičnih ateljejev	359
Jakea Bož. »Amerika« (R. L.)	435
Kasimir Luigi (Fr. Stelè)	395
Košar Franc	288
O umetnosti ledene dobe (R. L.)	18
Pilon Veno	323
Razstava Fr. Goršeta (R. Ložar)	434
Razstava M. Jame	144
Razstava likovnih umetnic (R. L.)	360

Slikarska galerija Strahlova	36
Tratnik France — 50-letnik	235
Umetnost na severovzhodu Slovenije (Fr. Stelè)	152
Velesojmska razstava (R. L.)	224

Reprodukcije del umetnikov: Aldegrever 42, Borelli-Alačević 360, Chodowiecki 42, Cuderman 27, Čargo 130, 299, Dolinar 304, Dujšin-Gattin 360, Gaspari 420, Gorjup 224, Gorše 224, 434, Hooghe 46, Jakac 436, Jama 144, Kasimir 395, 396, Kocjančič 421, Kos A. G. 294, 420, Košar 288, Kralj Fr. 224, 362, Kralj-Jerajeva 359, Maleš 375, Maurer 36, Nilson 46, Pilon 324, Režek 324, Rivera 26, Sajovic 357, šantlova 360, šubic Jurij 398, Urs. Graf. 45, Vavpotič 231, 294, 421, Zupan 46, 151, 350, Zupanc-Sodnikova 360.

Slovenska knjiga:

F. S. Finžgar (J. T.)	50
Lavtižar J. (V. B.)	427
Levstik Fr. (Miran Jarc)	297
Remec o sebi	175
Založništva v Celju in Mariboru	166

Adamič: Dinamit 323; Almanah grada Sušak 322; Baring: Daphne Adeane 322; Bojer: Izseljenci 322; Cankar: Zbrani spisi 252; Heine: Izbrane pesmi 94; Hugo: Leto strahote 51; Jeglič: Okrasne spenjavke 251; Jeras: Planina smrti 406; Jug: Izseljenc 323; Kapus: Lovski spomini, Pesmice iz prirode 11; Kipling: Zakaj — Zato? 394; Kunčič: Najdenček Jokec, Za židano voljo 322; Lagerlöf: Gösta Berling 94; Lapajne: Od Ilirije do Jugoslavije 269; Levstik: Zbrani spisi 286; Likovič: Prodane duše 166; Ljudska knjižnica 95, 434; London: Dolina meseca 394; Lovrenčič: Publius in Hispala 434; Mal: Zgodovina slovenskega naroda 11; Marolt: Umetnostni spomeniki Slovenije III. 167; Matko: Protituberkulozni dispencer 167; Mauriac: Gobavca je poljubila 51; Mesariščinčič: Stanovanje 286; Mladinska matica 252; Mohorjeva knjižnica 166, 394; Načrt Ljubljane 322; O'Flaherty: Noč po izdaji 322; Ostenso: Klic divjih gosi 322; Postanek otroka in njegov razvoj 394; Revije in časniki 395; Scott: Mala trojka 394; Sienkiewicz: Skozi pustinje in puščavo 394; Slovenska matica 252; Svenson: Prigode malega Nonnija 51; Timmermans: Župnik iz cvetočega vrta 51; Velikonja: Otroci 434; Vodnik muzejski 394; Wallace: Ben Hur 358; Zbašnik: Iz vojnih časov 358; Zobec: Kmetijska kemija 394; Zgeč: Spolna vzgoja 167.

Gledališče:

Gledališče na prostem (Ost)	294
Glembajevi (R. A.)	119
Kovačičeva Anta (M. Bambič)	417
Mariborsko gledališče (D. Gorinšek)	156
Mimika	332
Pavlova Ana (F. Bajd)	119

Scene (drama): Achard: življenje je lepo 157; Angleški gostje 211; An-

zengruber: Siaba vest 408; Balzac: Mercadet 4; Begović: Brez tretjega 408; Cankar: Kralj na Betajnovi 569; Finžgar: Divji lovec 50, 88; Frank: Vzrok 257; Golia: Princezka in pastirček 4; Grum: Dogodek v mestu Gogi 369; Hofmannsthal: Slehernik 202; Japonski gostje 120; Klabund: XYZ 256; Krleža: Glembajevi 120; Levstik: Juntez 408; Nestroy: Pritličje in prvo nadstropje 408; Real & Ferner: Trije vaški svetniki 88; Rostand: Vest 569; Schnitzler: Zeleni kakaduj 256; Shakespeare: Sen kresne noči 156; Tolstoj: On je vsega kriv 257; Wedekind: Duh zemlje 157. (Opera): Delannoy: Damski lovec 568; Cardaška kneginja 156; Konjović: Koštana 409; Massenet: Werther 48; Novak: Laterna 368; Pratella: Nina nana 48; Rimski Korzakov: Sneguročka 257; Strauß: Netopir 156; Šafarek-Kavič: Figurine 48; Šivic: Prešmentana ljubezen 205; Weill: Car se dá fotografirati 409; Wormski orožar 157.

Film:

Biološki oddelek pri Ufi	245
Charlie Chaplin govori	89
Film v službi higij. propagande (M. Širola)	59
Halo! Chaplin snemlje nov film (E. E. Kisch)	89
Jaz sem zvest nememu filmu (Ch. Chaplin)	214
Micky-miška (B. O.)	514
Micky-miška na platnu	515
Montblanc v filmu	54
O slovenskem filmu	110
Polom zvočnega filma (B. O.)	278
Prvi slovenski film (J. H.)	108
Svetloton-film (M. Jelačin)	387. 432
Tako piše in inscenira R. Clair	279
Tehnično delo za zvočni film	58
Zvočni film (S. M. Eisenstein)	514

Novi filmi: Ana Christie, (R. A.) 215, Ariana (R. A.) 431, Dreyfus (R. A.) 214, Luči velemesta (B. O.) 246, Maroko (B. O.) 278, Milijon (J. T.) 279, Pod strehami Pariza (B. O.) 278, Vihar na Montblancu (R. A.) 215, V kraljestvu Zlatoroga (B. Orel) 386.

Fotoamater:

Fotografiraj tudi pozimi! (J. Skerlep)	12
Fotografiranje živali v naravi (J. Herfort)	585
Novi motivi (Fr. Krašovec)	252
Zimski motivi (Fr. Krašovec)	15

Sodelujoči fotoamaterji: V. Bohinc, K. Jurčič, O. Kocjančič, P. Kocjančič, A. Kornič, J. Kovačič, Fr. Krašovec, J. Skerlep, S. Skulj, Fr. Strah, V. Zaletel.

Šport:

Bilanca sezone (V. Vodišek)	348
Drsalke (M. C.)	46
Milijone s pestmi (M. Celar)	261
Motorne dirke	312
Naš nogomet (V. Vodišek)	260
Na športni univerzi (D. Ulaga)	221
Okrog športne standarte (B. Orel)	80
O plavalnem športu (D. Ulaga)	256
Prvenstvene tekme (V. Vodišek)	591
Smuk na Pohorju (A. Z.)	44
Smuške tekme v Bohinju	84
Zgodovina smučí (M. Celar)	20

Športni fotografi: Kosec, Srebrnič, Vodišek.

Zdravstvo:

Boj starosti!	375
Kako je s spanjem?	78
Kopanje in kopališča	254
Nekaj besed o alkoholizmu	350
Še je čas za prehlajenje	94
Vsak poklic zviije in skrivi telo	374

Moda:

Kožuh	27
Kožuhi čez poletje	16
Londonska šola za mankéne	95
Modno poročilo	317
Novi klobuki	159. 518
O noši	27
Pariško modno pismo	389
Pomladanska moda za moške	142
Za pomlad	139
Za zgodnjo pomlad	92

Žena in gospodinja:

Gospodinja na vrtu	282
Južno sadje	96
Konserviranje	25
Kozmetika (H. Perten)	591. 412
Kulinarična razstava	123
Meso	25
Mlekarstvo in gospodinja	515
Moderni slaščičarski izdelki	584
Moj svet je moj dom	25
Naš vsakdanji kruh	64
Nekaj kuhinjskih receptov	128
Oltarni prt za Ljubno	198
Pri jedi	27
Snaženje parketnih tal	227
Sodobna žena (R. Zidar)	590
Vkuhanje sadja	555
Zgodovina juhe	26
Zimski vrtilček	24

Ples in družabnost:

Družabni ples v letošnji sezoni (A. Jenko)	21. 575
Letošnji plesi	62. 75. 76
Predpusne prireditve	40
Razvoj družabnega plesa (F. Bajd)	42

Portreti:

Domachi: Adamič L. 225, 325; Bajd 272; Baš 170; Bauer 172; Bevk 98; Bloudek 250; Brenčič M. 146; Brenčič R. 156; Cankar 252, Cimperman 196; Cvirn 159; Dolinar 304; Dornik 196; Dular 295; Egger 98; Erjavec 196; Finžgar 50; Gestrin 196; Glaser 147; Goligranc 342; Goričan 146; Grahov 74; Graselli 294; Gruden J. 296; Herzog 157; Hribar 182; Ilešič 177; Jakac 286, 455; Jarc E. 292; Jeglič 251; Jelovškova 350; Jeras 406; Jug 325; Juvan 146; Kalan 351; Kapus 11; Karlin 172; Karlinova 416; Kašanin 296; Kelemina 166; Kidrič 178; Košir 342; Koširjeva 350; Kovačič 163; Kozak 296; kralj Aleksander 304; kraljica Marija 327; Kresal 2; Krleža 120, 454; Kukovec 159; Kunčič 322; Lavtizar 427; Levstik 286, 297, 350; Likovič 166; Lovrenčič 454; Maister 159; Majaron 305; Malenšek 159; Marolt 167; Marušič 5; Matko 167; Mesar 286; Meško 147; Miklošič 178; Mrzel 187; Murko 178; Murn 196; Nardin 250; Novak 352; Oblak 178; Perdanova 286; Perič 294; Peternej 250; Pilon 323; Pirc 340; Pirkmajer 5; Pohlin 196; Ponebšek 98; Pregelj 186; Prešeren 350; Primčeva 350; Puc 185; Pugelj 302; Ravnik 108; Rehar 154; Remec 175; Rijavec 150; Rosina 159; Rupel 301; Samec 147; Schmid 185; Schoenleben 196; Sedej 172; Slobodnik

159; Slodnjak 286; Slokar 426; Smole 196; Spincič 286; Stele 290, 296; Šivic 203; Škerl 265; Skrabar 174; Snuderl 155; Šproc 87; Šuklje 197; Tavčar 294; Tratnik 255; Ulaga 256; Valvazor 196; Vaupotič 159; Velikonja 454; Vengust 542; Verstovšek 159; Vidmar 340; Vidmarjeva 359; Vodnik 454; Vračko 159; Vraz 177; Vrhovec 196; Vrhovnik 196; Zbašnjak 358; Žgeč 167.

Tuji: Aljehin 29, 340; Bogoljubov 340; Bojer 322; Bonsels 218; Brunschwig 301; d'Ange d'Astre 300; Chaplin 89, 94, 214; Clair 278; Dante in Beatrice 350; Däubler 296; Dostojevski 131; Duhamel 415; Eisenstein 315; Flohr 340; Galsworthy 295; Gwin 300; Heine 94; Hugo 51; Kashdan 340; Kasimir 395; Keller 274; Kipling 394; Lagerlöf 94; London 594; MacDonald 150; Maklecov 49; Maroczy 340; Masaryk 49; Mauriac 51; O'Flaherty 322; Osteno 322; Ould 296; Pavlova 119; Petrarca in Laura 351; Poulaille 414; Remizov 220; Severjanin 49; Sienkiewicz 394; Spektorski 49; Spielmann 340; Svenson 51, 295; Škenderbeg 405; Timmermans 51, 295; Wallace 358; Zogu Ahmed 404.

Razne slike:

Angleški literati v Ljubljani pl. 10. št. Doma	49, 268, 269, 356, 429
Dr. Aljehin v Ljubljani	29
Fotografska študija obraza	352
Iz Amerike	112
Iz vsega sveta	52, 100, 206, 240, 520, 592, 429
Kolonialna razstava v Parizu pl. 8 št. Konec poletja	509
Levstikova stoletnica	287
Maske	58
Narava oblikuje	70
Naši otroci	2, 129, 150, 209, 345, 381, 412
Prosvetno delo v Kamniku	126
Senzacija	132
Slavnostni dnevi v Ljubljani	358
Slovenska stanovnjaška kultura	104
Slovenske narodne noše iz Prekmurja	66
Smrtni vozači	422
Sneženi mož	14
Spomenike odkrivamo	357
Zveza bojevnikov	311
Živali	15, 17, 52, 55, 98, 99

Razno:

Gospod Petelinski (M. Š.)	23, 45, 86, 122, 354
Grafološki kotiček	22, 86, 215, 246, 354
Listnica uredništva	215
Pojasnilo	451
Popravki	215, 558, 451

Ilustratorji »Ilustracije«: M. Bambič; O. Gaspari; L. Kavčič; I. Kolkolj; P. Kocjančič.

Fotografi »Ilustracije«: Mandele, Pfeifer, Raznožnik, Uršič.

Naslovne slike na ovitkih:

Akvareli M. Bambiča. I. Na saneh. — II. Kurent. — III. Pomlad. — IV. Za procesijo. — V. Grbi Celja, Maribora in Ptuja. — VI. Ljubljana. — VII. Ikarus. — VIII. Poletje. — IX. Spomenik kralja Petra I. — X. Primi ga, drži ga, nič se ne boj! — XI. Listje odpada. — XII. Sv. Miklavž.

Poština plačana v gotovini

P. n.
H. J.

Ilustracija

1931

Ljubljana napreduje!

Okusni novoletni aranžma izložbenega okna veleugledne ljubljanske tvrdke
A. & E. SKABERNE

ILUSTRACIJA

ŠTEV. 1 / 1931 / LETO III. / LJUBLJANA, KOPITARJEVA UL. 6 / TELEF. 2549 / ČEK. RAČUN 12.587
NAROČNINA LETNO 100 DIN / POLLETNO 55 DIN / ŠTEVILKE PO 10 DIN / INOZEMSTVO LETNO 120 DIN / AMERIKA 3 DOL.

Na planinah ...
Foto J. Skerlep

VSEBINA:

Na planinah (J. Skerlep)	1
Ogorek (Rudolf Kresal)	2
Balzac: Mercadet	4
Golia: Princezka in pastirček	5
Ban in podban dravske banovine	5
Led — oblikovatelj naših Alp (Dr. V. Bohinec)	6
Ledene gore	7
Akropolis (Dr. Fr. Stelè)	8
Novo knjige	11
Fotoamater: Fotografiraj tudi pozimi (J. Skerlep)	12
Zimski molici (Fr. Krašovec)	17
O sneženem možu, ki ne more v mitos (Boris Orel)	14
Važnejši krznaši (Dr. St. Bevk)	15
O umetnosti ledene dobe (Dr. Rajko Ložar)	18
Zgodovina smuči (Mirko Celar)	20
Angleški stil v družabnem plesu (A. Jenko)	21
Grafoški kotichek	22
Moj svet je moj dom	25
Naša gospodinja	24
Meso	25
Zgodovina juhe	26
Stori to!	27
Obleka in moda	27, 28
Dr. Aleksander Aljehin o Ljubljani	29
Zenitev Yussufa Khana (Fr. Heller)	30
Iz vsega sveta	32, 35
Film: Montblanc v filmu	34
Slikarska galerija graščaka Karla viteza Strahla	36

Naslovnna slika na ovitku: M. Bambič: Na saneh (risba)

Ogorek

Rudolf Kresal

I. Kokolj: Rudolf Kresal

kakor bi hotel noč prebiti na pragu. Zatopljen v misli na preživljeni dan. Zaprt v svojo bolečino. Uklenjen v spomine na njo, ki je šla od njega. Oklepala se ga je smrt.

Čez dolgo časa se je premaknil. Stopil je v sobo in pričel nekaj iskati. Med iskanjem je zdaj pa zdaj postal, kakor bi bil pozabil, kaj je iskal. Potem je prižgal. Pol ure je tipal v temi. Po mizi, po postelji, vsepovsod. Nazadnje jih je našel v žepu. Potegnili so vžigalico in prasnili. Počasi, previdno kakor stara žena, ki s tresočo se roko vtika nit v šivanko, mu je ob škatljici zdrsnila vžigalica. Tenka paličica je zagorela. Medli plamen je vzdrhtel, močno zagorel in pričel ugašati. Sadar je hitro nagnil vži-

galico, s petrolejke snel steklo in ga položil na mizo. Njegov obraz je bil ob slabotni luči vžigalice mrtvaško bled. Lase je imel vse razmršene in so mu padali globoko na čelo, preko oči. Stresel je z glavo. Privil stenj in ga prižgal. Zatem je hotel natekniti steklo. Ni ga bilo. Tam, kamor ga je bil položil, ga ni bilo več. Stenj je zagorel močneje. Privil ga je še bolj. Od petrolejke se je zakadilo in zasmrdelo po sajah. Sadar je zakašljaval. Zdajci se mu je steklo zasvetlikalo z roba mize. Segel je z levico po njem. Ali steklo mu je ušlo. Padlo je na tla in se razbilo. Sadar je zamižal in še bolj pobledel. Stal je kakor ubit, brez misli. V ušesih mu je zvenel glas ubitega stekla:

Luči nimaš!

Steklo si razbil!

Stenj je ugasnil.

Samo noč še gori. Temna in dolga gori in žge in njega nihče ne vidi, zanj nihče ne ve.

Črno je. V njegovih očeh je vse črno. Skozi okno ne pada najmanjši žarek.

Sadar premišljuje. Misli na njo, ki zanj nima več časa. Misli na nekoga, ki je posegel med njiju.

Ha! Ko bi ga poznal!

Ali Sadarju je te misli takoj žal. Kaj bi storil? Ničesar bi ne storil. Nihče ni kriv. Tako pač mora biti.

Glava mu je klonila vse niže k mizi. Vendar v njegovih očeh ni bilo spanja, ni bilo utrujenosti. Le tilnik je bil tako neskončno težek. Kakor da ga nevidna roka tišči k tlom.

In Sadar se je upiral. Upiral se je vsem zlim mislim. Ko bi le tako tiho ne bilo, je pomislil čez nekaj časa. Pretiho je. Zame, ki sem zmerom sam, je pretiho. Ko bi vsaj na cesti kdo zaživel. Morda bi se laže zavedel vsega. Pa nocoj je tako tiha in temna noč.

Dež bo. Jutri bo dež, je spet pomislil. In kakor da bi tej svoji misli prav ne verjel, je dvignil glavo in začuden zastrmel v okno, ki se je odražalo v svetlozelenkastem soju. Iznad slemena nasprotne strehe se je vzdigal mesec. Sadarju je zaigral krog ustnice rahel, bolesten nasmeh. Mesec! Mesec! je sam zase mislil. Trenutek je bilo v njegovem obrazu nekaj ciničnega. Takoj zatem pa se je vrgel na posteljo in telo se mu je pričelo krčevito stresati:

Mirjana! Mirjana!

Potekla je ura. Sadar leži in stmi v črno. Noč je dolga. Noče je biti konec.

Od nekod prihaja pritajen šepet. Od časa do časa zašepetec znan glas. Sadar se ob vsakem šepetu zgane.

Da, prekmalu sem prišel! misli Sadar. Dejal sem, da pridem pozno. Ah, zato me je skoro prosila, naj bi ne prišel kmalu domov. Pozabil sem.

Sadar si je prižgal cigareto. Buljil je predse — kakor bi hotel prisluškovati. Čez nekaj časa ga je objela utrujenost. Zamizal je. Trenutek je premišljeval temo v svojih očeh in jo primerjal z nočjo. Odpiral in zapiral je oči. A videl je le očesce goreče cigarete. Potem je zadremal. Soba je polna dima.

Sadar se je vzdramil le napol. Odprl je oči in jih takoj spet zatisnil. V glavi je začutil pekočo bolečino in veke so mu padle vkup kar same od sebe.

Kaj je? Dim! Dim je.

Sadarju so se zasolžile oči. V prsih ga je zapeklo. Hotel je vstati, a po telesu je začutil svinčeno ohromelost.

Luči! Luči!

Glas mu je popolnoma odpovedal. Geniti se ni mogel. Zdelo se mu je, kakor bi sanjal. Čelo mu je stiskal razbeljen obroč.

Cigareta!!

Vsega se je zavedel.

Ne daleč od njega mora nekaj tleti. Vstal bi, pogledal, pogasil, a njegovo telo je negibno kakor mumija. Le v očeh je življenje. Strmi, strmi. In Sadar misli: Takole gleda človek zadajo uro. In še čaka in premišljuje: Kako — bo.

Od časa do časa sliši smeh mlade ženske. Sadar posluškuje. Okno je zdaj svetlejšje. V sobi visi težek mrak. Mesece je visoko na nebu. Iz za zidu, da, iz sosednje sobe prihaja smeh mlade ženske. Sadar posluškuje. In dim, ki se vali proti oknu, se vije v vitkih sanjavih progah, kakor bi v mesečini plavala bela telesa. Sadar strmi in se ne gane.

Mirjana! Mirjana! — Zadušim se! Luči! Luči!

A vse so samo misli. Iz Sadarjevih ust ni glasu. In te misli mu seka smeh mlade ženske, ki prihaja iz za stene.

Skozi okno pada na Sadarjev obraz svetel pramen mesečine. V njem ne trene mišica. Rumenkasto bel je: kamenit obraz. Iz njegovih odprtih oči sijeta nemoč in bolelost. Vdal se je.

Dima je zmerom več. Zdaj mora že močno tleti. Vsak čas lahko švignejo plameni. Ali v Sadarju se ničesar ne zgane. Misli ga zapuščajo. V prsih ga skeli in peče.

V sosednji sobi šepeta noče biti konec.

Ko bi odprl kdo vsaj okno. Nikogar ni. In Sadar si ne more pomagati. Težki kolobarji dima se drug krog drugega sučejo proti oknu. V Sadarju raste nekaj čudovito sladkega in lepega. Samemu sebi se zdi veselo opojen. Na nekaj, samo še na nekaj misli. Po njegovem obrazu se razliva izraz boleštine sreče. Ustnice mu trepečejo v nasmehu. Zdaj pa zdaj se mu iz prsi izvije komaj slišen stok. Sadar pa se smehlja. Ničesar več ne čuti. Ustnice mu drgečejo.

Mirjana! — Kako si mogla? — Mirjana!

Še eno sekundo. Še dve, in tri, in vsemu bo kraj.

Skozi steno pa udari vesel, razigran smeh. Sadarju se čuti, kakor bi zvonilo srebro.

Posluhnil je. Napel je zadnje moči.

Iz kuhinje se sliši tiktakanje ure. Tenek bronast glas je odbil enkrat.

Visoko nad šipami hite mimo meseca sivi oblaki. Sadar gleda. Zbral bi rad svoje misli, svoje moči. Okno je medlo, zelenkastorumenno. Na sobnih tleh je štirioglasta rumena lisa. In Sadar se spet zastirni. Iz teme prihajajo nad rumeno liso modrikasta, svetla, vitka telesa, se dvigajo v mesečev pramen in se v oknu izgublja v vrtnčastih vijugah. In časih se porazgube iz svetlega pramena v temo.

Sadar mežika. Peče ga v očeh. Polaščja se ga omotica. A zraven misli, kakor bi se bal za vsako živo sekundo.

Mirjana! Mirjana! Kje si! vpije v njem.

V Sadarju je vihar. Veke mu padajo vkup.

Po hiši se je razlegel čudovit, srebrno trepetajoč, z vinsko trto ovenčan smeh.

Vinski smeh.

Zveni. Zveni.

Vse ozračje trepeta.

Moški glas je planil vmes.

Trenutek je bilo vse tiho.

Potem je tiho zarožljaj ključ. V tečajih so zaškripala vrata — in zaloputnila.

Stopnice so zaječale.

Zdajci se je razlegel krik.

Gori!

Nekdo je planil v Sadarjevo sobo.

Čelo mu hladi mrzla nočna sapa. Sadar počasi odpira oči.

Kaj je?

Soba je razsvetljena. Okno je odprto.

Kaj se je zgodilo?

Zraven njegove postelje stoji v spalni obleki gospođinja. Zasopla je in gleda, gleda, kakor bi se ne bilo ničesar zgodilo, — ali kakor bi bila v zadregi.

Njena usta so na smeh. In zasopla je, — prsi se ji dvigajo in padajo. — — — — —

Da. Z rahlim usmevom zadrege odpira usta. Njeni beli zobje se zeleno leskečejo. Noč je.

»Ali me niste klicali?« je vprašala.

Sadar je molčal. Gospođinja se je počasi sklonila nadenj. Njeni dolgi, temni, razčesani lasje so se doteknili njegovega čela. Sadar je vztrepetal. V njegove oči je strmel vprašujoč, prijazen pogled.

Gospođinja je spet spregovorila:

»Niste me klicali? — Kaj vam je. — Tako bleda ste. — Nič hudega ni bilo. — Le soba je vsa zakajena.«

Zravnala se je. Obraz ji je prepregla žalost. Sadar je molčal. Sanjavo je pogledala krog sebe. Spet so se ji ustnice zaokrožile v nasmeh. Pogled ji je nehote ušel na tla, na temnordečo pirotsko preprogo. Sredi preproge je bila dolga, črna, izžgana lisa.

Sadar je sledil njenim očem. Zdaj se je oprl na komolec in pogledal pred posteljo, pirotsko preprogo. Vse je razumel. Gospođinja je nemo gledala ožgano, mokro preprogo. V njenih velikih, mladostnih očeh ni bilo najmanjše jeze. Mirno se je ozrla v Sadarja.

»Da, gospa,« je spregovoril. »bil je ogorek.«

Njegov glas je bil hladen. Odkod je vzela tako hladen glas v tej noči, se je sam čudil. Spustil je glavo na blazine.

Gospođinja je še zmerom nepremično stala in gledala Sadarja. Zazdela se mu je, kakor bi ona vse vedela, kako je ž njim. Čez čas je vzdihnila in tiho odšla.

Noč je tekla in Sadar je bedel, ni mogel zaspati.

Pozno je za trenutek zadremal in v polsnu mislil:

Ali je bila Mirjana? — — — Ali ona, mlada gospođinja, katere volčji zobje bleste v noči zeleno, opojno, in ki lahko po grehu vzdihne in vpraša:

»Ali me niste klicali? — Kaj vam je?«

Ne. Ne. Nihče je ne kliče. Pride kakor sanje. Obsojena na trenutek, na vzdih in laž. Kakor sanje.

In Mirjana? O, tudi Tebe so same sanje, vzdih in laž, trenutek strasti. Med naju je prišla grenka beseda, trda kakor kamen. Da bi nihče ne gojil več nad, da bi nihče več ne mislil do neba, si udarila. Razpršila si v meni čudovito sliko, o, fato morgano mojega življenja. Bog ve, da, če se ti je to dobro posrečilo. Ubila si lepoto in šla za svojim trenutkom. V enem samem nisi čutila večnosti. — Zgorel je del življenja. Ti si prav kakor ona gospođinja. Tvoj obraz je bil nežen in smehljaajoč, tvoje srce dobro — pa vendar si lagala zaradi svojega greha — ki ni bil greh — ker si se bala svobodne besede. Vem, ko je prišel tisti drugi, se Tvoj obraz, Tvoj nasmeh, Tvoje srce ni prav nič izpremenilo. Za vse ga je dovolj. Z vinsko trto ovenčan smeh krasi Tebe kakor njo, gospođinjo; čudovit, nerazumljiv, ves srebrn. Šla si, v trenutku v sebi vsega osvobodjena, vse pozabljaajoča, vrisnila si v svojem srcu, vrgla glavo vznak in ga pogledala, njega, ki Ti je bil še pred minuto — tujec. V Tebi, Mirjana, je vse minljivo. Ničesar ni, ne misli ne ideala, ki bi te premagoval. Si samo čaša, ki nikoli ne povprašuje, kakšno je vino. Brušena ali navadna čaša. V prvi se iskri celo voda.

Noč je potekala. Sadar je govoril sam s seboj:

Življenje človeka je kakor tale pirotska preproga pred mojo posteljo. Krasno, živopisano, v harmonično zloženih barvah so jo razgrnili po tleh. Nekaj časa so pazili nanjo kakor na otroka. Previdno in s strahom so stopali po njej, kakor dela ta ali oni pač s svojim življenjem. Potem pa so jo počasi pozabili. Pričela je bledeti. — Vsak dan je je manj. Vsak dan je zgori kak del. In nihče ne more zabrisati sledove ognja. O pač! Res je — z lažjo. S prevaro. Preproga je nekoč morala biti dolga. Zdaj je kratka. Leto za letom režejo kos za kosom od nje. In preproga je zmerom preproga. Čuješ, Mirjana, kakor sanje si, pa vendar vem, da si Mirjana. Kaj! Prav za prav sem le jaz pirotska preproga. Vsak lahko stopi nanjo. Vsak, ki more ali hoče, vžge v njo svoje znamenje.

Zakaj nisem pazil? Preproga bi ne zgorela...

Mirjana! Kdo? Ti ali jaz? Kdo je čemu kriv? Kdo je kriv moji bolečini?

Skozi okno je prisijalo solnce. Sadar se je bolešno zgenil. Vstal je. In to jutro je bil raven kakor nikoli poprej. Bolečina mu je usločila križ.

Stal je sredi sobe in strmel predse, kakor bi ga ničesar več ne moglo zrušiti. — Bil je le trenutek. Njegova edina misel je bila:

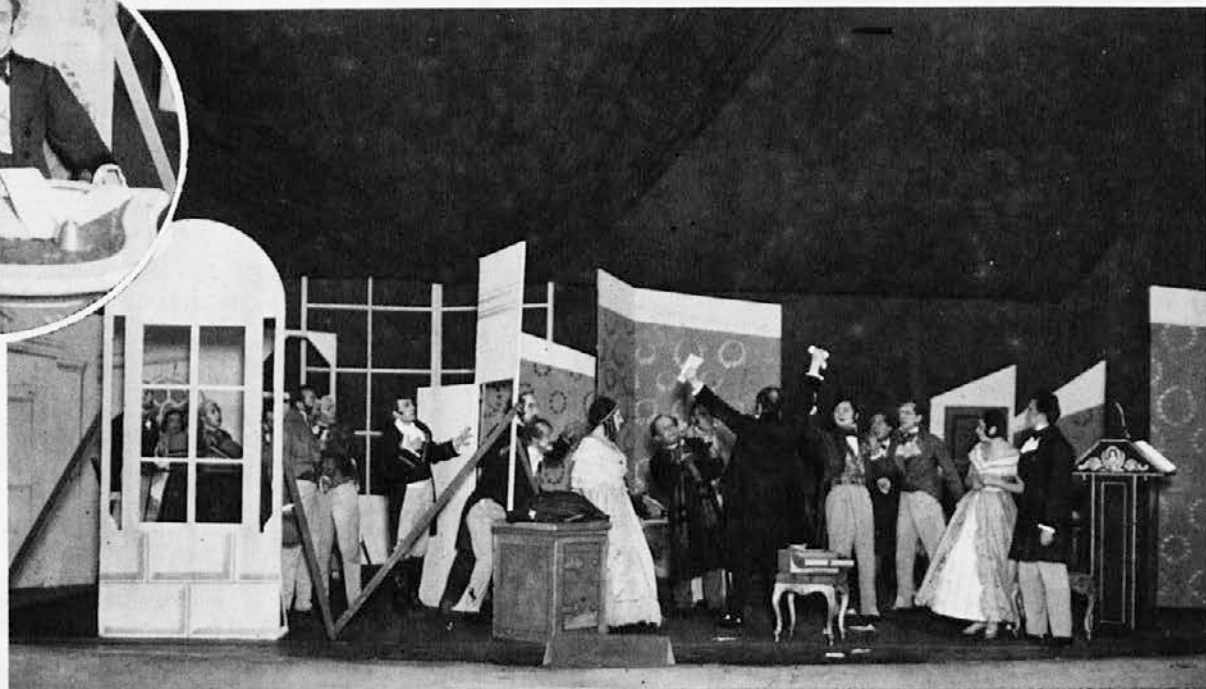
Kaj zdaj? Ene sanje bodo pokopane.

Honoré de Balzac: Mercadet

G. Levar —
Mercadet

Uprizoritev
Balzacove ko-
medije v drami
kr. Narodn. gledališča v Ljubljani. — Prevod
dr. Fr. Šturm. Priredil dr. Gavella. Režiser dr.
B. Gavella. Scena:
Uljanjščev

Scena iz tretjega dejanja z upniki. Denar, denar, denar!

Foto »Ilustracije«

Scena v gozdu pri botri Sumi

Pepček (g.
Železnik)
in prin-
cezka, hči
graščaka
(ga. Šari-
čeva)

P. Golia: Princezka in pastirček

Vesela pravljica v petih dejanjih (šestih slikah). — Glasba:
E. Adamič. Režiser: O. Šest. Scena: Uljanjščev. Prva uprizo-
ritev v drami kr. Narodnega gledališča v Ljubljani

Foto »Ilustracije«

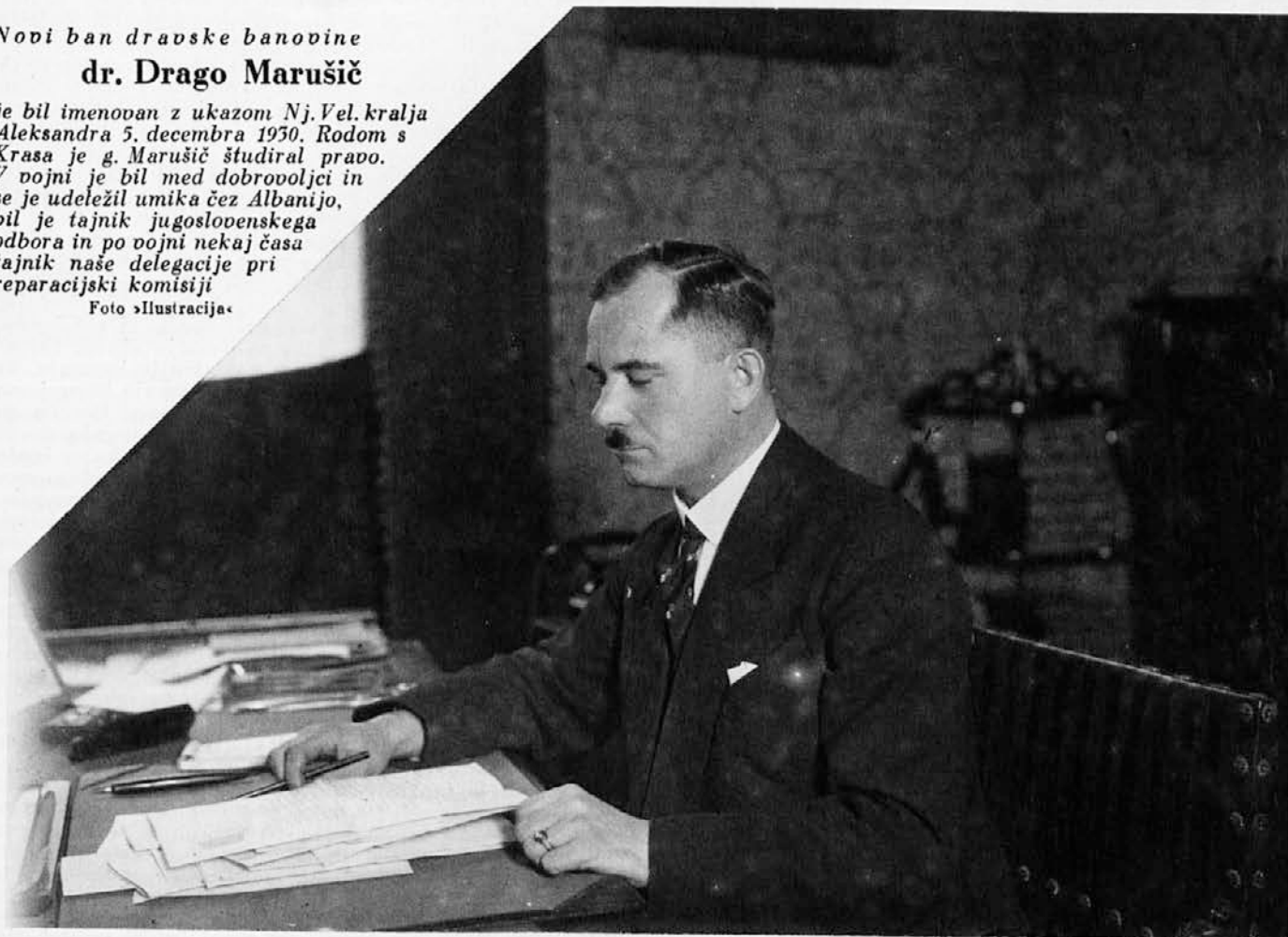

Desno: Boštjanček, pastirček (Gorčev Mitja) z goskami

Novi ban dravske banovine
dr. Drago Marušič

je bil imenovan z ukazom Nj. Vel. kralja Aleksandra 5. decembra 1930. Rodom s Krasa je g. Marušič študiral pravo. V vojni je bil med dobrovoljci in se je udeležil umika čez Albanijo, bil je tajnik jugoslovenskega odbora in po vojni nekaj časa tajnik naše delegacije pri reparacijski komisiji

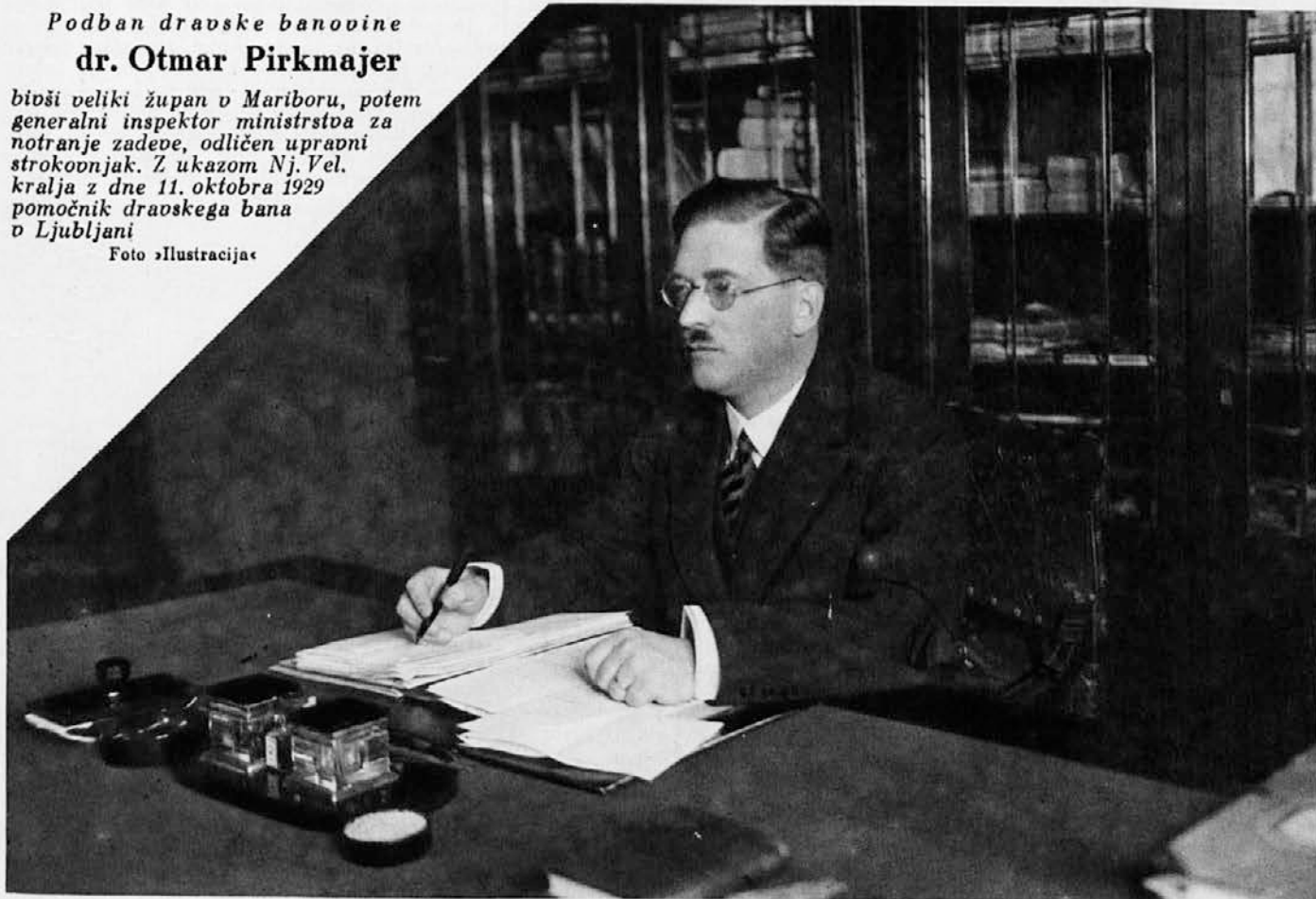
Foto »Ilustracija«

Podban dravske banovine
dr. Otmar Pirkmajer

biški veliki župan v Mariboru, potem generalni inspektor ministrstva za notranje zadeve, odličen upravni strokovnjak. Z ukazom Nj. Vel. kralja z dne 11. oktobra 1929 pomočnik dravskega bana v Ljubljani

Foto »Ilustracija«

Großglockner in Pastirica

Led — oblikovatelj naših Alp

Dr. V. Bohinec

V tistih davnih časih, ko je pričel prvotni človek z osvajanjem zemeljske površine in ko so prvi neznani Kolumbi in Kortezi prodirali v prašume in na široka morja, je preživela severna polobla zemlje tako rekoč zadnje utripe one velike geološke dobe, ki jo imenujemo ledeno dobo. Iz mnogih pravljic severnih narodov odsevajo še danes medli spomini na tiste čase, kakor n. pr. iz pripovedke o germanskem solnčnem bogu Baldurju, ki ga je ubila sovrážna roka: tedaj je Zemlji zavladala zima, svetloba in toplota sta namah izginili iz sveta, reke in jezera so se spremenila v led, rastline in živali so poginile, bogovi in ljudje pa so žalovali. Vendar pa je človek šele od l. 1875. dalje spoznal iz kamenja, ki ga je bil v ledeni dobi odložil led, da vsebujejo te pripovedke resnično jedro. Dognal je, da je led svojčas res trajno pokrival velik del sveta in to celo za dobo 200.000 do 500.000 let, tako da se je takrat obliče prizadetih pokrajin povsem izpremenilo. Nedogledna ledena ploskev je, izhajajoč iz Skandinavije, pokrivala vso severno Evropo nekako od 50. širinske stopinje proti tečaju, a tudi Alpe so bile pokrite z ledom, enako Pireneji, Sierra Nevada v Južni Španiji, Srednji Apenin in celo deli nekaterih balkanskih pogorij, tako Vzhodnobosenskih planin, Orjena, Šare in Rile planine. Kakor v Evropi, tako je leden pas spremljal tudi sibirsko obalo; v Ameriki je led segal daleč preko Združenih držav, ledeniki pa so blesteli tudi v Andih in v afriškem Kilimandžaru.

Če se vprašamo po vzrokih tega izrednega pojava, vemo prav za prav le to, da se je morala takrat znižati povprečna letna toplina za kake 3° C, kar je zadostovalo za preložitve ločnice večnega snega n. pr. v Alpah za 1200—1400 m globlje kot danes. Nekateri mislijo, da so morda velike solnčne pege povzročile to ogromno kolebanje v toplini, drugi mislijo, da se je spremenila lega ekliptike, tretji v največjem času celo, da so silni vulkanski izbruh zagrinjali dele tedanje zemlje z gostim pajčolanom ognjeniških par in pepela — vsekakor pa so si vsi edini v tem, da se je tedaj morala zmanjšati intenzivnost solnčnih žarkov.

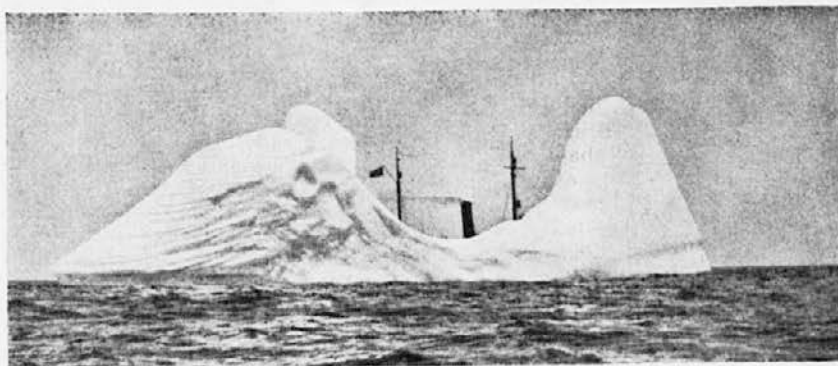
Iz raznih znakov se da sklepati, da ledena doba ni bila enotna, temveč da so si sledile v njej mrzlejša in toplejša razdobja, tako da razvršča n. pr. Nemec Penck vso dobo v štiri ledene stadije, vmes pa se nahajajo tako zване medledene ali interglacialne dobe, ki so bile bolj tople. V največjem času trdijo nekateri učenjaki, da sta alpsko ozemlje preobrazili le dve ledeni dobi in to skuša Ampferer dokazati baš za našo savsko dolino.

V današnjih Alpah obstoja še krog 1200 ledenikov, od teh je 250 večjih. Ločnica večnega snega leži v Alpah sedaj krog 2800 m visoko. Sneg obleži nad to višino, ne da bi se mogel odtopiti. Kjer je pobočje dovolj strmo, bo zbog lastne teže drsel nizdol, pod ločnico večnega snega. Ker je v nižjih predelih bolj toplo, se bo tu deloma topil, ponoči pa zopet zamrznil in se končno spremenil v sren, slednji pa v svojih globljih plasteh v led. Tako nastane ledenik, ki polzi s hitrostjo kakih 100—200 m na leto po pobočju nizdol. Dokaz za tako gibanje ledenikov imamo v grušču in kamenju, ki ga nosijo na svojem hrbtu s seboj. To kamenje imenujemo groblje ali z mednarodnim izrazom morene. Morene so lahko stranske ali čelne, po kraju, kjer se nahajajo. Če se združita dva iz sosednjih dolin prihajajoča ledenika, se bosta združili dve njihovi stranski moreni v veliko srednjo moreno. A tudi skozi razpoke ledenika pade mnogo kamenja, ki drsi kot talna morena z ledenikom samim proti dolini.

V današnjih Alpah je največji ledenik Aletschgletscher v Švici, ki je dolg 24 km in pokriva z ledom površino 129 km², njegova ledena plast pa je debela krog 250 m. V Jugoslaviji prav za prav nimamo nobenega pravega ledenika, kajti Triglav jedva še dosega ločnico večnega snega. Na njegovi severnovzhodni strani je pa vendar nastal takozvani »Zeleni sneg«, ki nam daje vsaj pojmo o velikih ledenikih v drugih delih Alp. A tudi sam Aletschgletscher ali n. pr. Pastirica pod Großglocknerjem niti izdaleka ne dosega obsega ledenodobnih ledenih veletokov, ki so se tekoma stotisočletij zagrizli globoko v apnenec naših Alp. Sren in led sta takrat segala globoko v dolinske predele Save, Drave in Soče in jih izpolnila s tisoč in še več metrov debelo plastjo. Tako je zakrila vso koroško dravsko dolino, predvsem Rož, ogromna ledena masa in potovala tja do Celovca in Velikoveca, kjer nahajamo čelne groblje dravskega ledenika. Po savski dolini navzdol se je pomikala enaka plast ledu, ki je imela svoj konec južno od Radovljice. Dolino Soče je pokopal pod seboj ledeni veletok tja do Sela pod Tolminom. Povsem ločeno od tega ledenega julijskega sveta je pokrival led tudi Kamniške Alpe.

Ko je po stotisočletjih nastopila zopet toplejša doba, se je led začel topiti, ledeniki so se krajšali ter se tako rekoč poskrili v gorskih višinah. Izpod ledu se je pokazala povsem nova pokrajina. Ozke, ostro zarezane doline rek so izginile in na njih mesto so stopila globoka in široka podolja s strmimi stenami na desni in levi, segajoča globoko v osrčje gorovja; odtod koritasta oblika Bohinja, gornjesavske doline, gornjesavinjske doline itd. V dolinskih sklepkih, kjer se je led stekal v dolino kar s treh strani, imamo najmogočnejše primere njegovega delovanja. Visoke, navpične sklepne stene Logarske doline, Bohinja, Kamniške Bistrice itd. tvorijo kras našega alpskega sveta.

Seveda so ledeniki izdolbili na ta način iz prej enotnega gorovja vprav ogromne množice kamenja. Odnášali so ga s seboj, deloma na svojem hrbtu, deloma pa tako, da so ga s svojim čelom potiskali nizdol. V gorskih dolinah nahajamo včasih skale, kakor jih tekoča voda nikakor ne bi mogla privaliti v dolino, ki jih pa je ledenik prinesel sem z lahkoto, dasi seveda tekom zelo dolge dobe. Naj omenim le dve taki skali: Žagano peč nedaleč od izvira Kamniške Bistrice in Skalo med jezeri, kakor imenujejo domačini ogromno skalo, ki jo je odložil mangrški ledenik med prvimi in drugim Mangrskim jezerom. Žagana peč je 9 m visoka, 15 m široka, a 15 m dolga. Kakor pripominja profesor Seidl, gotovo najboljši poznavalec Kamniških Alp, bi se bila ta skala v prostem padcu gotovo razletela; le ledenik jo je mogel prinesiti varno v to globino. »Skala med jezeri« (Avstrijecem je bila »Rudolfsfelsen«, Italijani so pa sedaj vanjo prav vklesali novo ime »Masso erratico Giulio Andrea Pirona«) je celo največja tovrstna skala v Alpah sploh. Zarila se je globoko v zemljo, kljub temu se pa dviga še za 30 m iz groblje, ki je skupno z njo oddelila prvo jezero od drugega. Njeno vsebino cenijo na 30 do 50.000 m³ in je povsem jasno, da je mogel le ledenik prnesti to silno težo z mangrške stene v dolino. A ne le velike skale so potovale z ledeniki, tudi manjše in še sedaj nahajamo povsod, kjer se je led udeleževal, že imenovane groblje. Bile so ponekod tako obsežne, da so celo zajezile reke, kakor n. pr. Radovino. Ta je tekla prej po ravnici

Čudna oblika ledene gore, plavajoče po morju. Zada j parnik

vzhodno od Blejskega jezera, zaradi ledeniškega proda pa si je morala utreti novo pot skozi Vintgar, ki ga torej ne bi bilo, da ni bilo ledene dobe.

Izpod ledenikov samih so reke odnašale grušč in pesek še daleč ven iz pravega ledeniškega območja. Ta material je povsod v dolinah Drave, Save in Soče nakopičen v obliki ravnih ploskev, tako zvanih ledniškorečnih ali fluvioglacialnih teras. Odtod izhaja ravna črta gorenjskega dolinskega obzorja, nad katerim dvigajo svoje sive sklope alpski velikani! Množina tega proda je bila tolika, da je n. pr. Sava na Ljubljanskem polju zajezila Ljubljanico, ki sedaj ni mogla odtekati in je zato nastalo Ljubljansko jezero, predhodnik sedanjega Barja. Šele pozneje, ko je prenehal ta naval savskega peska in proda, na katerem stoji danes vsa Ljubljana tja do Gradaščiće, se je Sava »oddahnila« ter si je začela poglobljati strugo v lastni prod. Ljubljansko jezero pa je odteklo šele takrat, ko je ta nova struga bila dovolj globoka. — Ni pa nastalo v ledeni dobi le Ljubljansko jezero, temveč tudi večina naših planinskih jezer. Zlasti na Koroškem, kjer so bili ledeniki pač največji na slovenskih tleh, so se zarili tako globoko v zemljo, da so ostale tu po končani ledeni dobi kotanje, ki jih je takoj zalila voda. Na sličen način je nastalo tudi Bohinjsko jezero, Blejsko pa, ki je bilo že prej, se je poglobilo.

Tudi mnogi slapovi imajo svoj nastanek zahvaliti oblikujoči sili ledu. Tekoča voda si namreč po ledeni dobi ni mogla tako hitro vrezati položne nove struge v živo skalo, temveč se ruši sedaj v globino preko alpskih sten.

Vidimo, da imamo največje lepote Slovenije: ostre vrhunce, široke gorske doline, krasna jezera, slapove in soteske, mirne prodne terase in končno celo tla, na katerih stoji naša bela Ljubljana, zahvaliti davni dobi, v kateri je led bil neomejen gospodar.

Stena ledene gore, zamrznjene v ledenem morju Antarktide

Ledene gore

Ledene gore severnih morij prihajajo iz ledenikov tečajnih otočij in imajo zato zelo nepravilne oblike; zanjo so značilni številni vršiči, odrastki, brazde, galerije. Ladjam so zelo nevarne in zato javljajo v Atlantiku posebne ladje izvidnice parobrodov brezžičnim putem prihod ledenih gora, a jih skušajo tudi uničiti z razstreljevanjem. Ta izvidna služba je organizirana šele od l. 1912, ko je ledena gora povzročila blizu New Yorka potop angleške ladje »Titanic«, pri čemer je utonilo skoraj 1500 ljudi.

V južnih morjih so ledene gore večinoma kockaste oblike ali sličijo celo ogromnim ploščam s premerom 10–20 km in prav enakomerno višino 30 do 80 m nad vodo. Ledene gore namreč tu niso nič drugega kot odlomki ledene mase, ki pokriva šesti kontinent, Antarktido, z nepreglednim enakomernim pokrovom.

Gavrančić

Najmanjša
NEREDNOST
zamore vzeti ženi njeno dražest. Gladka in nežna koža je ponos vsake žene

EAU DIXOR

(Tekočina za odstranjevanje dlavic)

Odstranjuje odvisne dlavice v nekoliko minutah. Je to izvorsten in edinstven preparat soje orste, redka in bistra tekočina, ki jemlje tudi najjačjim dlavicam življenjsko zmožnost ter jih popolnoma uničuje. Uporaba je zelo enostavna in čista, ter poceni. Brez Eau Dixor-a ni moderne dame!
Prodajna cena Din 40.—

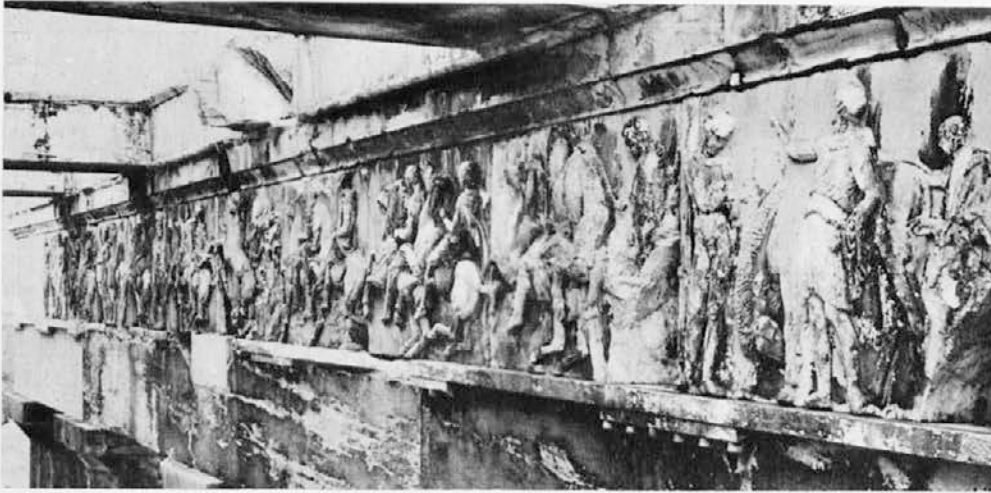
SOCIÉTÉ DES PRODUITS »DIXOR«, PARIS

DEPO: COSM. CHEMIA ZAGREB
Smičiklasova 25

L. MIKUŠ
LJUBLJANA
MESTNI TRG 15

TVORNICA DEŽNIKOV
ZALOGA IZPREHODNIH PALIC

Del znamenitega parthenonskega friza

Vse fotografije: Walter Hege iz knjige »Akropolis«, Deutscher Kunstverlag, Berlin

AKROPOLIS

Dr. Fr. Stelè

Bilo je krasno solčno jutro dne 11. oktobra lanskega leta, ko sem se napotil iz svojega hotela na Omóniji z namenom, da se orientiram po mestu. Nepričakovano se mi je pogled odprl proti Akropoli, zadržal moj korak in je moja duša pila silni vtis prvega pogleda nanjo. Mnogo spomenikov človeške kulture in umetnosti sem srečal v svojem življenju, toda prvi vtis sedanje Akropole je daleč prekosil vse dosedanje. To, kar sem gledal, se mi je zdelo kot lepa vizija, privid, stkan iz luči in zračne sinjine — imel sem strah, približati se ji, v bojazni, da se za večno ne razprši. Vsa moja pričakovanja so bila več ko uresničena: Videl sem pred seboj sliko, ki nosi vse

sledeve zobú časa, ki je razvalina v najpopolnejšem pomenu besede, v kateri so komaj glavne statične sile stvarno ohranjene, ki jo pa le brez težave uživam kot celoto; vsako črto, naj je še tako v odlomkih naznačena, občutim v njeni popolnosti. Vse je nakazano v svoji nepogrešni celoti, a vse je krhko tako, da se ne smeš nikjer dotekniti, da se ti kot pajčevina ne zruši pod prsti.

Razumel sem: Akropola nam je danes predvsem privid čustveno in kulturno jake daljne preteklosti. Ona je več naši fantaziji in našemu čustvu kakor razumu. Vprav v rudimentarnosti njenih spomenikov leži tisti večni izvor duševne ubranosti, ki jo vzbuja v tisočih in tisočih romarjev vsega sveta, ki pa bi ga bržkone izgubila s tistim

dnem, ko bi zopet materialno vstala pred nami v neokrušeni popolnosti.

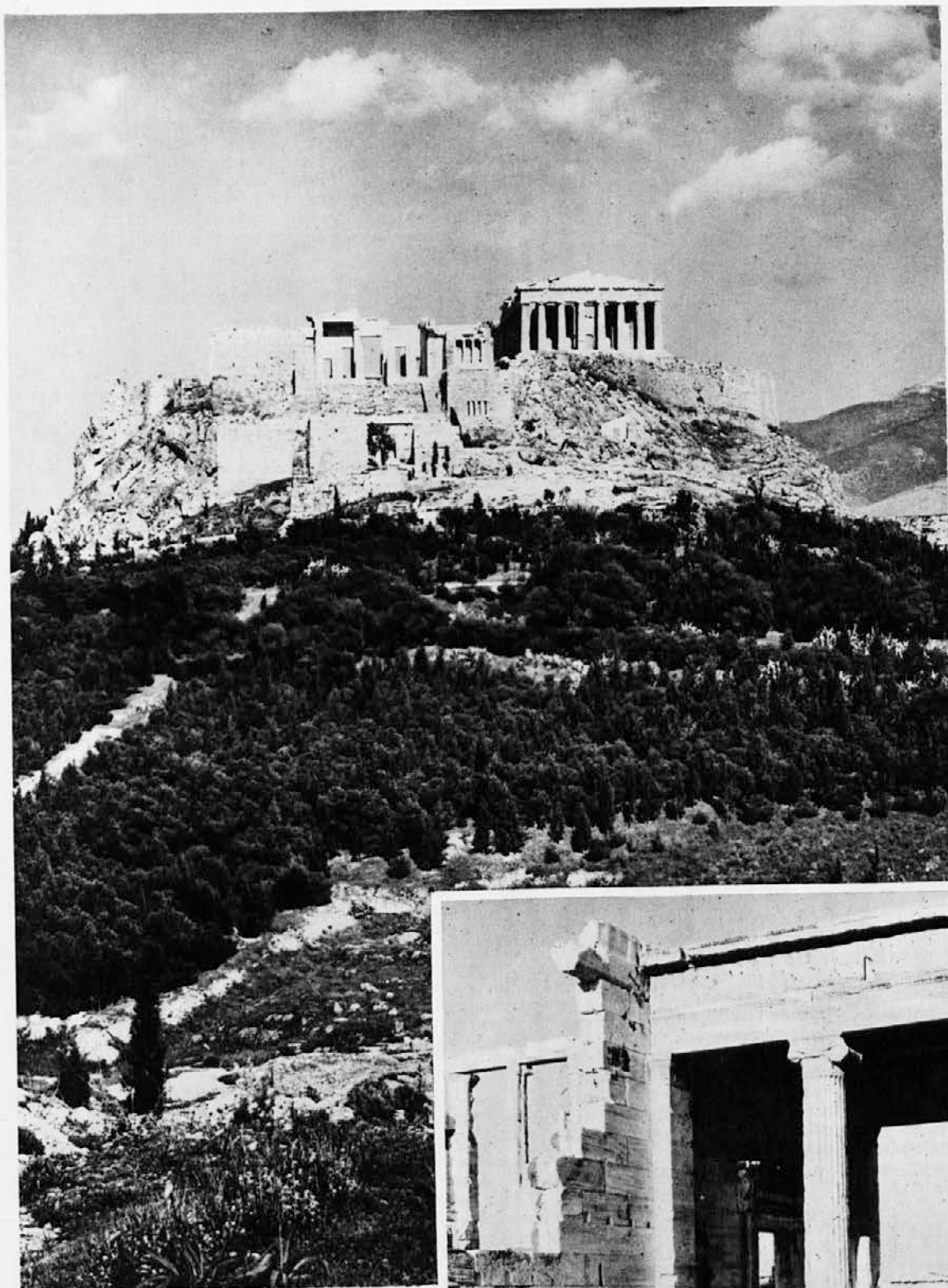
Proti večeru sem brodil po mestu ob severnem in zapadnem pobočju Akropole, doživljal vedno nove poglede nanjo in jo videl v največjem sijaju od Tezejevega templja v žaru zahajajočega solnca. Krasna, kakor iz suhega zlata sestavljena, mi je stala sedaj nasproti v žaru zahoda — zdelo se je, da se solnce ne more ločiti od nje in hoče pred zatonom razkazati vse njene čare.

Polagoma, postajajoč in uživajoč nove in nove poglede nanjo, sem se ji bližal čez Areopag in prišel pred njen vhod prav, ko so se za ta dan zaprla vrata njenim obiskovalcem.

Nisem dosegel njene neposredne bližine, a sem ob Tezejevem templju, ki sem ga ogledal iz bližine, odkril enega največjih čarov spomenikov Akropole, skrivnost zlatordečkastega bleska njihovega marmora. Penteliški marmor

Stebri iz belega marmora, zadaj temnomodro nebo, to je Akropolis v Atenah

»Večni obraz« Akropole v Atenah

dobi namreč tekom stoletij na površini rdečkastorumenno do temnorjavo patino. Lepše zlatordečkaste patine kakor na Parthenonu pa menda ni. Vsaj ta večer je razkrila vse svoje bogastvo.

Še tretjič se mi je isti dan razkrila neizčrpna zakladnica fantoma Akropole v prekrasni mesečni noči, ki je razprostrla svoj srebrni plašč nad morje zlatih luči sodobnega vele mesta Aten.

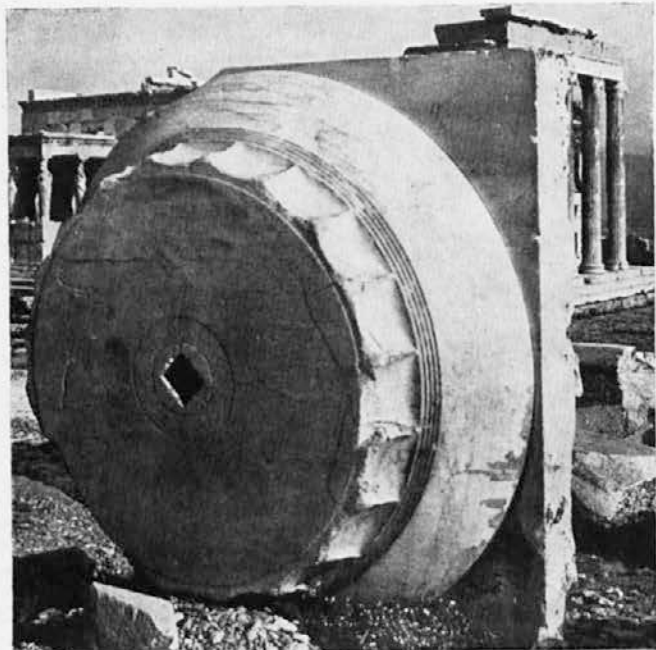
Prijatelj Abramič, ravnatelj državnega arheološkega muzeja v Splitu, je izposloval za majhno družbo Slovanov in Dancev izredno dovoljenje za nočni poset Akropole.

Prevzeti od neizrekljive veličine vsega,

kar nas je obdajalo, smo se povzpeli od Beuléjevega vhoda po strmih stopnicah ob templju Nike do Propilej, monumentalnega slavnostnega vhoda na Akropolo, ki ga je z drugimi slavnimi spomeniki tega zgodovinsko posvečenega kraja ustvarila Periklejeva doba v drugi polovici petega stoletja pred Kr. Med fantastično v višavo rastočim stebrovjem Propilej smo se polagoma orientirali proti Parthenonu in Erethejonu. Veličina fantastičnih slik, ki so nas obdajale in se javljale sedaj v skupini temnih obrisov stebrov ter njihovih senc, pa zopet v srebru polnega luninega svita, nas je prisilila k molku in tihemu občudovanju. Le tu pa tam se je izvilo temu ali onemu iz ust par besed, ki so poskusile opredeliti grozno veličast tega, kar je doživljal. Ko smo stopali po neravnih kamenitih tleh od Propilej do Parthenona, sem imel vtis, da hodim po vulkanu. Še večji kakor ob Propilejah je

Lopa z jonskimi stebri v Erethejonu

Prevrnjena noga stebra

bil fantastični vtis Parthenonove razvaline. Ali ni mogoče to res dom breztelesnih duhov, zatočišče večnih idej, prablik vsega vidnega stvarstva, posebno onih, ob katerih je večni izvor vseh umetniških oblik? Ne bil bi se čudil, če bi bil ta trenutek jasnovidec stopil pred nas in nam proglasil tako spoznanje. Akropola v mesečini je namreč popolnoma razmaterializirana, njene materialne forme so samo prilika, da na njih razkazuje čarovnik mesec svoje umetnije. Naj bo senca velike mase ali forme ali ista v polni srebrni razsvetljavi, vselej je do skrajnosti sproščena svoje teže, vselej je prestavljena v nematerialni, fantastični svet učinkovitega videza, privida, ki se vsak trenutek lahko razprši v nič.

Tako mi je bila ves prvi dan ostala Akropola to, kar v bistvu tudi je in kar mora ostati, če ne mara izgubiti svojih nenadomestljivih razpoloženskih vrednot, mikaven videz, fantazma tisoč let starega razcveta evropske kulture.

Videl sem jo naslednje dni pogosto v vsem njenem materialnem bistvu. Občudoval posamezne spomenike, sledil v zemljo njeni zgodovini, posebno pa v akropolskem muzeju, kjer so zbrani ostanki akropolske umetnosti dobe t. zv. pórosa, izkopani v raznih naslojenjih iz predpartenonske dobe, predvsem iz nasipin po perzijskem razdejanju Akropole l. 480 pred Kr. kakor tudi ostanki umetnosti Fidijske delavnice, ki je okrasila sedanji Parthenon in drugo. Seznanil sem se s Heraklom, ki se bori s Tritonom in tritelesnim morskim demonom s starejšega hekatompeda, s slavnim nosilcem telička, motivnim predhodnikom starokrščanskega dobrega pastirja, s krasno serijo ljubkih deklic iz marmora, v katerih je arhaično kiparstvo ustvarilo svoj prvi uspeh in enim njihovih bratov, v katerem se je človeško telo med prvimi razvezalo v vsi statuarični svobodi. Opazoval sem dozorelo lepoto klasično zasnanega obraza, ki se je izvil prvotnemu nasmehu iz zadrege njihovih prednikov v zrelo resnost deklice, ki jo je poklonil Ateni Euthydikos in mladeniča, od katerega je ohranjena samo lepa rahlo nagnjena glava. Od Fidijskega partenonskega reliefnega pasu je tu del slavne procesije jezdecev, skupina starcev s sadnimi vejicami in nosilci vrčev, ki dajo slutiti svečano resnost te procesije in očarljivo učinkovitost, ki je predvsem v nenadkriljeni ritmiki njene kompozicije. Končno sem občudoval slavno Nike z ograje Nikinega templja, ko si razvezuje sandalo in je nekaka predhodnica sodobnega profinjenega senzualizma v umetnosti.

Tako mi je vstajala iz razvalin slika Akropole in njene umetnosti vsak dan večja in določnejša, ni pa se zabrisal nepozabni doživljaj prvih treh srečanj, ampak se je le bolj poglobil ter izoblikoval v sliko nenadkriljive fragmentarnosti akropolskih arhitektur in njih zgodovine.

Še eno stran svoje preteklosti in sedanosti mi je odkrila Akropola pri zadnjih dveh srečanjih dne 23. oktobra. Ko se je dvignilo jutranje solnce iznad obzorja in smo se mogli razgledati, kje smo, je plula naša ladja od juga,

kjer se je ponoči srečala z Afroditiim otokom Kythero, mimo Egine proti Pireju. Naše oko je iskalo proti severu, kjer se je preganjala nad morjem hiš, ki je v novejši dobi že zalilo presledek med Atenami, Faleronom in Pirejem, in dolgo ni moglo najti, česar je iskalo, Akropole. Naenkrat pa se je površina meglenega morja nekoliko razpršila in nasproti nam je zasijal ta nepozabni grič, s katerega je atensko oko že tisočletja iskalo na jug v daljave nad morjem. Vstal mi je pred očmi mitični Aegeus, ki je zrl v našo smer, da bi odkril dogovorjeno, zmago nad kretskim Minosom sporočajoče jadro svojega sina Tezeja in se je v obupu vrgel z višine, na kateri stoji danes prelepi tempel Nike, ko je uzrl pomotoma nezamenjano zlovesče črno jadro. Iskal sem v daljavo, kdaj zagori v vzhajajočem solncu pozlačena sulica 16 m visoke Fidijske Atene Promahos, ki je stala med Propilejami in Parthenonom. Vmislil sem se v jutro glavnega dne velikih panathenejskih slavnosti, ko je ob solnčnem vzhodu julijskega dne vsako četrto leto spela na Akropolo procesija, ki jo je Fidijska vpodobil na reliefnem pasu svetišča Parthenona, in nosila kipu boginje zaščitnice na lik jadru razpet rumen peplos s temno plavo vtakano sliko Atene borbe z giganti.

Akropola tisočletno oko Aten, svetišče boginje zaščitnice mesta, središče za človeško kulturo velepomembnega naroda, najvišje torišče njegove umetnosti in duša njegovih slavnostnih dni se mi je to jutro odkrila iz megle mladega dne in iz megle daljnih tletij.

Popoldne tega dne sem doživljal zadnjo doslej napisano stran njene zgodovine. Arhitekt Balanos, ki vodi ogromno, odgovornosti polno delo rekonstrukcije akropolskih spomenikov, je povabil majhno izbrano družbo tujih gostov članov bizantološkega kongresa gori, da jim sam razloži svoje metode in tehnična opazovanja, ki jih je napravil tekom približno četrstoletnega dela na teh spomenikih. L. 1909 so bila končana popravila na Erehthejonu, l. 1917 na Propilejih, mi pa smo imeli pred seboj že dovršeno, odrov oproščeno severno stebrišče Parthenona. Pripravlja se delo na vzhodni in južni strani, s čemer bodo ta problematična dela v glavnem končana. Načelo, ki vodi Balanosa, je, da postavlja na prvotna mesta ohranjene, po tleh raztrošene dele stavb in tako razvalini pomaga do tiste popolnosti, ki jo dopušča ohranjeno gradivo brez vsakih dopolnjujočih sodobnih dostavkov. Ker bi se ti ohranjeni deli arhitektur ne mogli trajno nositi, jim pomaga s skritimi, v njeno v ta namen izvotleno jedro vloženi železnimi konstrukcijami. Arheološko velepomembna je vsekakor rekonstrukcija nad mestom, kjer je zadel zemljo Pozejdon s svojim triostom. Velevažna opazovanja tehnično estetskega značaja, ki so bila poprej sporna, pa je napravil Balanos na Parthenonu samem, kjer je dokazal obstoj načela tako zvane kurvature, ki mu je obenem pomagala pri matematično točnem nameščanju raztrešenih kosov na prvotna mesta. Kakor dorski steber ne raste v višino v pravilni, suhoparni ravni črti ampak v rahlo nabrekli, ki daje vtis organske rasti in razvitka njegove sile, tako vlada slična nabreklost v vsi arhitekturi Parthenona, kar ima za posledico tudi nujnost individualne preračunjenosti za vsak posamezni člen.

Po sedanjem vtisu akropolskih spomenikov, ki je pristen in daleč prekaša onega, s katerim je stopila Akropola v naše stoletje, moramo priznati, da je bilo narejeno veliko, estetsko pozitivno dejanje, čeprav se našemu čutu nedotakljivosti spomenikov preteklih kultur upira njih obehanje na nevidne konstrukcije, pri čemer je treba globoko poseči v njihovo tisočletja preživevo jedro. Mogoče tudi, da se ta metoda še kedaj maščuje.

Tako mi je Akropola ob slovesu razkrila tudi konservatorsko stran svojega problema in hvaležen sem se ob solnčnem zahodu poslovil od arhitekta Balanosa in zadnjič od Akropole, najpomembnejšega srečanja v življenju.

Desno:

Povodna podgana,
doma v Severni
Ameriki

(Glej članek dr. Stanislava Bevka: Važnejši krznaši, na strani 15.!)

NOVE KNJIGE

Dve lovski knjigi

Lansko leto je izdal lovski pisatelj in prijatelj Vladimir Kapus dve knjižici v samozaložbi. Prva je v prozi z naslovom »Lovski spomini« in nam na 120 straneh opisuje razne lovske občutke v raznih letnih časih, lovska nastrojenja in predmete lovske zabave od šoj, gamzov, kralja planin do jazbecev itd. Knjiga je ilustrirana, avtorji fotografij pa niso naznačeni. Druga je: »Pesmice iz prirode« na 72 straneh s temle mottom, ki je nekako vsebinsko razodetje:

»Kdor živalce trpinči
in brezvestno uničuje,
vreden ni, da je na svetu,
da življenja se raduje.

Zato so te pesmice posvečene 40 živalim in razodevajo mehak izraz lovskega veselja. Ilustracije so delo Nikolaja Pirnata, prav v okviru knjižice. Smelo izdanje v samozaložbi pa so bržkone omogočili številni lovski prijatelji i pisatelja i lovske snovi, ki jo jim nudita te dve knjižici.

Zgodovina slovenskega naroda

Pred vojno je v izdanju Družbe sv. Mohorja v Celovcu izšlo šest zvezkov obširne »Zgodovine slovenskega naroda«, ki jo je bil pisal pokojni zgodovinar dr. Josip Mal. Da široko zasnovano delo ne bi ostalo okrnjeno, je ista družba po vojni nadaljevala z izdajanjem zgodovine »najnovejše dobe«, ki jo piše dr. Josip Mal. Začel je s časom prevratov ob rojstvu Napoleonove Ilirije. Lani je izšel 9. zvezek, ki obravnava slovenske prosvetne, slovstvene in šolske razmere, kakršne so bile v Sloveniji pred sto leti. Poljudno pisano čtivo spremlja nebroj slik. Zeleti je le, da bi snopiči izhajali obsežnejši, da bi mogočno delo bilo čimprej zaključeno.

Vladimir Kapus

BUJNE GRUDI - LEPE NOGE izoblikuje, da žestne ter jih razvija pri damah vsake starosti od zdravnikov priporočeni IDEAL MIXTURE. Hitro spravi nerazvite, mršave grudi do najlepšega cveta, razvika in jakosti. Že po štiritedenski uporabi nastopi omamljiva napetost in zaokroženost, kar potrjujejo tudi mnogoštevilne zahvale. Mršava oblika vrata se izpremeni v lepo harmonično zaokroženo linijo. Izsop kosti izgine. Tenke noge vidno jači IDEAL. Garancija: v slučaju neuspeha se denar vrne. Cena steklenici Din 12.—, 5 steklenice Din 24.—. **Dr. Nic. Kemeny, Košice K. V.** Pošt. predal 12 K. 20.

Poravnajte naročnino!

Nervozni umirajo zgodaj!

Ste li opazili pri sebi četudi le tupalam katerega izmed naslednjih znakov bližajoče se živčne oslabelosti?

Hitro razburjenje, nerazpokošenje, drgetanje udov, nemirnost, utripanje srca, omotični napadi, tesnoba, nevarnost, nemirne sanje, neobčutljivost posameznih telesnih delov, plašljivost, prevelika razdražljivost spriču ugovarjanja, ropota, duha, poželenje po omamlilih, tobaku, alkoholu, čaju, kavi, trzanje očesnih vek ali migljanje pred očmi, naval krvi, tesnoba, muhavost, odpoved spomina ali govora, izredna nagnenja ali odvrtnost. Ako se pojavi pri Vas kateri teh znakov nervoznosti, eden močan ali več hkrati, tedaj **so Vaši živelj resno oslabiljeni in potrebujejo okreplila.**

Ne pustite tega vnapre, ker slede temu lahko kmalu resne motnje duševnih zmožnosti, kot nesmiselno govorjenje in nazavedna dejanja, bitra telesna propast in zgodnja smrt. Nič ni na tem, odkod Vaša živčna oslabelost, vabim Vas, pošite mi! Radevolje Vam

Zastonj in poštnine prosto enostaven način odkritem

ki Vam bo pripravil veselo iznenadenje. Morda ste za razna sredstva izdali že mnogo denarja, dosegli pa v najboljšem slučaju le kratkotrajno zboljšanje. Zagotavljam Vas, da poznam pravi način

kako slabosti Vaših živcev odpomoči.

Ta način prinese obenem tudi zboljšanje razpoloženja, veselje do življenja, moč in delazmožnost, da, pisal mi je že marsikdo, da ga je povsem prerodil **To dokazujejo tudi moji zdravnikov.** Stane Vas samo dopisnico. Pošljem Vam zelo poučno

knjižo popolnoma zastonj.

Če Vam ni mogoče pisati takoj, si **spravite ta oglas!**

Ernst Pasternack, Berl n 50.

Michelkirchplatz No 13 Q. 409

ZGODOVINA SLOVENSKEGA NARODA

NAJNOVEJŠA DOBA
SPISAL DR. JOSIP MAL

vine »najnovejše dobe«, ki jo piše dr. Josip Mal. Začel je s časom prevratov ob rojstvu Napoleonove Ilirije. Lani je izšel 9. zvezek, ki obravnava slovenske prosvetne, slovstvene in šolske razmere, kakršne so bile v Sloveniji pred sto leti. Poljudno pisano čtivo spremlja nebroj slik. Zeleti je le, da bi snopiči izhajali obsežnejši, da bi mogočno delo bilo čimprej zaključeno.

Lavina

Foto J. Skerlep

FOTOAMATER

Fotografiraj tudi pozimi!

Janko Skerlep

Zimska pokrajina v fotografiji ne zavzema takega obsega kakor poletna. To pa zaradi mnenja večine amaterjev, da pozimi ni mogoče napraviti dobrih posnetkov, ker največkrat manjka glavna gonilna sila, svetloba. Solnce stoji nizko, megla leži dolgo po dolinah, sneži ali pa celo dežuje sredi zime kot letos. Dnevi so kratki, mraz in slaba pota ovirajo marsikoga, da rajši ostane doma. Zimski čas je res jako pripraven za urejanje plošč, povečanje slik in druga taka dela.

Led

Foto J. Skerlep

Kmečka hiša, sneg, zimsko solnce

Foto J. Skerlep

A vendar ima zimska pokrajina nekaj, kar bi moralo navdušiti vsakega fotoamaterja, ima lepo belo odejo, posuto z nebroj kristali, v višjih legah čisto ozračje kot poleti nikdar. Ivje na drevju, globoko zasnežen gozd, pobočja in robovi gora žarijo v krasnem belem svitu. Mnogo lepša kakor poleti je narava pozimi, samo poiskati jo je treba. Kdor tiči vedno doma, seveda tega ne vidi in misli, da je povsod tako žalostno. V mestu leži gosta megla, mračna svetloba komaj prežene noč, pa je že zopet temno. A zunaj, tam je raj. Smuči na noge in ven v naravo. Tam se nudi amaterju toliko lepote, da mu običajno zmanjka plošč ali filma, zato pa pri prvi priliki pohiti zopet venkaj, navzame se zunaj solca in lepote in se vrača domov poln lepih spominov, ki so neizbrisni, saj jih ima na ploščah.

Fotografiranje samo na sebi ni pozimi prav nič težje kot poleti. Seveda je treba vse okolnosti upoštevati in se primerno opremiti. Danes, ko je fotoamaterstvo že tako napredovalo, ni treba, da vsak amater prične prav od početka in se šele po dragi šoli nauči dobrega dela. Če danes amater posluša izkušenejše in si nabavlja le prizkušen material, mu bo kaj lahko uspelo napraviti tudi pozimi prav čedne slike. V redki megli se dajo posneti krasni motivi, posebno če je na drevju ivje, slike so mehke in imajo veliko globino. Ob solnčnem dnevu so sence v snegu najbolj mikavne, posebno one proti svetlobi, kar pa je treba seveda bolj osvetliti. Potrebna je tudi rumenica, sicer so slike le slabe kopije narave, vendar je treba previdnosti, ker ni pravilno in tudi ne lepo, če na sliki vidimo črno nebo. Je sicer v zimskem času nebo v višjih legah temno-modro, vendar še vedno gorke barve, zato je treba slikati s srednje temno rumenico. Kontrasti so pozimi mnogo večji

kot pa poleti, zato je treba posnetke razvijati v zelo razredčenem razvijalcu. Na ta način se dobijo fine in lahno krite plošče, ki nam pri povečanju pričarajo zopet vso lepoto, ono mehko zimsko pokrajino, vse one fine in mehke sence in svetlobe, ki jih v poletju ne moremo posneti, ker jih ni.

Zimski motivi

Fr. Krašovec

Pri fotografiranju zimskih motivov naj upošteva amater nastopno: stojalo dobro postavi, da se ne pogreza v sneg med osvetljenjem. Pri snimkih proti solncu zasenči objekt (Wörchingov protisvetlobni senčnik!) Uporabljalj srednje občutljive, dobre orthoromatske, brezobstretne plošče z 2 do 3 × rumenico. Če si začetnik, pa imej kak instrument za določanje osvetlitve, kot n. pr. Justophot, Bewi ali Lios. Osvetlitve ne določi na sence, kakor tudi ne na luči, temveč uporabljalj srednjo pot. Ravnotako razvijaj zmerno. Tekočine naj ne bodo pod 16° C. Kot vedno, tudi pri zimskih motivih pravilno upoštevaj črte, perspektivo, globino, ravnotežje, razsvetljavo, razdelitev svetlob in senc itd. Sploh naj ne bodo večje snežne ploskve monotone in hrezplastike. Kar je odveč ali moti, odstrani ozir. zmanjšaj s pravilnim izrezom slike.

VSEM FOTOAMATERJEM!

Tudi letos bo »Ilustracija« prinašala kotiček za fotoamaterje, ki se je bil že lansko leto zelo priljubil. To sklepamo iz tega, ker smo prejeli mnogo, mnogo fotografij s prošnjami, da jih objavimo v listu. Na žalost jih je bilo med njimi precej takih, ki niso bile godne za objavo. Tem našim najmlajšim fotoamaterjem sporočamo tole: 1. vse, kar je primernega, bo sčasoma izšlo v listu; 2. rjave kopije niso dobre za reprodukcijo; 3. berite pazljivo izvajanja naših najodličnejših fotoamaterjev in se ravnajte po njih nasvetih; 4. razširjajte in priporočajte »Ilustracijo« pri svojih znancih: letos bo fotoamaterski kotiček v »Ilustraciji« posebno zanimiv!

Uredništvo revije »Ilustracija«

Strehe hiš v snegu Foto Fr. Krašovec

Zgoraj levo: Na Savi pozimi Foto Fr. Krašovec

Desno: Solnce, oblaki in zima Foto Fr. Krašovec

O sneženem možu, ki ne more v mitos

B. Orel.

Ocvetličili in olepotičili smo zimo kar najlepše in kar najprisrčnejše. S snegom in sankami. Z orehovo potico in zvončki - kraguljčki. Z božičnimi jaslicami in božičnim drevescem. S pesmijo pastirjev, blagovestjo angeljev in svetimi Tremi kralji. Na sneženega moža, najponižnejšega in najskromnejšega od zimskih ornamentov, pa smo čudno pozabili.

Sneženi mož ali možic. Snežnjak ali snežak. Zimski »tatrman«. Saj ga poznamo. Iz zimskih otroških iger. Ali vendar: Kdo pa ga je že ovekovečil? Kdo piše in poje o njem? Bajka? Pripovedka? Narodna pesem? Slika? Babica za pečjo? Stara Sibila? — Nobeden od teh. Šolski abecednik? W. St. Reymont? O. Župančič? Pa še v teh treh je ubogi sneženi mož le bežen omenek ali pa živ, barvast odtenek zimske slike.

Šolski abecednik: Ivo in Tine valita sneženo kepo. Jako velika je. Nanjo postavita še drugo. To je trup za sneženega moža. Tretja kepa na vrhu pa je glava. Iz oglja naredo oči in usta, koren je nos. Še klobuka nima. Po skoči Tine in prinese velik počen pisker. Tega potisnejo snežaku na glavo. V roke pa metlo, do bo bolj strašen.

W. St. Reymont: ... Otroci so bili naravnost brez uma, psi so povsodi polajavali, grizli sneg in se podili z dečki, vse ceste so zamrgolele, med plotovi so se oglasili vrišči, kričali so in se kepali, valjali se v mehkem, sipkem snegu, stavili velikanske možice, se sankali... (»Kmetjec, Zima.)

O. Župančič:

Nebeški tkalci platno tko,
zdaj vsem sirotam dobro bo,
zdaj kučmo ima vsak tatrman,
še daljši nos prav vsak nosan

(»Zimska«.)

Nič več in nič manj.

Pa stoji sneženi mož tam zadaj za hišo ob sosedovem plotu negiben in vklenjen v snežišče. Pustno našemljen in kakor hudomušen pridvig snega. Kakor zasneženo poljsko strašilo in človeku v zimsko veselje, uro in čas. In bi tako

Maksim Gaspari: Sneženi mož. (Iz »Mojega proega berila«.)

radi videli, da bi se v mesečini prebudil iz svoje negibnosti ter na polnoč zaplesal in zagodel. Da bi se izpremenil v devetodeželskega kraljeviča, da bi izvršil kako čudovito, junaško dejanje. Da bi poskočil na luno, in se na zračni poti do nje harlekinsko pozabaval z bisernimi snežinkami. Radi bi dognali njegovo sorodstvo s kraljico Snežinko ali Snegulčico. Z morskó deklico in povodnim možem. Z demonskim vedomcem. Bajе v ruski kmečki vraži vendarle pošastno straši. »Na dvorišču so ga pustili otroci. Ko je gledal ponoči kmet skozi okno na dvorišče, se mu je zdajci zazdelo, da je sneženi mož z vražjimi rožički oživel in da pleše. Da napravi konec njegovemu vragometnemu plesu, se ojunači, gre na dvorišče ter fantastično sneženo postavo podre.«

Opravljičila pa ga ta ljudska vraža še vedno ni.

In mitos sam o sneženem možu trdovratno molči. Pač: odkrili bi mogoče podtalne črte, ki n. pr. mitičnega volkodlaka ali vedomca vežejo s sneženim možem, ki je v sodobnosti le nedolžen lik iz snega, igrača v zimskih igerah. Volkodlak je stara mitična prispodoba noči, zime in smrti. »Podoba nočne tmine, ki ujema solnčno moč, ki pojedá solnce in luno.« Prirodna prikazen, predstavljena v živalski in tudi v človeški podobi. Kako ta zimski demon preganja solnčno božanstvo, govorijo bajke in pripovedke vseh narodov. Bolgarska pravljica o Trajanu^{*} in predvsem ukrajinske pravljice pa še najbolj jasno in primerno osvetljujejo smer od volkodlaka do sneženega moža. Te pravljice le vzbujajo domnevo, da je sneženi mož medel, bled odsev prastarih živalskih in človeških podob iz mitologije tistih narodov, pri katerih so zima, sneg in mraz velevažen dogodek. — Tudi smer: sneženi mož — pust, bi sneženega moža kaj lahko oklicala za tihega predhodnika pusta.

Toda pri vsem tem visimo v domnevah in dejali bomo kar brez strahu in oklevanja: sneženi mož, ki ga po zimi postavljajo otroci, ni objekt in snov prastarih mitov (bajk), ni nikak preostanek ali potomec nekih pravljičnih sneženih mož. Ni povodni mož, ni volkodlak. Ni ne vilinsko bitje in tudi ne demonsko. V njem ni posebljeno

Srečno novo leto

nobeno nadnaravno dogajanje, nobena temna ali svetla sila človeka in prirode se ni zgostila v njem. Tostranost ga je oblikovala v posvetnost, vsakdanjost, igračo. In vsakdanjost in igrača sta preživa v njem, da bi ga razgibala v onostranost, v mitos, v Indijo Koromandijo. Zaradi zavajljive falstaffovske dobrodušnosti, otroško-primitivne pristrčnosti in groteskne domačnosti, ki veje iz tega sneženega lika, bi najbolj sodil v okvir groteskne zimske idile ali idile kakega Dickensa.

Sicer pa ni sneženi mož nič drugega kot eden od mnogih ukrasov zimske slike in vinjet zimskega letnega časa. Zabavnik in tihi burkež, ki so mu sredi zimskega veselja določili važno vlogo. Zanimiv zavoljo tega, ker je uresnitvenje primitivne plastike igrača v velikem. In kot velika zimska igrača otrok je priplesal v berila šolskih abecednikov in končno tudi na božične in novoletne razglednice, na katerih ga že leta in leta rišejo kot simbol zime, zimskega nastoja in srečnega novega leta. Družbo mu delajo palčki, otroci, štiriperesna deteljica in podkev. Postal pa

* Trajan - volkodlak se boji solnce in lune. Nekoč pa skrivnostno zgine. Ko ga iščejo, najdejo le suknjo in kučmo pa परिšče snega.

ni samo ulovek teh meščansko-praznih razglednic, ampak naposled tudi umetnih storič evropskih družinskih listov. Te storiče oblikujejo sneženega moža nepravljeno in neumetniško v pozo junaka-jokavca, Groteskna izmišljevanja se vrtijo brez konca in kraja, preobračanja in zasukavanja po mili volji tko brezbarvna predena. Te storiče niso odmaknjene nele od mitičnega vrela, ampak tudi od najmanjše umetniške stvariteljske. Ali ni potem v nekem oziru sneženi mož središčna pripodoba za vse diletantske pravljice meščanskih revij in magacinov in za vsoto tisto zvočno šaro filmskih šaloiger naših dni? Ali ni doma v osamelosti in puščobnosti sneženega moža problem tistih pripovedk, ki jih je oblikovala tostranost z neko vsakdanjo tendenco? Problem pripovedk s plehkim erotičnim, podučnim, moralizujočim, reklamnim podzvokom.

Sneženi mož pa živi, kakor žive vse stvari na zemlji, če jih človek obletava z rojem svojih misli in čustev ali celo ogleduje skozi tista čarobna očala, ki jih je Coppelio dal Hoffmannu. V žalostnih ali veselih čustvih človeka pleše sneženi mož liki Olympija, dokler se čarobna očala videza ne razbijejo. Ob tajanju sneženega moža se je mogoče vjedla v človeka misel o minljivosti. Pa še dalje: nazori in načela človeka — sneženi možje.

Papirnate hišice.

Misli in želje in strasti človeka: sneženi možje. Zidanje gradov v oblake. Rojstvo in propad idealov, ki jih izvari romantično zanesenjaštvo.

Načeli smo poglavje o sneženem možu, pesem in pravljica pa še vedno nestrpno čakata njegove oživitve. Resnično, sneženi mož ni junak, toda je iz snovi ledenih zvezd, ki so se od podnebnega poleta razbite v prah posule na zemljo. Resnično, težak in okoren je pri igri. Ima pa lahko ganljivo sree, njegova usta so polna zimske pesmi. A kaj bi mu vse to koristilo, bomo dejali iz Patrona Julija*, če ne bi imel vesti, ki se je oglasila le en dan v letu, kakor muha enodnevnica, ki se oglašuje iz temnih globin in razprostire peroti, da živi le nekaj ur v solnčnem svitu.

* Gösta Berling.

PFAFF

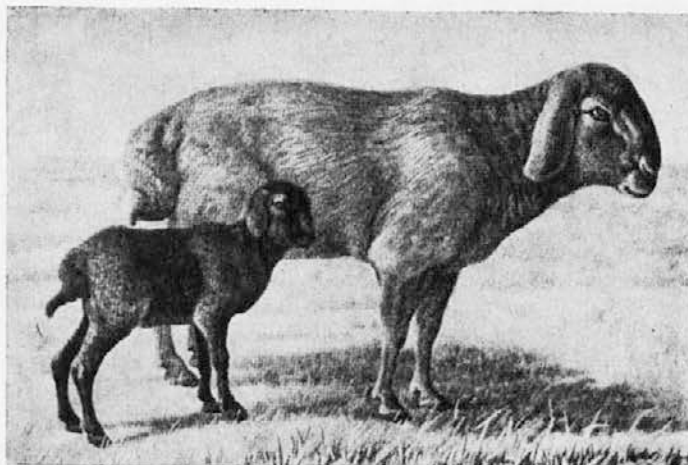
ŠIVALNI STROJI

so najbolj priporočljivi za rodbino, obrt in industrijo

Brezplačen pouk v vezenju
Ugodne cene
Plačljivo tudi na obroke

IGN. VOK

veletrgovina s Pfaff šivaln. stroji in Puch kolesi
LJUBLJANA, Tavčarjeva ulica 7. - KRANJ,
Glavni trg 140. - Novo mesto, Glavni trg

Ovca tolstorepka, ki nam daje perzijsko in krimsko krzno

Važnejši krznaši

Dr. Stanislav Bevk

Koža, odrta z živali, je bila prvo oblačilo človeka. Treba pa je bilo zadosti velike živali, da se je mogel človek zaviti v njeno kožo, zato je moral biti močan in

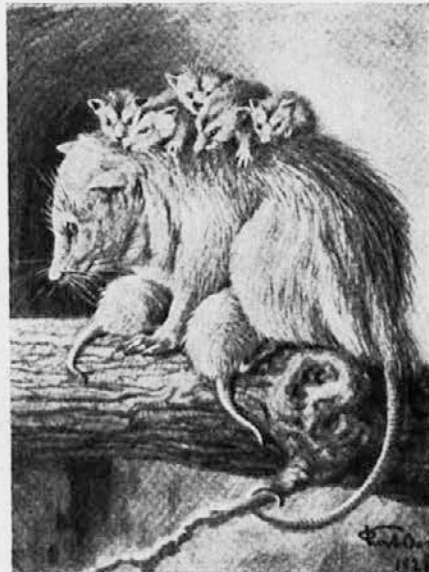
Južnoameriška činčila, slična naši peverici

pogumen, kdor se je lotil take živali. Tako je prišlo, da so se pozneje odevali z živalskimi kožami, zlasti divjih zveri, le junaki in zato je krzno oblačilo dobilo pomen neke imenitnosti in odličnosti. Kožuhi ali vsaj s krznom obšita oblačila so postala znak veljakov in mogotcev. To je veljalo seveda le za redkejše in dragocenejše vrste krzna, v tem ko si n. pr. navadni ovčji kožuh že po svojem izvoru ni mogel prisvojiti nikake posebnosti in je slej

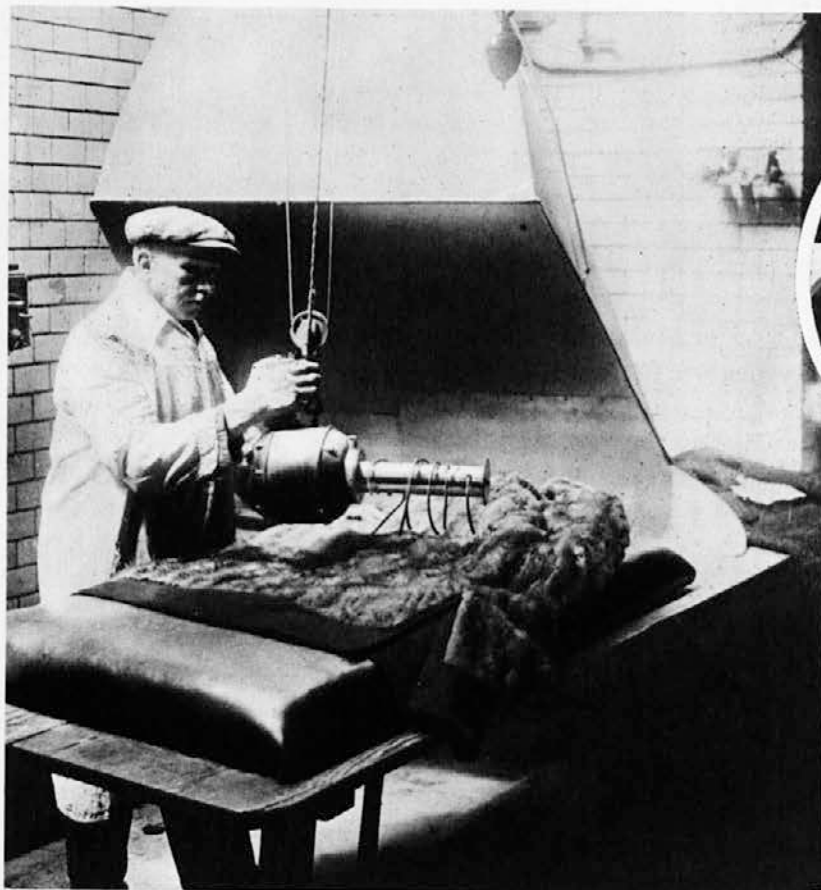
ko prej ostal oblačilo navadnega zemljana. Toda tista vedno živa, skrita želja človekova, vsaj po vnanjem veljati

kaj več, je iztegnila prste preko ovčjega kožuha na boljše krzna — in danes je krzno velika moda.

Krzno dobivamo skoraj izključno od živali iz reda sesalcev; od ptičev pridejo v poštev samo pondirki in potapniki, kojih trebušina se stroji na krzno. Od sesalcev so krznaši zveri, plavutonožci, glodalci in vrečarji, iz ostalih razredov pa le posamezni zastopniki, med katerimi zavzema ovca tolstorepka prvo mesto. — To ovco rede v raznih pasmah v pokrajinah južne Rusije. V puščah ob reki Amu je zlasti zastopana Karakul-ovca, ki nam daje znano in cenjeno per-

Ameriški hrbtnos ali oposum z mladiči

Kožuhe izlepavajo s pomočjo stroja

zijsko krzno (Persianer), ki izvira samo od mladičev, do 8 dni starih, in je navadno sinjesive barve. Največji trg za te kože je Nižji Novgorod. Zopet drugo pasmo goje na Krimskem poluotoku, v Ukrajini in Besarabiji. Kože te pasme prihajajo na trg z imenom krimsko krzno (Krimmer) in se uporabljajo iz večine v prirodni sivi barvi. Kot astra han se prodajajo kože nekaj dni starih mladičev tolstorepk iz Kirgizijske pušče. Četrta zvrst se razpečava z imenom širokorepka (Breitschwanz) in

Kako shranimo kožuhe

čez poletje?

Pp.

Tudi severni medved

je v hladilnici

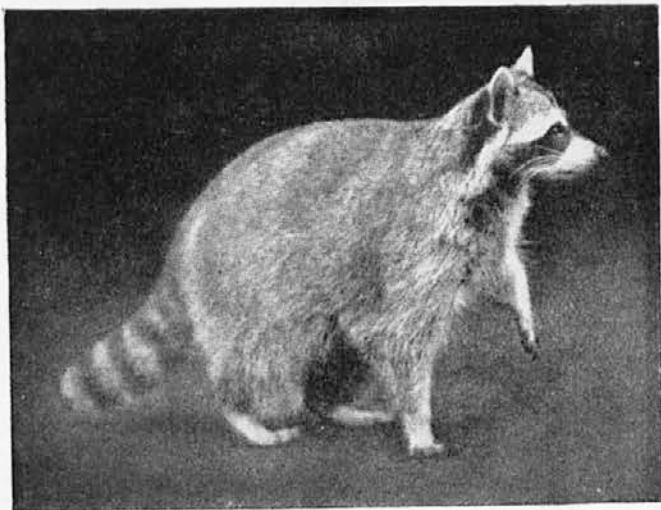
prihaja največ iz Buhare. Mladiče pobijejo takoj po rojstvu, ker sicer izgubi dlaka svileni sijaj in trpi kodravost. Kot buenos ali tuki-širokorepke prihajajo na trg kože navadnih ovac, ki se jim dlaka okrajša in umetno povihra. Seveda so te »širokorepke« mnogo cenejše, pa tudi manj lepe. Dolgodlake, navadno belodlake kože kitajskih jančkov se nazivljejo tibet. Uporabljajo se večinoma za dekliske garniture ali za ogrtače kot nadomestek za drage bele lisice.

Od drugih domačih živali pridejo v poštev kot krznaši, zlasti v novjšem času, še telena lalčkih pasem goveda in severnega jelena (pijiki), potem žrebeta (Fohlen), to so mladi puščavski konji iz Rusije, Sibirije in osrednje Azije, ter kozlički. Kozje kože s Kitajskega se imenujejo kid, one iz osrednje Azije pa muflon. Vse te kože podelavajo največ za damske jopiče in za plašče avtovozačev in so prav za prav le nekakšno nadomestilo za pravo krzno. Večjega pomena v krznarstvu so domače mačke, zlasti sive s črnimi progami, ki imajo trgovski naziv genoti. Precej večjo ceno imajo kože divje mačke (felis catus). Iz rodu mačk je pomemben še ris (lynx).

Iz razreda zveri so najboljši krznaši zastopniki kunjega rodu. Prvo mesto zavzema sobolj (martes zibellina, Zobel). Njegova domovina so prostrani gozdovi v obsežnih pokrajinah od Urala do Berinškega morja. Velik je kakor naša kuma, srnje rjave barve in se hrani največ z vevericami, ki jih spretno lovi po drevju. Sobolja love od oktobra do srede decembra. Lov je jako težaven, vendar se dobro izplača, kajti krzno velja za najboljšo in se temu primerno plačuje. Dlaka je gosta, svilenomehka in ima sinji nahuk. Najdražje so kože z dlako, ki ima bele vršičke. Ker se je število soboljev zaradi strastnega lovljenja že jako skrčilo, je ruska vlada lov omejila in ga v neklih krajih prepovedala. Vendar je število kož, ki pridejo letno na trg, še vedno ogromno: 20.000 se jih porabi v Rusiji sami, 20.000 jih pride v Evropo in 10.000 jih gre na Kitajsko. Kožuh iz soboljega krzna stane okroglo 700.000 Din. Sorodni ameriški sobolj je cenejši, pa tudi ni tako lep. Jako cenjeno krzno stroje tudi iz kož naših domačih kun, v prvi vrsti gozdne kune, potem kune belice, dehorja in kepena ali hermelina. Gozdna kuna je rjave barve, na hrbtu temnejše, na trebuhu rumenkaste. Na prsih ima liso, navadno žolte barve. Čim temnejše je krzno, tem večjo veljavo ima. Naši kraji, potem Ogrska, Turčija, dalje vzhodna Pruska in Skandinavija spravijo letno na trg približno 150.000 gozdnih kun (zlatice), ki se podelajo v elegantne garniture. Kuna belica je nekoliko manjša, svetlejša, sivkaste barve in krajše dlake. Poprsna lisa je bela in se spodaj cepi v dve kratki plazi.

Hladilnica z obešenimi kožuhi. Delavci so oblečeni v kožuhe, kajti v hladilnici vlada polarni mraz

Rakun (krzno Schuppen)

Dehor ima jako trpežno krzno, a se ne upošteva tako, kakor bi bilo primerno. Severozapadna Evropa je glavna dobaviteljica dehorjev; do 200.000 jih pride letno na trg. Kepen postane na zimo bel, le konec repa ostane črn. Samo te zimske kože se prodajajo z imenom hermelin in imajo veljavo. V teh pokrajinah živi tudi norka (Nörz), ki jo štejemo med najboljše krznaše. Večina krzna, ki je na trgu kot norka, ni od prave norke, marveč sorodnega severoameriškega minka, ki je nekoliko večji in ga dandanes že mnogo goje v farmah. Norko in minka štejemo k močvirskim kunam, prave povodne kune pa so naša navadna vidra, potem severoameriška vidra, južnoameriška vidra in pa morska vidra. Najbolj cenjeno krzno daje severoameriška vidra, zlasti kože z Labradorja uživajo sloves; v trgovini se imenujejo virginjske vidre. Tudi naših krajev vidra je odličen krznaš. Morska vidra (latax lutris, Seeotter), po krznarsko kamčatski bober, živi na obrežjih severnega dela Tihega oceana, je jako redka in izumira. Precej večja je od navadne vidre in krepkejša v truplu. Njeno krzno se porabi večinoma na Ruskem; že tam velja lepa koža 5—10.000 Din.

H kunam spada tudi še smrduh ali skunk, do 40 cm dolga, zajetna kunica s košatim repom. Skunks je jako priljubljeno krzno, pa je tudi zelo trpežno. Uporablja se v naravni barvi za ovratnike, ogrtače, rokavnike in navšive. Skunk živi v Severni Ameriki; v Južni Ameriki ga zastopa suriljo (*conepatus suffocans*), ki mu je po vsem jako podoben.

Od kun je omembe vreden še rosomah, okorna, 1 m dolga žival severnih pokrajin z dolgo dlako.

Poleg kun ima razred zveri še kot krznaše navadno lisico z raznimi zvrstmi, pesca, rjavega medveda, severnega medveda in rakuna. Kože velikih medvedov so težke, debele in neuporabne za oblačila; rabijo jih za odeje in pregrinjala, za obnožnike in slično. Rakunova koža pa je že lažja, saj je žival le 65 cm dolga, zato se iz nje izdelujejo ovratniki, rokavniki in štole. Krzno je rumenkasto-sivo in črno mešano.

Lisica, naša rjavka, je razširjena po velikem delu sveta, tudi v Avstralijo so jo zanesli, kjer dobro uspeva. Poraba njenega kožuha je znana. Največ rjavk spravi na trg trgovska družba Hudsonbay Company, ki ima svoje postojanke v vseh krajih Severne Amerike. Iz Kanade prihaja lisic leto za letom ogromne množine na svetovni trg in po njih se potem ravna cena tudi drugod. Srebrna lisica je prvakinja med lisicami; prebiva po najbolj mrzlih krajih Sibirije in Severne Amerike. Že pred desetletji so jih začeli gojiti in danes je v Ameriki, pa tudi v Evropi že na tisoče farm za srebrolakarice. Črna lisica je posebno temna zvrst srebrne lisice in je še dragocenejša od nje. Bela lisica je vrsta zase; manjša je kot navadna lisica in pozimi pobeli. Njen različek je jako priljubljena, pa draga sinja lisica (Blaufuchs).

V bližnjem sorodstvu z zvermi so plavutonožci. Najbolj dragoceno je krzno morskega medveda, ki je znameniti sealskin ali seal (sil). Seal velja za najelegantnejše krzno. Nadomestki za dragi seal so na črno barvane vidre, potem bizamovke in ceneni kunci.

Precej dobrih krznašev ima razred glodalcev. Najbolj znana v naših krajih sta polh in veverica.

Polhovke so sicer prišle iz mode, zato pa se vidijo pogosteje plašči iz polhovih kožic. Veverice, zlasti ruske, se porablja kot podloga za jopiče, pa tudi za damske plašče s krznom na zunaj. Največ veveric, in sicer na milijone, pride iz Sibirije. Veveričja koža se razreže v hrbtno (Fehrücken) in trebušno polovico (Fehwamme). Trebušine so boljše, ker so nežnejše in voljnije.

Največji glodalec z jako dragocenim kožuhom je bober. V obsevernih krajih Amerike je doma kanadski bober, ki je evrazijskemu jako sličen. Kakih 20.000 jih pride letno na trg. V Južni Ameriki je precej pogost močvirski bober ali kajipu, ki je vidrine velikosti, po postavi pa sliči podgani in ima tudi dolg, gol rep. Krzno, ki se razpečava pod imenom nutria, je zlasti priporočljivo za moške kožuhe, kajti je dokaj lahko, pa gorko in trpežno. Prava podgana je bizamovka, ki se je po številu skoraj največ polovi med vsemi krznaši. Preko 15 milijonov znaša letni plen. Doma je v Severni Ameriki in je povodna žival. Porablja se za plašče in podlogo v naravni barvi ali pa se prebarva v barvo žlahtnejših kož in potem prodaja kot sealbizam, skunkbizam, sobolji bizam itd.

Glodalci suhih krajev so svizci. Pravi svizec prebiva visoko v Alpah in jih le malo odstrele. »Sviščevi« kožuhi zato po veliki večini niso iz kož tega svizca, marveč iz kož sorodnega bajbaka odnosno pešanika, ki živita v krdelih po stepah osrednje Azije, ali pa južnoameriške vicahe, Mnogo kož se podela v enake svrhe kakor sviščeve tudi od hrčka in pa od tekunice.

Na milijone kož gre v stroj od kunca ali kraljika. Kunče krzno ima v krznarski obrti naziv kanin; navadno je pobarvano in postrizeno. Po krznu, katero naj nadomešča, ima ime, kakor sealkanin, bizamkanin itd.

Prav nasprotno kakor o kuncu moramo povedati o zadnjem glodalcu, ki ga hočemo še omeniti, namreč o šinšili. Ta nežna živalica veveričje velikosti s svilasto mehko dlako je postala tako redka, da jo je že težko dobiti za drag denar. Živi v Andah in je zadnji čas zaščiten, da ne izumre popolnoma. V Ljubljani sta mi znana samo dva ovratnika iz prave šinšile.

H koncu omenimo še zastopnika vrečarjev, hrbtnosca in pa lisico vrečarko, ki se oba v krznarstvu imenujeta oposum, in sicer prvi ameriški oposum, drugi avstralski. V Evropi se proda oposumov nad pol milijona komadov vsako leto. Oposet je imitacija, kakor vobče končnica et (ette) pomeni posnetek.

Za sklep naj povemo v kratkem, kako je ravnati s kožuhovino, da se kar najdalje ohrani. Prvi pogoj je ta, da ne devaj kožuha na sonce, kajti na solcu vsako krzno obledi. Zlasti rumena in rjava barva sta občutljivi. Sploh krzno ne sme biti na vročem. Vročina dlako skrivi in uniči blesk. S segretim likalom krzno ne sme nikdar v dotiko, tudi od kožne strani ne. Moker kožuh dobro otrepi in ga obesi na locen, da se na hladnem posuši. Suhega pregleda z roko ali mehko ščetjo. Zamaščenih ali sicer zamazanih mest ne čisti sam; to naj napravi krznar. Čez poletje shrani kožuhovino pri krznarju, ki jo bo čuval moljev in po potrebi osvežil. Večja krznarska podjetja imajo hladilnice, kamor spravljajo kožuhovino. V tej nizki temperaturi ne morejo živeti nikaki škodljivci in tudi v kožuhu morebiti že ugnezdjeni molji in njih zalega pogine.

Smrduh (krzno skunks)

O umetnosti ledene dobe

R. Ložar

Najstarejši dokazi in primeri umetniškega ustvarjanja človeškega rodu segajo v mlajšo paleolitsko dobo ali v mlajši del starejše kamnite dobe, kakor imenujemo paleolitik s slovenskim izrazom. Čeprav danes ne štejemo več s stotisočletji časovnih razdobj, je vendar to ogromna starost. Paleolitik obsega vrsto kulturnih stopenj in perijod kvartarne ledene dobe ali diluvija in ga delimo v starejši in mlajši paleolitik. V nasprotju s splošno toplotno klimo terciarne dobe pomeni kvartar občutno znižanje temperature, ki je imela za posledico poledenje na zemeljski skorji. Zato imenujemo ta čas tudi kratko »ledena doba« (gl. članek dr. V. Bohinca). Do nedavna je bilo v geoloških krogih prepričanje, da je bila ta doba skozi in skozi enotna perijoda stalno nizke temperature. Geologa Penck in Brückner sta pa dognala, da moramo marveč razlikovati v ledeni dobi sami četvero ledenih obdobj z nizko temperaturo ter troje medledenih dob, v katerih se je temperatura zvišala, kakor tudi dolgo poledeno dobo, katera tvori prehod v geološko sedanost. Ta posamezna obdobja sta imenovana učenjaka nazvala po rekah, ki sta v njih terenu ugotovila te geološke znake (Günz, Mindel, Riß, Würm). V orisani geološki okvir zgodovine zemeljske skorje se arheološka zgodovina prilaga na ta način, da se po splošni soglasnosti znanstvenega sveta pričinja paleolitik v predzadnji ali zadnji medledeni dobi ter sega do njenega konca (Beha). V razmahu teh meja si torej moramo misliti starejšo in mlajšo staro kamnito dobo, izmed katerih ima vsaka v glavnem troje pododdelkov ali stopenj, imenovanih po glavnih francoskih najdiščih paleolitske kulture, tako da izgleda shema sledeče:

Paleolitik. Starejši p.

a) Chelléen (im. po kraju Chelles, Seine et Marne v Severni Franciji).

b) Acheuléen (im. po jamah pri Saint-Acheulu v okolici Amiens, Somme, Sev. Francija).

c) Moustérien (im. po votlinah pri kraju Le Moustier, Dordogne, Južna Francija).

mlajši p.

a) Aurignacien (im. po najdbah v votlinah pri Aurignac-u, Haute-Garonne (Juž. Fran.).

b) Solutrécien (im. po paleolitski naselbini pri kraju Solutré, Saone et Loire, vzh. Franc.).

c) Magdalénien (im. po votlini v okolici La Madeleine pri Tursacu, Dordogne, Juž. Franc.).

Razen navedenih stopenj, ki se nahajajo vse na francoskih tleh, pa razlikujejo arheologi še mnogo drugih razdelkov in to tako za Francijo samo, kakor tudi za druge dežele. Dejstvo, da se vse stopnje paleolitika imenujejo po francoskih najdiščih, ki jih znanstveniki nazivljajo klasična mesta paleolitskih raziskavanj ((Schuchhardt), nam postane takoj razumljivo, če pomislimo, da je bila ob onem času Francija večinoma prosta ledu, dočim je ostala

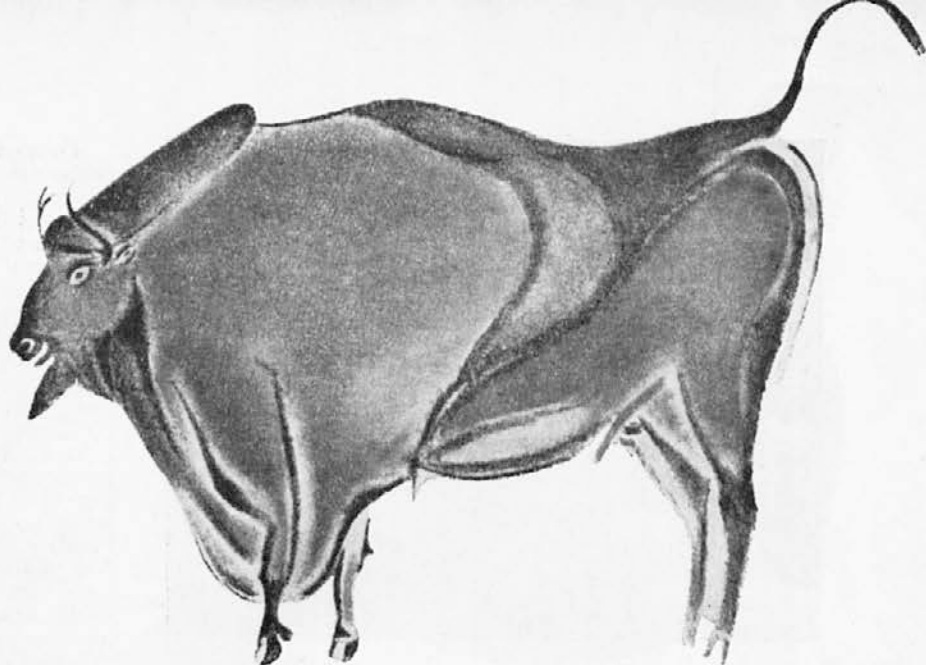

Fig. 5. Bizon. Altamira. (Ebert, VII. T. 105.)

v snegu in ledu in bila podvržena nizki temperaturi. Tudi ozemlje Slovenije, tesno prislunjeno k vzhodnemu delu Alp, je brez bogate in prave paleolitske kulture, nedavno odkrita jama an Olševi pripada brez dvoma eni končnih stopenj mlajšega paleolitika.

Če se vprašamo po časovni odmaknjenosti paleolitika od arheološko in geološko datiranih dob, moremo reči, da je danes v znanosti prodrlo mišljenje, da ogromne številke let, s katerimi smo še do nedavna računali, nič več ne drže. Po tem starejšem naziranju naj bi bil n. pr. Moustérien od začetka neolitika, ki ga danes bolj ali manj soglasno datiramo okrog 5000 l. pr. Kr., oddaljen za 150 do 200.000 let, zadnja perijoda mlajšega paleolitika, Magdalénien, pa okrog 10 do 15.000 let. Mnogo je razlogov, ki silijo novejšo učenjake k manjšim številkam. Lahko pa je pravilnejše, če postavimo konec ledene dobe okrog l. 5000 pr. Kr., kar v glavnem za Evropo tudi velja (ne velja pa seveda za Orijent in Azijo, kakor tudi ne za Sredozemlje. In po tem računanju strokovnjakov bi omejnjeni Moustérien dosegel le starost 14 do 15.000 let pr. Kr.

Starejši paleolitik je — vsaj za nas — doba brez umetnosti. Rogovja in kosti tedanji človek še ni umetniško uporabljal, edino, kar imamo ohranjenega, je kamenito

Fig. 4. Lov na jelena. Slika v svetlordečih barvah. Mas d'en Joseph. (Ebert, VII. T. III.)

Fig. 1. Bizon. Graviran kremenec, Laugerie Basse. (Ebert, Reallex. d. Vorg. VII. Taf. 100 b.)

orodje za vsakdanjo, življenjsko potrebo, ki je mnogokrat umno izdelano in obdelano. Vendar pa ni izključeno, da je ta pračlovek že poznal upodabljanje v lesu, v katerem se nam spomeniki seveda niso ohranili, ter da je poznal plastiko slamatih figur, kar je še običajno pri današnjih primitivnih ljudstvih (Obermaier) in katere so tekom časa istotako razpadle, oziroma bile sežgane. Tako ostane starejši paleolitik slej ko prej doba porabnega kamenitega orodja lahko bi rekli monumentalnih oblik, ki jih določa in predstavlja zlasti klin ali zagvozda, glavni motiv te perijode. Mlajši paleolitik te ročne sekire ne pozna več, z Moustérienom izmrje ta kultura, katere nosilec je bil

Evropa z izjemo Iberskega, Apeninskega in Balkanskega polotoka ter še neklih drugih predelov (Ukraina) tičala

po naziranju znanosti in po pričevanju najdenih okostij različen od sledečega mladopaleolitskega človeka. Imenuje se neandertalski človek, tudi *Homo Mousteriensis*, krapinski človek, pač po krajih, odkoder izvirajo temu tipu pripadajoča okostja, v nasprotju z nosilcem mlajše paleolitske kulture, ki ga imenujejo *Homo Aurignacensis* in pripada rasi Cro-Magnon (ime po najdišču).

Izmed drugih razlik med obema vekovima bi bilo omeniti naslednje. Starejši paleolitik je bil topla, medledena doba kvartarnega diluvija s toplo-klimatično fauno (afriški slon, rinoceros, opice itd.) ter identično floro. Mlajši paleolitik pa predstavlja »ledeno« stopnjo, odnosno občutno nižanje temperature, z njim nastopi fauna mrzlih predelov in podnebij, mamut, nosorog, pri nas jamski medved, miš postrušnik itd. V porabnem orodju človeka se tu jamejo zlasti uveljavljati izdelki od kosti (igle, šila, noži itd.) in to že v zgornjih plasteh Moustériena, kar priča o eksistenci oblačila. Oblike kamnitega orodja se diferencirajo in postajajo pogosto virtuozne in odlične (zlasti v Solutrénu), že v spodnjih plasteh Aurignaciéna pa stoji pred nas prva umetnost človeške zgodovine — najmičnejše in najlepše poglavje človeške kulture.

Diluvijalno umetnost dele v glavnem v drobno umetnost, ki obsega večinoma samostojne plastične kipce in reliefe ter v stensko umetnost, katera sestoji iz stenskih slikarij ter gravir (vrezanih podob). Glavna najdišča drobne umetnosti se nahajajo v srednji in južni Franciji (Les Eyzies, Laugerie-Basse, Laussel, Brassempouy itd.), od ostalih dežel je manj ohranjenega gradiva, omenimo naj le identične statuete iz Brna in Předmosta v ČSR ter žensko statueto iz Willendorfa na Donavi (Zg. Avstrija), nazvano Venus iz Willendorfa. Reprodukcijske na stenah so se pa ohranile skoraj izključno le v francoskih in španskih jamah ter špiljah (fr. imenovanih: abri), izmed

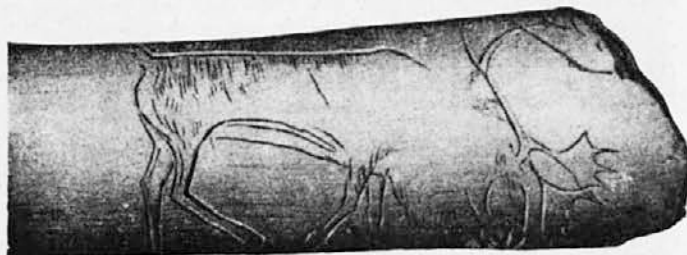

Fig. 2. Severni jelen na paši. Kerslerloch pri Thaingenu. Gravirana kost severnega jelena. (Ebert VII. T. 101b.)

katerih naj zadostujeta za Francijo Les Combarelles ter Font-de Gaume za Dep. Dordogne, za Španijo pa v zvezi s paleolitsko umetnostjo vselej imenovana špilja v Altamiri (Prov. Santander). Skupno je doslej iz obeh dežel znanih okrog 60 jam. Prvi izdelki paleolitske umetnosti so prišli na dan okrog l. 1840 na Francoskem in sicer je bila to gravirana kost, dočim so bile prve jamske slikarije odkrite v Španiji okrog l. 1870—1880.

Najstarejše upodobitve diluvijalne drobne umetnosti predstavljajo človeka bodisi v statuarni obliki, bodisi v reliefu. Upodobitve figure so večinoma ženskega spola. V mnogo večji meri pa je zastopana fauna paleolitske dobe. Upodobitve živali razpadajo v samostojne plastične tvorbe (v špilji Tuc d'Audubert se je ohranila skupina bizonov, modeliranih iz špiljske gline, v Mas d'Azil plastična glava divjega konja) na eni ter reliefe na drugi strani. Vendar pa tvorijo pri tej skupini večino upodobitve tretje vrste, namreč rezbarije in gravire bodisi v kamnu (fig. 1), bodisi v izdelkih od slonokosti sploh, od roženine ter od druge snovi (fig. 2). Zlasti je treba tu imenovati gravire na tzv. »komandnih palicah« (iz jelenovega rogovja izrezane plitve rogovile z gostejšimi ali redkejšimi luknjami, zelo finega izdelka, verjetno magičen, čaroben predmet) in kopjih. Te že same na sebi izrazite grafične upodobitve, gravire, so pa bile brez dvoma še izrazitejšje v paleolitski dobi, ko so še nosile barvo, ki je linije polnila, večinoma rdečo okro, ki nam je v nekaterih slučajih še danes ohranjena.

Fauna paleolitske dobe nam pa ni prisotna nikjer tako kot v številnih jamskih slikarijah (fig. 3), katere upodabljajo tedanje živali z neverjetnim življenjem in razumevanjem. Te slike so izvedene večinoma v rdeči barvi, v okri ali ruši kredii, sinja in zelena barva manjkata, dočim je ohranjenega dovolj oglja po teh jamah. Razen faune je glavni predmet špiljskih kompozicij lovsko življenje primitivnega človeka (sl. 4) v silhuetni obliki in skozi in skozi

Fig. 5. Okraski na kosteh. Francija. (Po Schuchhardt, Alteuropa)

v rdeči barvi. Da so se te slike tekom tisočletij ohranile tako dobro, zato, ker se nahajajo v takšni oddaljenosti od vhodov, da se jih klimatične spremembe ne tičejo; v jamah vlada leto in dan ista temperatura in tema.

Razen tu omenjenih motivov človeka in živali nahajamo v diluvijalni umetnosti tudi redkejšje primere rastlinskega motiva, pojmovanega ali naturalistično ali bolj ali manj ornamentalno (sl. 5), dalje posebno upodobitve šotorom in kočam podobnih bivališč ter abstraktne motive tehničnega značaja. Ti poslednji pa stoji že večinoma na koncu paleolitske dobe, v Magdalénienu, ko sta se tudi prej naturalistično podajani figuri človeka in živali jeli slikati kot abstrakten shematičen znak, komaj še podoben obliki telesa (sl. 6). Ta stil simbolnega, geometričnega izražanja spada že v popaleolitsko ali epipaleolitsko dobo in ga poznamo zlasti po poslikanih kremencih iz kraja Mas d'Azil v Franciji (sl. 6), ki imajo po naziranju strokovnjakov zgolj še religiozen pomen. Čeprav od teh abstraktnih kremencev z njih črkam podobnimi formami ne drži nobena pot do kasnejših alfabeta (Behn), moramo vendar v njih videti identičen pojav kakor v južno španskih petroglih s simboli figur: konec paleolitskega naturalizma in lovske kulture ter pripravo geometrizma, ki je imel nastopiti s t. zv. neolitsko kulturo, katera je izraz preorientacije tedanjega človeka, prehoda od lovskega življenja k poljedelstvu.

Tako zatone sredi prvega desetletja pr. Kr. velika in enotna kultura paleolitske dobe ali zadnjega dela ledene dobe, in kar sledi, je tako različno od nje, da komaj moremo verjeti v kak razvoj le-tega iz paleolitika. Vendar se je moral vršiti in je le naš pogled v to davnino nezadosten.

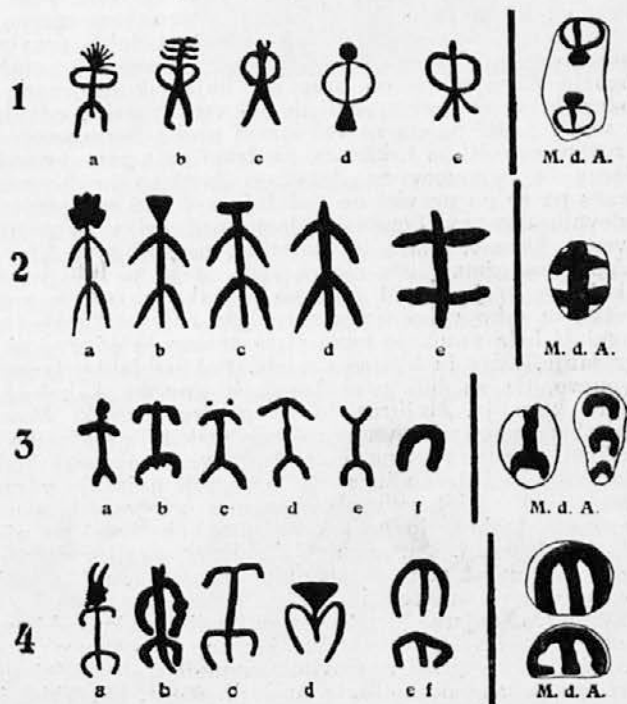

Fig. 6. 1-4 levo: Shematični petroglifi iz južnošpanskih najdišč. 1-4 desno: Poslikani kremenci iz Mas d'Azil, Francija. (Ebert VII. T. 115.)

M. Š.: Prve smuči ...

Zgodovina smuči

Mirko Celar

Dolgo je veljala za domovino smuči Skandinavija, najbrže zbog tega, ker se je tam razvilo smučanje do najvišje stopnje, in pa za to, ker je bila Evropi od vseh severnih narodov, ki so uporabljali smuči, dolgo časa znana le Skandinavija. V novjšem času je potem dolgo prevladovala domneva, da imamo iskati domovino prvih smuči v pogorju Altai in pa ob bregovih Bajkalskega jezera, od koder da so se potem razširile po vsej Sibiriji; odtod da so smuči prišle potem na eni strani preko Beringove ceste k severo-ameriškim Eskimom, na drugi pa s posredovanjem Fincev in Laponcev na današnjo Švedsko in Norveško. Danes pa se po pravici ne vzdržuje več niti ena prejšnjih zadevnih domnev. Smuči najdemo pač pri vseh narodih severne Evrope, Azije in Amerike, povsod tam, kjer je dolgotrajna zima silila človeka, da si je naredil orodje, s katerim se je mogel tudi po še tako globokem snegu kretati in tako v boju z naravo lažje bojevati boj za obstanek. Glede smuči je torej čisto nemogoče odgovoriti na vprašanje, kdaj in kje so nastale. Pač pa lahko tvegamo domnevo, da so bili prvi korak k smučem kakršnekoli oblike krpelj. Najbrže je že predzgodovinski človek-lovca kmalu opazil, da mnogo lažje zasleduje divjačino po visokem zapadlem snegu, če si je privezal na noge bodisi šibe, palice ali deske in s tem preprečil udiranje v sneg. Toda človek ni bil zadovoljen samo s pripravo, ki mu je omogočala lažjo hojo po snegu, ampak je hotel po njem tudi drseti, voziti. Danes se zdi korak od krpeljev do prvih smuči sila enostaven, v zgodovini človeštva pa je trajal mogoče stoletja in stoletja.

Zanimivo dejstvo je, da nam tudi zgodovinski viri mnogo prej poročajo o rabi krpeljev kot pa o smučeh. Prvi govori o njih že grški zgodovinar Ksenofon, ob priliki znamenitega pohoda preko Male Azije l. 400 pr. Kr. Videl jih je pri Armencih, ki so privezovali konjem na kopita vreče, »ker bi se sicer udirali do trebuha v sneg«, kot pravi dobesečno. Pa tudi Armenci sami so uporabljali krpelje v obliki okroglih plošč, kar nam sporoča Strabo (l. 20 pr. Kr.).

Prva zgodovinska poročila o rabi smuči imamo iz že omenjenih razlogov, iz Skandinavije, in sicer od Grka Prokopa (l. 500 po Kr.) in Gota Jordana (l. 550). Oba pripovedujeta, da nazivajo Normani svoje sosede Fince in Laponce »Skrifince« (skrida = drseti), radi njih spretnosti na smučeh. Z istim imenom jih pozna tudi Paulus Diakonus (ok. l. 770). Nadalje nam poroča danski zgodovinar Hakso (l. 1199), kako se bojujejo Finci na smučeh. Prvo obširnejše delo o smučeh in smučanju v Skandinaviji pa je knjiga švedskega nadškofa Olaus Magnusa »Historia de gentibus septentrionalibus« iz l. 1555. Tu izvemo o Norvežanih, da uporabljajo smuči ne samo kot prometno sredstvo in na lovu, ampak da prirejajo tudi smučarske tekme, pri katerih »znajo ženske prav tako spretno kot moški ravnati s smučmi«. Važna letnica je tudi 1644, ko so bile v drugi izdaji knjige že omenjenega Haksona prvič upodobljene smuči. Da so igralle smuči že veliko vlogo tudi v vojni, nam pove letnica 1718, ko so nastopili v švedsko-norveški vojni celi bataljoni na smučeh.

Vendar pa kljub vsej tradiciji in ozki zvezi smuči s kulturnim življenjem skandinavskih narodov tudi pri njih zanimanje zanje ni bilo vedno enako. Včasih so čisto pozabili nanje, večkrat po cela desetletja, celo na Norveškem. Popoln preobrat je nastal šele l. 1879., ki je prav za prav rojstno leto smučarskega športa. Takrat so prvič nastopili na veliki smučarski tekmi pri Oslu kmetje iz Telemarke in Torjas Heinesvedt je skočil — nekaj izrednega za tedaj — 23 m! »Kot meteor je zaplaval nad začudenno množico, ki je stala kot začarana«, pripoveduje očitavec. Tudi Norvežani torej, pri vseh svojih naravnih pogojih, niso prišli kar čez noč do svojih današnjih 70 metrskih skokov, ampak je bilo za to treba skoraj polstoletnih izkušenj! Leta 1885. so potem ustanovili v Oslu prvi smučarski klub: »Föreningen til ski strættens fremme«, ki še danes obstoji. Istega leta so prišle prve norveške smuči v Švico (Davos), kmalu nato pa v Nemčijo (Schwarzwald), Avstrijo, Francijo (Vogezi) i. t. d. Prvi smučarski klub v severni Ameriki so ustanovili l. 1900 v Ispelimagu (Michigan). Najbolj je popularizirala smučarski šport po Evropi Nensenova knjiga »Na smučeh preko Grönlandije«, ki je izšla l. 1890. Konec stoletja so bila napisana tudi prva strokovna dela o smučanju, in sicer: »Smuška tehnika« od Čeha Zdarskega (1897), »Smučanje od dr. Paulca (1899) in par let pozneje Richardsonova knjiga »Ski Running«. Naslednji desetletji sta potem potekli v znamenju izpopolnjevanja smučarske tehnike, skoki postajajo vedno daljši in elegantnejši — in pa v znamenju popolne premoči Norvežanov na tem polju, kjer so tudi še danes nedosegljivi mojstri.

Iz triumfa cesarja Maksa I.: Lovci (Gembser Jeger) imajo okrog pasu obešene krpelje današnjih oblik

Pri vsem tem pa je ostal smučarski šport v srednji Evropi le še dolgo domena precej omejenega števila športnikov in ni prodril v širše ljudske plasti. Šele v zadnjem desetletju je dosegel oni razmah, ki ga označuje za pravi ljudski šport, in šteje danes po vsem svetu milijone navdušenih pristašev.

1. Poznani pedagog družabnega plesa g. A. Jenko in gđč. Ksenija Kukčeva, članica Nar. gledališča v Ljubljani. Pravilna in estetična drža pri plesu v V. sliki slow-foxa (gospod z desno korak nazaj in balancé — dama 3 korake okrog gospoda in zaključí z balancé korakom) Foto »Ilustracija«

Angleški stil v družabnem plesu

Plesni mojster Adolf Jenko

Danes se mnogo govori o angleškem stilu družabnega plesa. Angleški stil ni samo kopiranje angleških korakov, temveč je telesno in tudi duševno pojmovanje vseh umetniških fines tega plesnega načina, ki se naslanja povsem na naravne, harmonične zakone gibanja telesa. Poznavanje telesnega protigibanja pri vsakem koraku, kot n. pr. kadar stopa desna noga naprej, se lahko okrene leva rama naprej, torej v opoziciji. Prijetno menjavanje dviganja in padanja na prste ali na peto daje plesu nekaj lahkega, prožnega. Harmonično doživljanje telesnega gibanja v skladu z ritmom godbe je izrazito pri slow-foxu in angleškem valčku. Vse to v celoti tvori bistvo angleškega stila in ga uveljavlja ot zaželeni ideal vseh ljubiteljev plesa. Angleži so v poznavanju teh stvari za več let pred nami.

Za podlago vsej tej moderni plesni umetnosti nam služi slow-foxtrot. Njegovi počasni, mehko plavajoči gibi nas usposablja posebno za studij vseh teh fines, kakor n. pr. dviganje, padanje, protigibanje, telesni zamah itd. Kakor pri vsakem plesu tako so predvsem tu strogo ločeni osnovni koraki: prožni korak (feather step), trikorak (three step) desni — (natural) in levi obrat (reverse turn) in končno obratni val (reverse wave). Vse to se posamezno izuri in zveže v harmonično medsebojno gibanje. Vsi drugi koraki, kot menjavanje smeri (change of direction step), Telemark, veliki val itd., so proste variacije, ki ne ovirajo gibalne fantazije posameznikov. Zato nas tudi med vsemi ostalimi družabnimi plesi angleškega stila, kot angleški valček, quickstep, midway in brodway, najbolj zanima vprav Slow-fox, ki ga hočem natančneje opisati.

Slow-fox

Takt mu je $\frac{3}{4}$, tempo 40 taktov na minuto. Karakteristika plesa je plavajoče-drsajoče gibanje telesa v nasprotju z valovanjem pri angleškem valčku. Osnovni korak je dvojen: navadni na pol takta en korak in t. zv. trikorak (three step) na en takt izvršen, to pa dva koraka po $\frac{1}{4}$ in tretji dolgi na $\frac{2}{4}$, kratko rečeno »quick-quick-slow«, kar znači: hitro-hitro-počasi. Osnovni korak se izvaja iz bokov z drsajočim dolgim korakom z desno počeni, najprvo s peto in nato prenašajoč težo telesa na vso nogo. Obratno nazaj: najprvo stopajoč na prste oz. podplat in nato na peto. Trikorak se pa izvrši v enako dolgih hitrih korakih, prvi na peto, drugi podplat in tretji stopajoč na vso nogo. Oba osnovna koraka se izmenjuje vežeta med seboj z levo ali desno nogo.

I. slika. Kot prva figura pride v pošte v prožni korak (feather step) to je z levo nogo izvršen trikorak ob desni strani dame, tako da je tretji korak že zopet nasproti dame (qu.-qu.-sl.).

II. slika. Obrat v desno (natural turn v $\frac{3}{4}$ takta). Gospod stopi hitro z desno naprej in se obrne v desno, levo nogo nazaj in desno k levi priključi na tretjo četrtinko (qu.-qu.-sl.), nato na desni peti (glej pod. 3. sl.-foxa), obrne nadalje na 4. četrt v desno in levo naprej. Dama isto obratno ali na tretji udarec stopi pred gospoda naprej (gl. pod. 3.) in desno k levi balancé (podrsajoče) prinoži na 4. četrtinko in nadaljuje nazaj z levo. Gl. pod. 4.

III. slika. Isti obrat ali na $1\frac{1}{2}$ takta = $\frac{3}{4}$. Pričetek kot prej, samo da gospod naredi še nazaj dva koraka na 3. in 4. četrtinko ter na 5. priključi in se na 6. obrne na desni peti kot prej. (Qu.-qu.-qu.-qu.-sl.) Dama vse obratno in zaključí kot pri prejšnji sliki z balancé korakom (gl. pod. 3. in 4.).

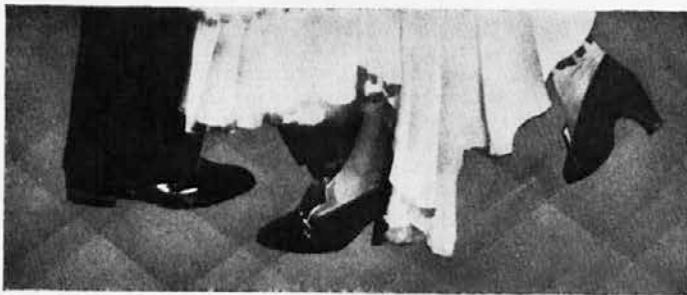
IV. slika. Obrat v levo — debitoit = $1\frac{1}{2}$ takta ob strani dame. Gospod z levo v levo obrat in desno ter levo nazaj,

2. Pravilna drža dame pri družabnem plesu

3. Slow-fox: najkarakterističnejši moment iz obrata (II. slika). Gospod se obrne na desni peti, a leva noga tik ob desni. Dama z levo naprej in desno balancé k levi nogi

4. Po obratu na peti (II. slika) gospod nadaljuje z levo, a dama z desno nazaj

(qu-qu-sl.) — dama ob desni strani gospoda — nato desno k levi priključi in se na desni peti obrne v desno (gl. pod. 3. in 4.) dama vse obratno, na koncu balancé.

V. slika. Obrat v levo in nazaj v desno balancé na 2 takta skupaj. Gospod kot pri prejšnji sliki obrat v levo, a dama mu je nasproti, nato z desno nogo korak nazaj in se obrača v desno na $\frac{1}{4}$ takta ter levo k desni povleče — balancé in nadaljuje z levo —. Dama obratno samo na koncu pri gospodovem balancé-ju izvrši tri korake hitre ob desni strani gospoda v polkrogu in 4. korak balancé nazaj z desno (qu-qu-sl.). Pod. 1.

VI. slika. Twinkel in nihalni korak = $2\frac{1}{2}$ takta. Gospod z desno nogo $\frac{1}{4}$ obrata v levo v stran, levo priključi in desno ob desni strani dame naprej (qu-qu-sl.). Nato levo priključi zračno — nihalni korak — (slow), pod. 5 — potem levo nazaj, desno k levi in obrat $\frac{1}{4}$ v desno ter z levo naprej (qu-qu-sl.). Dama obratno.

VII. slika. Twinkel s prožnim korakom in obratnim twinklom. Gospod z desno twinkel pravokotno na plesno smer (qu-qu-sl.), nato z levo ob strani dame trikorak (qu-qu-sl.) in z levo $\frac{1}{4}$ obrata v levo, z desno en korak nazaj (sl.) in twinkel s $\frac{1}{4}$ obratom v desno ob plesne smeri ter z levo naprej (qu-qu-sl.), dama vse obratno.

Vse te slike se poljubno vežejo in ponavljajo. V glavnem se mora poziti na takt in ritem godbe.

H koncu naj še omenim pravilno držo, ki jo vidite na slikah. Gospod je popolnoma nasproti dami, z desno roko drži damo malo pod desno lopatico, z levo pa desnico dame lahko upognjeno v višini čela, dama pa levo roko položi gospodu na desno nadlaktnico.

5. Twinkel in nihalni korak — karakteristična slika pri slow-foxu (VI. slika) in pri angleškem valčku

GRAFOLOŠKI KOTIČEK

»Tajfun«. Nestalen duh, duševno razbičan in zelo dostopen impresijam. Preveč popustljiv, brez močne duševne hrbtenice in večje odpornosti. Duševno zelo oblikoven in prožen, nosi obilo svetobolja in melanholije v svojem sreju. Duševno mehko organiziran, opremljen s finim, sprejemljivim duševnim aparatom, ki hitro reagira na zunanje vplive. Sproščena natura, ljubeča svoboda in duševni razmah; pri vsem tem pa v svojem delovanju malo prepovršna in premalo oprezna. Njena gonilna sila so čustva, ki igrajo v življenju te osebe veliko večjo vlogo kot pa razumsko delovanje. Nosi se naravno, neprisiljeno, za mnenje in sodbo okolici ji je malo mar, gre ji predvsem za dognanje bistva kake stvari in njenega jedra. Sovraži fomalnost in okostenelo konvencionalnost. Čutno močno razvita natura, nosi v sebi pogoje za umetniško ustvarjanje in izživljanje; pri uredništvu svojih načrtov izbira najmanj naporno pot, ker mu leži komodnost tako rekoč v krvi.

»Jadrans«. Oseba z zelo nežnim in občutljivim živčnim ustrojem; je pod močnim vplivom impresij, kar se javlja v menjajočem se duševnem razpoloženju, ki z lahkoto preide od najburnejšega navdušenja in entuzijazma do največje potrnosti in zagrenjenosti. V jedru dober in mehak

Brezplačen popis Vašega življenja.

»Vseh skrbi se morete oprostiti«,
pravi sloveči astrolog.

Oris ali popis življenja je za trezno mislečega človeka tako važen, kakor zemljevid za pomorščaka. Zakaj bi hodili slepo naokoli, če dobite lahko potem običajnega pisma točne informacije, ki naj Vam pomorejo do sreče in uspeha?

Prej posvarjen, prej obvarjen.

Profesor Roxroy Vam bo razložil, na kakšen način morete doseči uspeh, v katerih dneh Vam bo sreča naklonjena in kdaj ne, priporočil Vam bo, kdaj se lotite tega ali onega, ali nstopite potovanja, kdaj in koga poročite, kdaj si poizkusite izboljšati svoj položaj, kdaj smete investirati in ali so umestne spekulacije. To vse in mnogo drugega je mogoče doznati iz Vašega življenjskega popisa.

Mme. E. Servagnet, Villa Petit Paradis, Alger, piše:

»Horoskop, ki sem ga prejela, me popolnoma zadovoljuje, kajti moje preteklost in sedanost prikazuje nadvse točno, nadalje podaja verno sliko mojega značaja in moje zdravstveno stanje, razkriva pa diskretno tudi mojo prihodnost ter mi daje tozadevno dragocen nasvet. Delo profesorja Roxroy-a je res nekaj izrednega.«

Če želite dobiti brezplačno popis Vašega življenja, naznačite samo dan, mesec, leto in kraj Vašega rojstva, napišite razločno in brezpogojno svojeručno Vaše ime in naslov in pošljite te podatke takoj profesorju Roxroy-u. Če hočete, priložite lahko 10 Din v bankovcih (kovanega denarja ne prilagati) za poštnino, pisnino itd. — Naslov: ROXROY, Dept. 8395 C, Emmastraat 42, Haag (Holland). Pisemska pristojbina za Holandsko: 3 Din.

N. B. Profesor Roxroy ne zna slovensko, ter mu je zelo žal, da more spričo tega odgovoriti le v nemščini (na željo tudi v francoščini ali angleščini).

značaj, zelo oblikoven in prilagodljiv poljubnim razmeram in okolnostim. Manjka mu stalnih principov in trdnih, nespremenljivih nazorov, manjka mu trdnosti in določnosti v vedenju in nastopu. Vendar pa občevanje z njim ni brez interesantnosti in privlačnosti, kajti prav radi spremenljivosti in originalnosti svojih domislekov ima nekaj igralskega v sebi, kar zabava in kratkočasi. V njegovem delovanju se opaža precejšnja površnost in deloma tudi raztresenost, kar je očitno posledica pomanjkanja zmožnosti koncentracije duševnih sil. Manjka mu tudi večje energije in duševnega zaleta, sploh ljubi predvsem komodnost in življenjsko udobnost, premišljevanje in fantaziranje. Čutnost je pri njem razvita v precejšnji meri, in ž njo vred smisel za življenjske užitke in dobrine, za naravo in njene krasote. Pretežno pasivna natura, brez posebnih ambicij in stremljenj.

»Slavkos«. Navidezno skromna narava, ki se hoté zatajuje in brzda, je pa po naravi zelo temperamentna in dovtetna. Rada mnogo govori in debatira, pri tem pa skrbno pazi, da koncem konca njena obvelja. Ima precej diktatorskega in bojevitega v sebi. Njena duševnost je močno sproščena, kar prihaja do izraza v veliki podjetnosti in duševni razgibanosti, prilagodljivosti in univerzalnem stremljenju. Oseba je dober organizator in čuti v sebi močan nagon po točnem in čim jasnejšem izražanju. Svojega vedenja in nastopa očitno ne olepšuje, manjka ji v to svrhu potrebne fantazije in igralskega talenta. Volja je dobro razvita in precej

Krothim beal v

impulzivna, opaža se pa, da se pojavi maksimum hotenja pri delovanju te osebe šele tekom njenega ustvarjanja in ne že takoj na začetku. Oseba je kaj rada zaprta in skrivnostna, le nerada dovoli komu vpogled v njeno duševnost. Ima tudi obilo egoizma in svojeglavnosti v sebi, ter je v marsičem skrajno previdna in nezaupljiva. V ekonomskem oziru ni prav posebno štedljiva, vendar pa tudi ne potratna. — Pri p.: Marsikaj imate prav v Vaših izjavanjih; tudi grafološko raziskavanje ni nezmoljivo, posebno težko je pa s sigurnostjo ugotoviti moralno kvaliteto kake osebe. Vendar pa je grafologija velike vrednosti v primerih, ko gre za splošen oris značaja kake osebe.

Kdor hoče analizo svoje pisave, naj pošlje na uredništvo »Ilustracije« vsaj 20 pisanih vrstic in priloži 20 Din za trud grafologa in 2 Din v znamkah za poštnino. Če navede svoj naslov, prejme odgovor po pošti, sicer se objavi v tej rubriki.

Opazka k str. 25. Sliki sta pomotoma zamenjani

M. Š.: Gospod Petelinski se smuča — — —

Moj svet je moj dom

Resnično: ni srečen tisti dom, ki je bogato opremljen, ima krasen razgled, stoji na zelo prometnem kraju in ima vse mogoče eksotične dobrine, ne — nego srečnega se sme imenovati tisti, ki ima za voditeljico domačega ognjišča krepostno, požrtvovalno, izobraženo ženo. Vsak rokodelc se pripravlja za svojo obrt najmanj tri leta, za rišje stanove se ljudje pripravljajo po osem in še več let, za stan pa, ki ga moremo primerjati z najvišjim — kako se pripravljajo naša dekleta za važni gospodinjski stan? Nič manj pripravljena za ves dan, za vsako uro ne bi smela biti dobra gospodinja, sicer se je bati, da je samo kuharica, ali šivilja ali kar lahko kvarljiva, neizobražena zapovedovalka. Sirota je žena, za gospodinjski stan ni pripravljena, sirota ž njo vsa družina. Še bolj sirota je ona, ki svojega naravnega zvanja v družini noče poznati, ki ji vzgoja otrok, ki ji dom ni več skrivnostnovablivo svetišče, pa svoje od Boga ji dane talente izrablja za kakšno brezmiselno beganje za najrazličnejšimi zabavami, ne ne — Pomni: prvo pravico do žene in matere in do njene skrbi in ljubezni in njenega dela ima mož, imajo otroci, ima dom. Šele, ko je dom oskrbljen, ko mož in otroci dobe vso oskrbo; ko je dom ljubko, vablivo urejen, osnažen in okrašen, pride zabava za ženo, mater, gospodinjno.

Konserviranje.

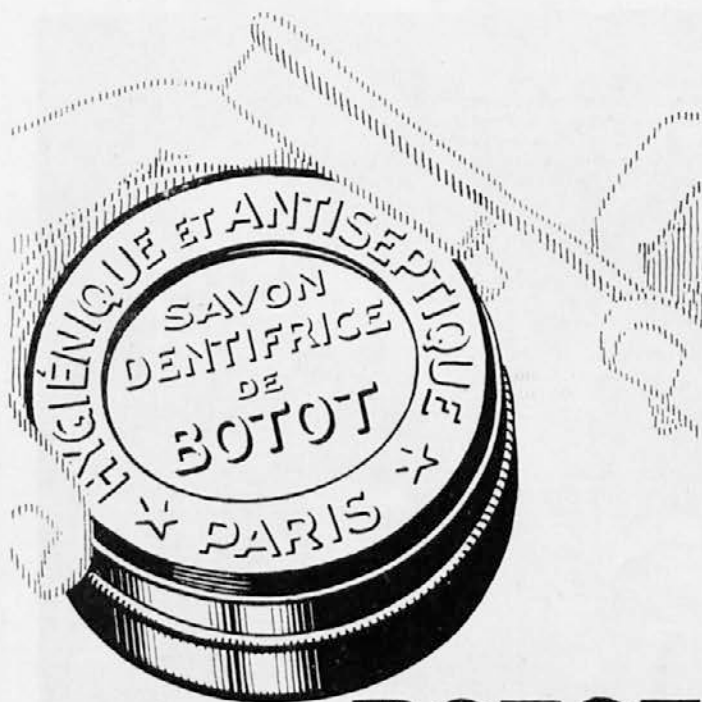
Kako težko je jedilne liste sestavljati brez zelenjave, ve vsaka gospodinja.

Napredne gospodinjice si pomagajo s tem, da malo trpežno zelenjad na razne načine spravljajo v trpežno zimsko robo v obliki raznih konserv.

Novodobno hranoslovje je pa zelo naporotno konserviranju, zlasti sterilizaciji, ker se pri konserviranju zelenjave redilne snovi porazgube in uničijo. Rastlina ima v sebi tudi lužnine in kisline. Za lužnine ima voda večjo lužično moč, kakor za druge. Ako odlijemo vodo, v kateri se je kuhala zelenjava, smo s tem zavrgli najdragocenejšo snov. V novodobnem hranoslovju se pri konserviranju strogo pazi, da se zelenjava pari v lastnem soku le kakih 5 minut. Vitamina C ne najdemo v konservah po starem načinu. Pomanjkanje tega vitamina povzroča skorbut. — Po starem načinu so segrevali zelenjavo do 100°, po celo uro in še več, sedaj pa v lastnem soku pol ure pri 60° C.

Kaj sem si za zimo pripravila...

BOTOT

MILO ZA ZOBE

v upotrebi:
ekonomičen,
praktičen in
dolgotrajan.

DOBER KVALITET JE PRIHRANEK

Moj kuhinjski vrtniček v januarju

Foto »Ilustracija«

Kako lepo krasi jedilno ali stanovalno sobico raznobarven ciklamen in ljubke primule zlasti v januarju. In še, če pomislimo, da vzgoja teh cvetk ni posebno težka. Ciklamen cvete, ako mu nudimo vse pogoje za rast, tekom vse zime. Škoduje mu predvsem pretopel in presuh zrak v zakurjeni sobi. Najbolje uspeva tik ob oknu, kjer znaša temperatura 8° do 12° C. Paziti je zlasti na zalivanje. Zaliva se vedno ob robu lonca, da voda ne more zmociti gomolja. Listov ne smemo škropiti, ker je ciklamen v tem oziru zelo občutljiv. Ocvelo cvetje in rume-no listje ne reži, marveč izpukni iz gomolja. Primuli najbolj ugaja svetel, ne pretopel prostor pri oknu. — Vse sobne rastline potrebujejo skrbnega in pravičnega zalivanja. Voda za zalivanje naj bo najmanj toliko topla kakor zrak, v katerem so rastline. Cvetlice potrebujejo največ vode takrat, kadar rastejo in cveto. Vendar pomnimo: Zalivajmo samo takrat, kadar je res potrebno, a tedaj dobro!

Moj zimski cvetlični vrtniček v obednici Krekove meščansko-gospodinske šole

Foto »Ilustracija«

Naša gospodinja

Iz Krekove meščansko-gospodinj. šole v Ljubljani

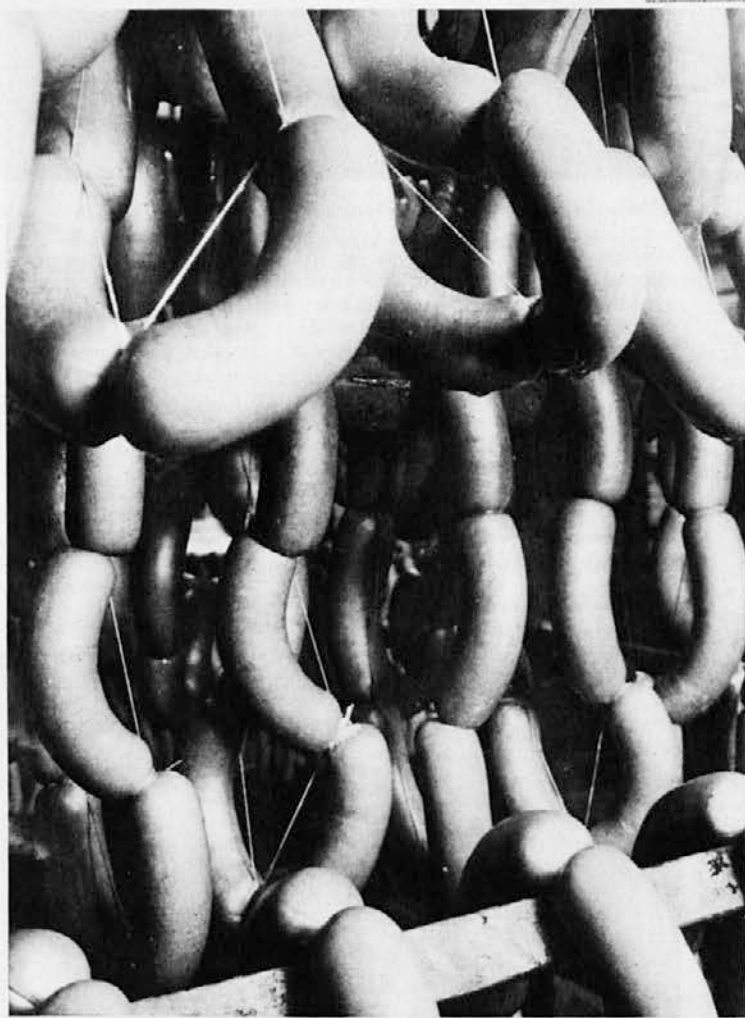
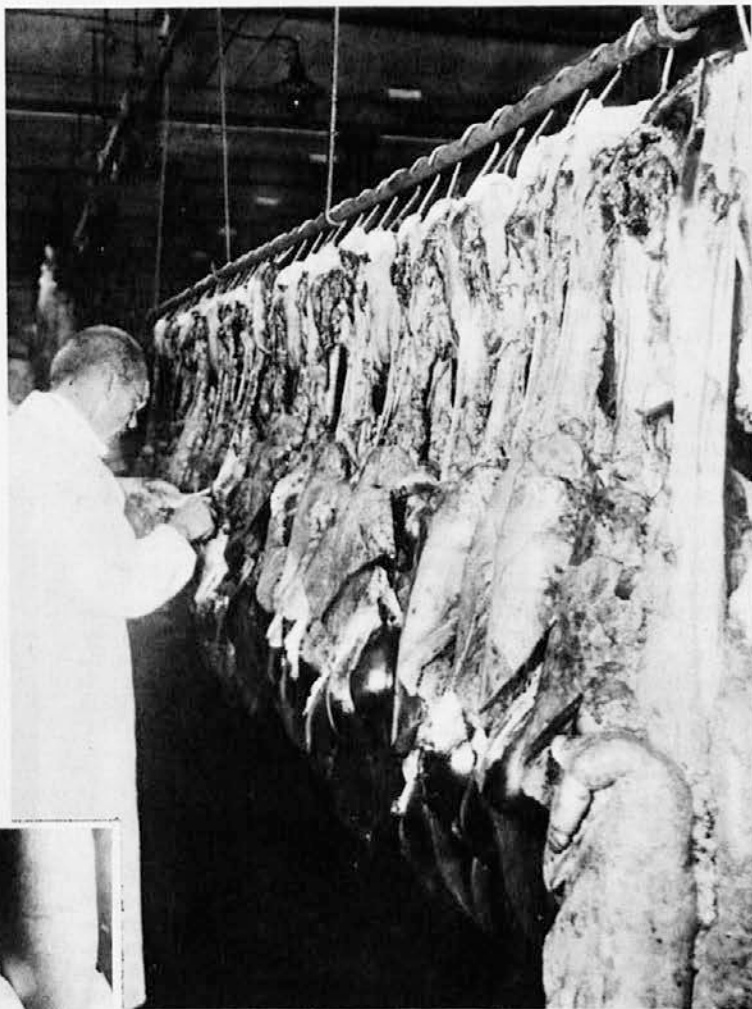
Poleti ima gospodinja lep vrtniček okoli hišice. Veselje in ponos, če je dobro oskrbovan. — Toda preden zadnji jesenski vetrič zapihlja čez njen vrtec, že misli gospodinja na zimo. Postane pred gredico, na kateri se košeti bujno rastoči rožmarin, majoran, timijan, drobnjak, šetraj, peteršilj, zelena — se zdi, kakor bi prosili: zanesi nas na toplo, ne bo ti žal. — Umna gospodinja gre po pripravne zabojčke in lončke, posadi omenjene rastlinice, jih zalije in jih pustí nekaj dni na zraku, če se vreme ne spremeni, da se privadijo tesnobi in ukoreninijo. Ko pritisne mraz, prinese gospodinja posodice z rastlinami v kuhinjo, kjer jim odkaže svetel prostorček pri oknu. Kakor jih neguje, tako rastejo in krasijo kuhinjo z lepim zelenjem in prijetnim vonjem. Na sliki vidimo tudi zimsko solato. Ne le motovilec, katerega je težko dobiti izpod snežne odeje, endivija in zelnate glave, ki prezimujejo v kleti in v toplih gredah ali v nasipnicah, temveč tudi radič ali cikorija nam daje po zimi zdravo in okusno solato. V naših krajih sejemo radič maja, ko nekoliko doraste, ga prepulimo, da stoje rastlinice po 15 cm vsaksebi. Radič med rastjo večkrat globoko okopljemo. Na jesen ga izkopljemo, zavarujemo s prstjo v bližini hiše, da je v slučaju potrebe hitro pri roki. — Pozimi denemo korenine v primeren škaf ali v kako drugo posodo tesno skupaj in zalijemo posodo do polovice z vodo, nato postavimo posodo v kak temen kotiček v kuhinji ali v kleti. Čez nekaj dni poženejo listi, katere potrga gospodinja za solato. V eni in isti posodi se izcimi radič 3 do 4 krat, kakor so pač korenine močne.

Meso

Vegetarijanci trdijo, da meso ni naravna hrana za človeka. Že od vsega početka, da nam je bilo namenjeno sočivje in sadje za hrano. Prazgodovinski človek je bil močan, dosegel je precejšnjo starost, niso ga mučila zaprtja, ker je užival naravno hrano iz sočivja in sadja.

Nekatere živali, krava, slon, žirafa, se hranijo izključno z vegetarično hrano. Njihova prebavna duplina se je sčasoma podaljšala, da more vsesati vsak košček hranilne vsebine. Njih prebavni soki prebavljajo predvsem ogljikove hidrate. Bakterije, ki predelujejo celulozo, so v njihovem črevesu. Ker vsebuje njihova hrana le minimalno količino tvarine, ki hrani, morajo zauživati hrano skoraj ves ta čas, ko so budni. Te živali so pravi vegetarijanci. Pes, mačka, orel in bolha pa imajo le kratko prebavno duplino. Morejo jemati živalskemu mesu proteine, maščobo, ogljikove hidrate, vitamine in rudninsko sol in vse to jim nudi popolno in zadostno hrano. Te živali so pravi mesojedci.

Če si zdaj ogledamo ustroj človeške prebavne dupline, vidimo, da je človek mnogo bolj nagnjen k temu, da se hrani z mesom kakor pa z rastlinjem. Človeški želodec je preprost. Prebavni sokki v obliki pepsina in tripsina, ki lahko spreminjajo živalsko meso v kemične sestavine, potrebne za telo, se vli-vajo v dovoljni množini v prebavno duplino. Vamp debelega črevesa, ki je pri vegetarično živečih živalih posebno velik, je pri človeku skrčen v velikost črvi-častega slepega črevesa. Celuloza, ki je precejšen del vegetarične hrane, gre nespremenjena skozi

100 let klobase. Sařaladice ...

človeško prebavno duplino. Človeški zobje so pač bolj uporabni za mesno hrano kakor pa za prežve-kovanje. Toda človek ima tudi prebavne soke, ki dobro služijo pri spreminjanju rastlinskih ogljiko-vih hidratov, da ga moremo šteti k vsejdecem.

Eskimi so pleme, ki v potrebi žive le od mesa. Če bi povzročala mesna hrana visok krvni pritisk in ledvične bolezni, tedaj bi take bolezni morale biti najbolj pogoste pri Eskimih. Dr. William A. Thomas, ki je spremljal arktično ekspedicijo l. 1926 in preiskal nekaj Eskimov, pripoveduje, da hrani otroke do 4. celo do 6. leta mati, dokler niso zobje dovolj močni za mesno hrano. Potem je Eskima samo meso. Dr. Thomas je preiskal čez 100 Eskimov, starih 40 do 60 let. Od teh so imeli samo trije takšen krvni pritisk, da bi se jih ameriške zavarovalnice ne drznile zavarovati za življenje.

Dr. Vilhjalmur Stefansson, arktični raziskovalec, se je hranil dolgo časa izključno samo z mesom in ni mogel ugotoviti nobenih sprememb. Krvni pritisk je bil običajen, prav tako zdrave ledvice.

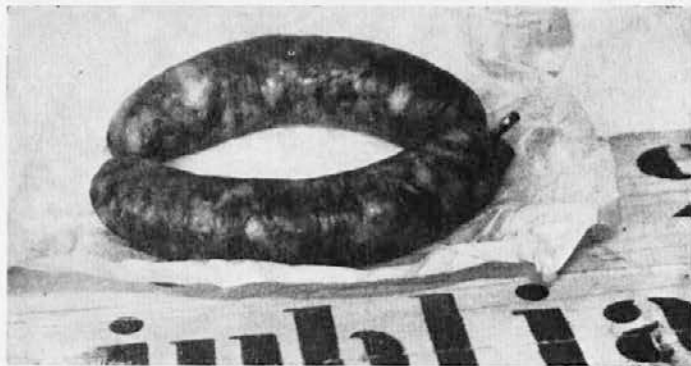
Na drugi strani kažejo poizkusi z živalmi na možnost nasprotnega. Končne ugotovitve še niso jasne. Toda toliko je gotovo, da ni mogoče sklepati z ugotovitvami teh poizkusov tudi na vpliv mesne hrane pri ljudeh.

Imamo dokaze za to, da more pomanjkanje mesa v hrani več škodovati, kakor pa uživanje mesa. Kakor vsebujejo neke rastline higienično potrebne vitamine, prav tako so bržkone podobne primesi tudi v mesu, mogoče amino-kislina, ki so za zdravje neobhodno potrebne.

Na skorbut pri odraslih more vplivati i sveže meso i sveže sočivje. Stefansson je ugotovil v polarnih krajih, da so se bolniki s skorbutom hitro popravili, če so jim dali surovo ali malo kuhano meso; sadnih sokov niso imeli na razpolago.

Vegetarijanci uidejo nevarnosti, če jedo žival-ske plode v obliki jajc ali mleka. Dobe proteine iz

Živinozdravnik pregleduje meso v klančnici
Množina izdelovanja je karakteristika našega časa. Posledica tega je normalizacija potreb in okusa. Enotni blagovi, klobuki, čevlji, hranila so znaki take uniformizacije. Med hranili je pravkar praznovala klobasica 100 letni jubilej in je pač najstarejša hrana, ki so jo izdelovali v velikih množinah

Ob stoletnici tovarniškega proizvodnje klobasic, se spomni-
mo tudi naše pristne, domače, kranjske klobase, izdelek naših
mesarjev. Te dobre klobase, ki so znane malodane po vsem
svetu, še ni prekosila nobena tuja ponaredba. Foto »Ilustracija«

graha in fižola, čeprav to ni gospodarska metoda. Toda ni
človeka, ki bi bil od mladih nog do visoke starosti iz-
ključno vegetarijanec.

Seveda je mogoče, da sestavite jed iz same vegeta-
rične hrane, ki je teoretično dovoljna in ki nudi proteine,
iz graha, fižola, riža, pšenice in orehov. Idealna hrana pa
brez dvoma ne sme biti enostranska. Naj bi bila zmes iz
vseh vrst hrane: iz mesa, sadja, sočivja, maščobe, sladkih
stvari, soli, kruha in vode — iz sveže in konzervirane,
kuhane in surove hrane.

Zgodovina juhe

Kosilo bogatina. Na krožnikih — cekini
»Denarja ni mogoče jesti.« Simbolična,
slika mehiškega slikarja Diega RIVERE

dejstvo, da niso poznali žlic, potrjuje
naše dvome o tej trditvi. Pač pa so bili v srednjem veku v 13., 14. in 15. veku

Med svojimi
znanci poznate ta-
ke, ki ljubijo ju-
ho, in take, ki jim
juha prav nič ne
vzbuja teka. Tudi
vam samim neke
zvrsti juhe pospe-
šijo tek, druge
vam kar nič ne
diše. Pa naj velé
kuhinske knjige
glede juhe kar ho-
čejo, naj bo oku-
ljudi in kakršen
koli in juha dobra
ali slaba — zani-
miva je vseeno
zgodovina juhe.

Ena prvih ku-
haric dobre juhe
je bila brčkone le-
pa Grkinja Aspa-
zija, prijateljica
Perikleja in Prak-
sitelesa. Baje je
znala skuhati z
mesom kuretine
in backov izvrstno
juho, prav tako,
kakor jo danes
imenujejo Nemci
»Kraftbrühe«. »Čr-
na juha« iz krvi
in drugih primesi,
ki so jo uživali
Špartanci, nam še
znana iz zgodo-
vine. Brčkone bi
nam ne teknila.

Zgodovinar iz
srednjega veka je
pripovedoval, da
so bili tudi Rim-
ljani debeli pri-
jatelji juhe: toda
naše dvome o tej

samostani pravi gojitelji juhe. Cerkevna zgodovina nas
pouči, da so v tistem času prepovedali zauživat ob delav-
nikih več kot eno samo juho. Navada je bila namreč taka,
da so na čast svete Trojice vsak dan tri juhe krotili tek
prijateljev dobre juhe. Ohranjena je knjižica »Compli-
mentierbüchlein« nekega samostana iz južne Nemčije, ki
je danes stara svojih 500 let in ki uči prijatelje juhe bon-
tona pri jedi takole: »Juhe ne pij s krožnika, temveč jo
jej z žlico. Pa ne tako glasno, kakor sreblje telica, temveč
tihlo kakor devica.«

Po 15. stoletju se je uveljavila juha povsod. Danes je
Francoz svojo potage, Italijan svojo mineštro. V Turčiji
so imenovali še do nedavno neke dostojanstvenike in juni-
čarske polkovnike »čorbadžii«, t. j. delilec juhe. Označba
izvira iz tistega časa, ko je bilo serviranje juhe pri dvornih
pojedinah ena najvišjih in najvažnejših nalog. Po tem
turškem izrazu imenujejo juho še danes Bolgari »čorba«
in prav tako Srbi, v kolikor tega izraza ni pregnala nemška

»Dober tek«! Slika udeleženca z neke tekme, kdo več pojé

»supa«. Egipčani jedo radi svojo surpo, juho iz bravine in
cimetu. Največja vrata kairskega zidu celo imenujejo
»juhina vrata«. Španci, kakor vsi Romani, imajo svojo
rižno juho. Le Angleži so nekam zdržni, dasi vsem Bri-
tancem na potovanjih po Evropi juha dobro tekne.

Italijanska pesem takole hvali mineštro:

»Sedem stvari je, ki jih juha deli:
žejo odpravi, lakot pomiri,
napolni želodec, očisti zob,
pospeši prebavo, spanec ponudi,
s tem zdravjem ti lica rdeče zardé.«

Sovražniki juhe trdijo, da je juha pravo varanje že-
lodea, torej nezdrava. Posledice da so: oslABLJENJE in raz-
širitev želodčnih sten. To naziranje pa ni prav preveč raz-
širjeno. Tisti, ki juhe ne marajo, naj je ne jedo. Nam
drugim pa »dober tek«!

Koliko mesa pojé človek v svojem žoljenju? Podjetni slikar
je tu naslikal po svoji fantaziji 15 ovac, 5 telet, 3 krave in
5 prašiče. Pa ne, da bi bilo gnjati premalo in kuretine nič?

Stane Cuderman: Pojedina (olje)

PRI JEDI

129.

Kako ne smemo jesti?

JESTI ne smemo: nezmerno ali požrešno.

130.

Kdo je nezmerno?

NEZMERNO je, kdor užije več, kakor je zdravju koristno.

131.

Kdo je požrešno?

POŽREŠNO je: kdor hlastno je in kaže preveliko nagnjenje do jedi.

Nedostojno je cmokanje z jezikom in glasno srebanje.

132.

Kdaj zlasti pazimo na lepo vedenje pri jedi?

NA LEPO vedenje pri jedi pazimo zlasti, kadar jemo z drugimi ljudmi.

133.

Kako se gotovo navadimo lepega vedenja pri jedi?

LEPEGA vedenja pri jedi se gotovo navadimo, če se tudi takrat lepo vedemo, kadar smo sami.

160.

Kdaj pri jedi govorimo?

PRI JEDI govorimo samo, ako smo vprašani, sami razgovora ne pričujemo.

Ako med jedjo govorimo, ne smemo govoriti s polnimi usti.

To so osnove pravil za lepo vedenje pri jedi in v življenju. Kdor se hoče priučiti še drugim lepim naukom, naj si nabavi lepo knjigo, iz katere smo ponatisnili zgornje stavke: »Stori to«, navodilo za lepo vedenje. Ta knjiga je potrebna po svoji vsebini vsakemu mlademu človeku, po svoji opremi pa je edinstveno delo v slovenščini, delo mojstra-umetnika: izmed 108 strani je vsaka zase umetnina, 361 pravil je obdelanih tako spretno, da takoj razbereš, kaj je važno. Knjiga stane 45 Din in se dobi pri »Društveni nabavni zadrugi«, Ljubljana, Ljudski dom, Streliška ulica 12 in v knjigarnah.

Obleka

Kožuh

Vsa vrednost kožuhovinastega plašča za dame je danes ta, da se ga niti malo niso dotaknile fantazije o večnih spremembah ureza in oblike, ki trajajo dve do tri sezone, potem pa že utrujajo. Kar se tiče ureza, se mu kar prilega ravna, klasična oblika, ki le izjemoma poudarja obseg okrog pasu in je obšit z okusnimi ovratniki in zapestnicami. Za material uporabljajo v glavnem pravi breitschwanz, ali pa njegove neštevilne različice in ponaredbe astrahan, karakul, tucky, ameriški breitschwanz, gladka jančja koža in pa breitschwanzblago t. j. angleška kožna tkanina, krasna ponaredba breischwanza. Dragoceni plašči so iz perzijskega, hermelina, ki ga barvajo belo, rjavo in zadnji čas tudi črno, Francija priporoča kuno za plašč in obložbo, zaradi pristojnosti jo cenijo pred lisico. Poleg drugih žrebečje krzno, črno ali rjavo, jančja, kozja koža, gazela, divja koza. Navadno za kratko kožuhovinasto jopico.

Glede elegantnega popoldanskega plašča je težko reči, ali je plašč iz blaga s kožuhovino, ali kožuhovinast plašč z blagom, tako bogato je krzno predelano s finim suknom.

O noši

Oblači se, kakor ti veleva tvoje človeško dostojanstvo. Če se oblačiš lepo, vedi, da jih je mnogo, ki se ne morejo oblačiti razkošno. Če se moraš oblačiti revno, vedi, da obleka ni vse in da se da kupiti za vsak denar. Vedno pa pomni: Obleka bodi snažna, primerna stanu, dostojna, nikdar gizdalinska. Skušaj se oblačiti lepo, nikoli pa ne zapravljivo. Če si gizdalin, vedi, da z našemljenostjo in hipermodernostjo moreš izgubiti zaupanje resnega človeka.

NE POZABI ME!

od 1709

ORIGINALNA KOLONJSKA VODA

FARINA

GEGENÜBER

MODA

Spodaj: Zimski plašč iz rjave volne z ovratnikom in zapestnicami iz rjave žrebečje kože

Sch.

Dopoldan-
ska obleka
iz modrega
volnena
kropa z no-
vim kepom,
ki se konču-
je v plisirane
linger. dele
in je zvezan
z ozkim pa-
som Sch.

Desno:
Z modne re-
vije, ki jo je
priređilo
telesno-kul-
turno dru-
štvo »Atena«
v Ljubljani.
Domači
mankéni
v oblekah
ljubljskih
modnih
tordk

Foto
»Ilustracija«

**Svetovni
šahovski
mojster dr.
Aleksander
ALJEHIN
v Ljubljani**

Dr. Aljehin je obiskal v decembru Jugoslavijo na povabilo g. dr. M. Vidmarja. Med prvimi je posejil Ljubljano. Pri simultanki je porazil 26 šahistov, s 7 remiziral, dvema pa podlegel

Dva svetovna šahista igrata: dr. Aleksander Aljehin in dr. Milan Vidmar pri brzi igri

Levo: G. Julij Gabrošek, ki je pri simultanski igri prvi porazil g. Aljehina

Desno: Aljehin igra z edino damo gospo Scherbanovo na turnirju
Foto »Ilustracija«

Udeleženci poslovilnega banketa na čast g. Aljehinu, ki ga je priredil »Ljubljanski šahovski klub«

Foto C. Böhm

Ženitev Yussufa Khana

Roman. Frank Heller.

I.

Lirični prolog

Junak romana, junak cele vrste prigod — ali ne zveni to kakor nespameten nonsens? Kdo veruje v romane v resničnem življenju, kdo veruje, da se še morejo najti prigode? Pustolovščine so pred dvesto leti izumrle, tako so saj rekli v osemnajstem stoletju. V času renesanse, t e d a j ste še mogli doživeti pustolovščine!

Danes govoriti o prigodah, so ponavljali v devetnajstem stoletju, ha, ha! Morate že oprostiti... Pustolovščine so izumrle z Napoleonom, s to veliko pustolovščino iz krvi in mesa. Za časa Napoleona so še bile pustolovščine. Ampak d a n e s ! Ne, prav zares morate oprostiti.

Čas gospoda Allana Kragha je bil v dvajsetem stoletju, to se pravi tisti del njegovega življenja, ki ga resnično more tako nazvati. Rodil se je leta 1885. In četudi štejemo z globokim vzdihljajem prvih petnajst let svojega življenja kesneje skoraj vedno k najsmrečnejšim letom, je dvomljivo, če jih v tistih letih tudi imamo za take. Zelo dvomljivo. Pa, zakaj ne bi mogli uporabiti za to znamenite Haecklove teze o življenju individua kot povzemek življenja vrste? Prav tako, kakor je za večino ljudi člen vere to, da se je zgodilo vse, kar je bilo romantičnega, za časa Rima, renesanse, revolucije, jim je pa danes, ko so začeli dotični s svojim lastnim, majhnim privatnim življenjskim obratom, tako daleč od njih in mrtvo, kakor kakšno geološko razdobje... Natanko tako mislite s svojimi tridesetimi leti na svojih dvajset (t e d a j je še bilo veselje živeti), s petdesetimi na trideset, in sploh ves čas, odkar ste začeli nositi dolge hlače, na tisto neizrečno veselo, napeto, romantično deško dobo, ki je zdaj mrtva in pokopana in se ne bo nikdar več vrnila k nam, ki naj strohnilimo v vsakdanjem življenju.

Pri vsem tem pa so ves čas na razpolago pustolovščine, seveda za onega, ki si jih zna poiskati. Povsod so, kakor solnce in dež, toda v nasprotju s tema dvema precej nesorazmerno razdeljena na pravične in nepravične. Individui živé, ki jim je življenje polno pustolovščin, in prav nič si ne morejo pomagati, in so zopet drugi, ki gredo v smrt, ne da bi prej srečali kakšno pustolovščino. Kdo ve? Morda jo bodo srečali tam!

To, da je Allan Kragh doživel prigodo, je izviralo pač od njega samega in iz okoliščin, ki jih bomo na kratko orisali. Njegovo življenje se je začelo prav nezanimivo; kaj je namreč bolj nezanimivega kakor mlad mož, če je njegovo življenje v dvajset in prvem letu že točko za točko tako določeno kakor koncertni spored? Najprej začetni marš: par veselih študentskih let; valček; boljše vrste zaroka; točka ubranosti; zakon se začne — in tako dalje do zadnjega marša za krsto. Vse je kazalo, da se bo tako oblikovalo življenje Allana Kragha, izvajal se je pa od vsega prvotnega sporeda samo začetni marš.

Zdaj pač vpraša bravec: Kako je mogoče, da je bilo življenje gospoda Allana Kragha že v njegovem dvajset in prvem letu tako lepo urejeno? Bogu bodi potoženo, saj se vendar običajno mladim možem ne godi posebno dobro. Ali pa je bil gospod Kragh premožen? Na to vprašanje odgovorimo kar hitro in po resnici: gospod Allan Kragh je bil premožen. V dvajset in prvem letu je celo bil gospodar svojega premoženja, ker so mu bili starši umrli. V tej starosti ga najdemo na univerzi, brez varstva sorodnikov: gospodar svojih petdesetih tisočev kron, nekoliko len, dobrodušen, precej nadarjen, lepo raščen švedski mladeč; poleg tega (ali potemtakem) kakor kralj Erik XIV. lahkomisljen in obdan z ne baš odličnimi svetovalci.

Študije gospoda Kragha nas ne zanimajo posebno. Že v času Mecenata so živeli ljudje, ki so imeli svoje veselje, če so s kolesom zvrvtinčili olimpijski prah dirkališča; drugi zopet, če so slavili v menjajoči se pesniški meri Mecenata, ki je baje izviral od bogov. Allana Kragha je kmalu omamilo prvo onih važnih udejstvomani; mnogo prahu je zvrvtinčil na svojem akademskem dirkališču, medtem pa so ga slavile osebe njegove najbližje okolice v slavnih odali; četudi niso izvajali njegovega rojstva od tako visokorodnih papanov, ki je od njih baje izviral Mecenat, so ga vendar nazivali zaščitnika in patrona.

Kaj že pravi pesnik o gostiji, ki je trajala osem dni? Allan Kragh ni študiral več kot šest let na univerzi, toda da bi ta leta ne bila leta opojnih gostij, o tem bi mogel dvomiti samo dalekosežni mladič Zena. Na noben način pa ne natakariji v univerzitetnem mestu ali okolice, tudi

ne lastniki kleti, tudi ne krojači. Še manj pa ne banke, kjer so počivale njegove krone, ki se niso samo branile svojih obresti, ampak so še celo kazale to čudno tendenco, da so uhajale iz omrežja blagajne.

Že v prvih letih svojih študij je spoznal Hermanna Bergiusa, ki je bil pri vseh podvzetjih Allanovih šestih let bleska in sijaja — maršal. Hermann Bergius je bil poznorojeni potomec vodij piratov in morskih razbojnikov; pomehkuženi čas mu je ubranil, da bi se prav tako boril z mečem in da bi si nagrabil denarja; zato se je pač moral boriti z jezikom. Leto za letom je prešlo, generacija za generacijo se je menjavala, vihravi tok časa je drl naprej, toda vsaka nova generacija je našla Hermanna Bergiusa na mestu, kjer je živel če ne tisoč, gotovo pa svojih petsto okroglih let, s pogledom, ki ni začarano zrl v motni tok časa, zato pa tembolj v čašice punča. Po vzoru nekaterih grških filozofov pred Sokratom je delil pot v neskončno število majhnih delov; in kakor so oni na ta način dokazovali, da Ahil ni mogel prehiteti želve, je dokazoval Hermann Bergius na svoj način, da ga čas nikoli ni mogel dohiteti. Njegova izobrazba je bila obsežna, njegov humor nenavaden, njegov tek nezmeren, žejna še večja; zmožnost, da je mogel izdržati največje štrapance in razbrdanosti, se je kosala z ono največjega moža vseh Rimljanov.

V svoji armadi je Allan Kragh opravljal v glavnem službo kvartirmojstra; plačeval je dnevne deleže, skrbel za hrano in prenočišča čet, predvsem pa po pravilih sedemnajstega stoletja za krepke požirke, če že ne za nič drugega. Njegove prijateljske zveze z bankami so mu lajšale to težavno, pa vendar še zmagljivo opravilo. Njegova nagrada je bilo prijateljstvo velikega maršala in različne pohvalne opazke v dnevnikih raportih.

Predaleč bi zašli, če bi naštevati vse junake armade velikega časa. John Peter S., najbližji drug Bergiusa in adjutant. In nepregledna množica borcev in neborcev, piratov iz vseh delov države, najemniki za daljšo ali krajšo dobo. Bil je med njimi O. B., star Špartanec, kakor mu je rekel Bergius, ki je vedno oblečen legel v pripravljene postelje. Amanuensis, neodstavljeni Amanuensis v kavarnah, toda v tej lastnosti ga je ta institucija že davno odslovila. Njegov izrek je bil: »Primojdunaj, kdor je bil star narednik, ta vedno še enega prenese.« Poleg Amanuensisa je bil tudi narednik in sicer s prav takšno pravico, kakor danski kralj v svojih proklamacijah še vedno vlada Dithmarschen. Lauenburg. Vende in bogve kaj še vse. Dalje: Aistjerna, ki je gostoval le kratek čas, preden ga je o pravem času njegova plemenita rodbina še mogla rešiti. Svoj najznamenitejši izrek je izrekel tedaj, ko je skušal tolažiti Bergiusa, ki je bil takrat že dlje časa brez stanovanja: »Da, dragi Hermann, tudi jaz — e, e — sem spoznal vse strahote boheemskega življenja — preživel sem noči, — e, e — ko si nisem upal domov, temveč sem — e, e — prav zares moral prenočevati v Bristolu.« Kratka pot, toda obetala je mnogo, je sodil Bergius za zadnje slovo, ko so Aistjerno plemeniti sorodniki še o pravem času utegnili rešiti. — Dalje: znameniti baron Altmarkt, strah zardevajočih devic in skrb jokajočih mater, Casanova, narobe v času in prostoru — da, to je bilo pisano spremstvo in pisani so bili doživljaji, ki jih je doživel Allan v njih družbi. Seveda vedno v ozkem zemljepisnem krogu: od daljših potovanj bi bilo prav za prav omeniti le ekspedicijo v Berlin, ki je znamenita radi umika, ki ga je Allan tako mojstrsko obvladal: brez vsakega denarja, v vedni nevarnosti upirajočih se, razburjenih čet, za seboj pa vroče praske zadnjega odelenja s prebivalstvom, hrepenečim po maščevanju — resnično, to ni bila lahka naloga. Končno so bili zopet na švedski zemlji, vsi v najslajšem razpoloženju, in tu je odkloval Allana sam maršal pri veliki pojedini pred zbranimi četami. Še so brzovjavno poslali raport o umiku Nj. Vel. kralju, nemškemu ministrstvu za zunanje posle in maroškem sultanu, ki se mu je ob istem času tudi slabo »odilo.

Šest let samih zlatih sekund je na ta način minulo. Tedaj pa je napočil dan, ko se je približal Allanovemu velikemu času katastrofalni konec. Pravi vzrok je bil tako malopomemben, da je kar smešen na prvi pogled. Zgodilo se je, da je šel Allan prvega dne v zimskem semestru sedmega leta pogledat tisti kraj, ki ga že dolgo ni bil videl — univerzo. Predavanja bi se prav morala začeti. Misel, da bi sedel k enemu, se je zazdela Allanu strašno humoristična in baročna — prav lepa pripovedka bi to bila za prijatelje. Tri leta so prešla, odkar je bil zadužen tu. Šel je v prvo predavalnico in prav nič ni pogledal, kdo in kaj predava. Sedel je; predavatelj je prišel in začel. Zdaj je videl, da je prišel k uri angleškega lektorja.

Če Vas sčetegeta v nosu

je to znak, da boste kmalu nahodni. Ne čakajte, uporabite takoj Forman. Ne zahtevajte sredstva proti nahodu, temveč samo FORMAN!

Ko je Allan to opazil, ga je nekje nekaj sunilo. V prvih letih svojega študija je obiskoval samo predavanja tujih lektorjev... Ni bil brez talenta za učenje tujih jezikov in se je bil kmalu privadil i angleščini i nemščini. Spomini so lušknilii vanj. Sedanji lektor: mlad mož, močan kakor atlet, s čistimi, drznimi očmi. Govoril je o angleški kolonialni literaturi; prepotoval je že bil skoraj pol sveta in je vrival v svoje predavanje osebne spomine in opazovanja. Allan je opazil, da še zna toliko angleščine, da ga more razumeti; sicer pa, kakor rečeno, ni bil padel na glavo. Poslušal je, naenkrat ga je zanimalo, še več: zgrabila so ga opisovanja dežel tam zunaj, in naenkrat je začutil, kakšna vroča rdečica mu je planila na obraz. Kakšno je bilo to življenje, ki ga je živel z drugimi vred! Kakšna provincialna Sybaris! Kako vendar morejo ubijati leto za letom v takem omejenem krogu? Kako je to mogoče... Leto za letom... Ali je mislil, kaj da hoče? Ali je bilo sploh zanimivo to življenje?... Kar je uganjal z drugimi, to so bile same otročarije.

Zdaj je predavatelj končal in poslušalci so drli iz sobe. Allan je odšel zadnji, misli so ga objemale, se napihovale kakor mehurčki in se razpršile še preden so bile jasne. Pred univerzo je srečal vso armado, ki ga je pozdravila z »živio«-klici. Kosili so v parku, pili kavo in punč. Večer je minil in vrhovno vojno vodstvo velike armade je začelo študirati načrte za vojsko v prihodnjem letu. Zdaj so se sešli prvič po počitnicah. Bodoče leto naj bi porazilo vsa prejšnja svoje vojne zgodovine; pogovarjati so se že jeli o poedinostih in formalno vpraševali o tem in onem kvartirmojstra, ki pa je sedel tiho in ves zatopljen v svoje misli, pred seboj kozarec whiskyja, ušesa polna klepetanja svojih bojnih tovarišev, v glavi samo en občutek, ki mu je bil kakor nov, pa je bil star in ga je obsedel: Zdaj je konec! Konec za vedno. To je bil zadnji pregled čet; Fontainebleau; slovo brez solz in objemov ali predaje sablje; proč od tod — pa naj bo na Elbo ali na Sv. Heleno!

Z drugimi besedami: rastlina, ki je že dlje časa klila v Allanovem sreću, je tistega dne raztrgala svoj tulec, raztegnila korenine in pognala na dan. Čemur bi se bilo čuditi, je to, da se to že ni prej zgodilo.

V vsem svojem življenju je že Allana nekaj gnalo ven, v daljave, k novim, neznanim stvarim. Morda se je prav zaradi tega bilo posrečilo Hermannu Bergiusu, da ga je z rahlim dotikom na to struno napravil za kvartirmojstra v šestletni vojni. Zdaj šele je uvidel, da ga vse eskapade teh šestih let niso zadovoljile. Otročarije... brez pomena... brez napetosti... Spomnil se je vseh tistih juter, ko se je vračal domov po mračnih ulicah bogve kakšnega mesteca, kamor ga je vrgla z Bergiusom usoda, vsega tistega veselja, ki ga občuti na samotnem jutranjem maršu, da je ušel drugovom in vsem ranim vrčkom drugega dne, ki so najbolj vlekli. Vedno pa se mu je ta nagon moral umakniti pred drugimi stvarmi. Zdaj je razumel, kaj je to pomenilo. Zdaj je začel brskati po svojem spominu in je razumel še druge malenkostne, skoraj otročje stvari, n. pr. svoje veselje (v največjo nevoljo Bergiusa), da se je mogel seznaniti s tujimi osebami iz daljnjih krajev, ki jih je slučajno našel v pivnicah in na parnikih; zakaj se je mogel zariti v študij malih, debelih inozemskih voznih redov, ki jih je našel v hotelskih vezah; razumel svojo neukrotljivo željo po velikih inozemskih časnikihih...

Tisti hip so si začeli tovariši napivati, kar naj bi podkrepilo uvod v novo leto junaštev in idil — toda Allan je

obsedel in ni dvignil kozarca. Obljubljene idile so se mu naenkrat zazdele nadvse omladne in vino v kozarcih tovarišev pusto... Proč, na nove ceste, proč, da vidi solnce v mestih, kjer se godi kaj novega in kjer moreš doživeti prigode! Kaj pa je zasledoval in iskal vseh teh šest let, če ne prigod, novih doživetij? Jutri!...

Tako je mislil Allan Kragh, ker je bil ena tistih narav, ki iščejo prigod; če bi ne bil udarjen na to stran, bi bil pač mislil na novo življenje in bi bil začel redno poslušati predavanja angleškega lektorja.

Drugi dan je ura kazala pol desetih, ko je Allan na hodniku pred velikim hotelom vseučiliškega mesta premišljeval o svojih načrtih v luči septemberskega solnca. Mislil je o tem, če more storiti zdrav in normalni človek to, kar je storil, ne da bi ga zasledovali. Tedaj pa se mu je odkril še en vzrok, da bi uresničil svoj nejasni načrt, vzrok, ki je bil morda malo netovariški, zato pa je odtehtal fantastično plat njegovega naklepa.

Skrbni starši so poskrbeli, da se mu ni bilo truditi z lastnim razumom in močjo za denar; toda starši njegovih prijateljev niso bili tako previdni in zato je bila Allanova usoda ta, da je prijateljem v tem pogledu pomagal z različnimi autogrami. »Ne zmaga samo prevodnik menice, pomagajo mu neštivilne vrste podpisov.« je običajno zatrjeval Bergins, če je Allanu zopet preskrbel častno mesto, kakor je rekel; Allan pa je izkusil, da se mora prevodnik menice kakor vojskovodja v starih časih sam vreči v bojni metež, da bi sovražniki ne mogli triumfirati — v tem slučaju banke. Z eno besedo: ovekovečil se je na dokumentih, ki jim sam ni vedel števila; in četudi ob času, ki bi imeli začeti sedmo leto svojih vojnih pohodov, še ni bil popolnoma izčrpan, bil je pa je blizu svojemu koncu. Tiho se je nasmehnil: če zdaj uresniči svoj na hitro zamišljeni načrt in če bi mu prav nič več ne koristil, bi imel saj posledice, da bi se neštivilne vrste morale biti same, na lastno pest, brez poveljnika — to pa je tisti višek, ki je vreden napore, kakor uči vojaška vzgoja... in to bi bila ugodna korist za poveljnika, izkušenega v šestih letih borbe, tudi za slučaj, da bi se končal njegov pohod v neznane dežele s porazom in umikom...

Allan je bil hudomušen dovolj, da si je dovolil nasmehek, če je pomislil na platonične razgovore, ki se bodo mučili z njimi neštivilne vrste, ko bodo zvedele za podlost svojega vodje. Zdaj je potrkal staremu natakarku z rdečim nosom, ki je spoštljivo opazoval njegovo enourno jutranje premišljevanje. Ko je opazil, da Allan potrkuje, je priskočil, kakor da je priletel iz topa.

»Dve pivi, šestdeset örov.«

»Ali naj naročim zajutrek za gospoda doktorja?«

Allan je promoviral za doktorja v kavarnah, ne na univerzi. Allan je zmajal z glavo.

»Bržkone čakate na ostale gospode doktorje?«

»Mislim, da ne.« je rekel Allan, »naj me čakajo!«

Pogledal je na uro. Pol enajstih. Ladja odplave ob eni; banka, kovčki, potni list — zadosti časa!

Čez dve in pol ure se je gospod Allan Kragh poslavljal od domovine na krovu. Vrvi so zvilii, piščalka se je oglasila s hripavim, zapitim basom; ladja se je zganila in gospod Allan Kragh se je z dvanajstimi tisoči kron v gotovini (ostanek svojega nekoč kneževskega premoženja) in nabiti kovačkoma podal na svoje veliko potovanje v svet.

Naprej! Prigodam nasproti!

(Dalje prihodnjič.)

Iz vsega sveta Pp.

Govoreča maska proti plinom. Ameriška armada uporablja nove maske proti plinom. Vojak, ki uporablja to masko, more govoriti skozi masko, kar je dozdaj mogel le težko. Poleg tega se morejo nove maske mnogo lažje nositi. Slika kaže Američana z masko med telefonskim razgovorom

Totem starega indijanskega rodu iz Britske Columbijske, ki kaže medveda-grizlija, v čičaškem Field-muzeju

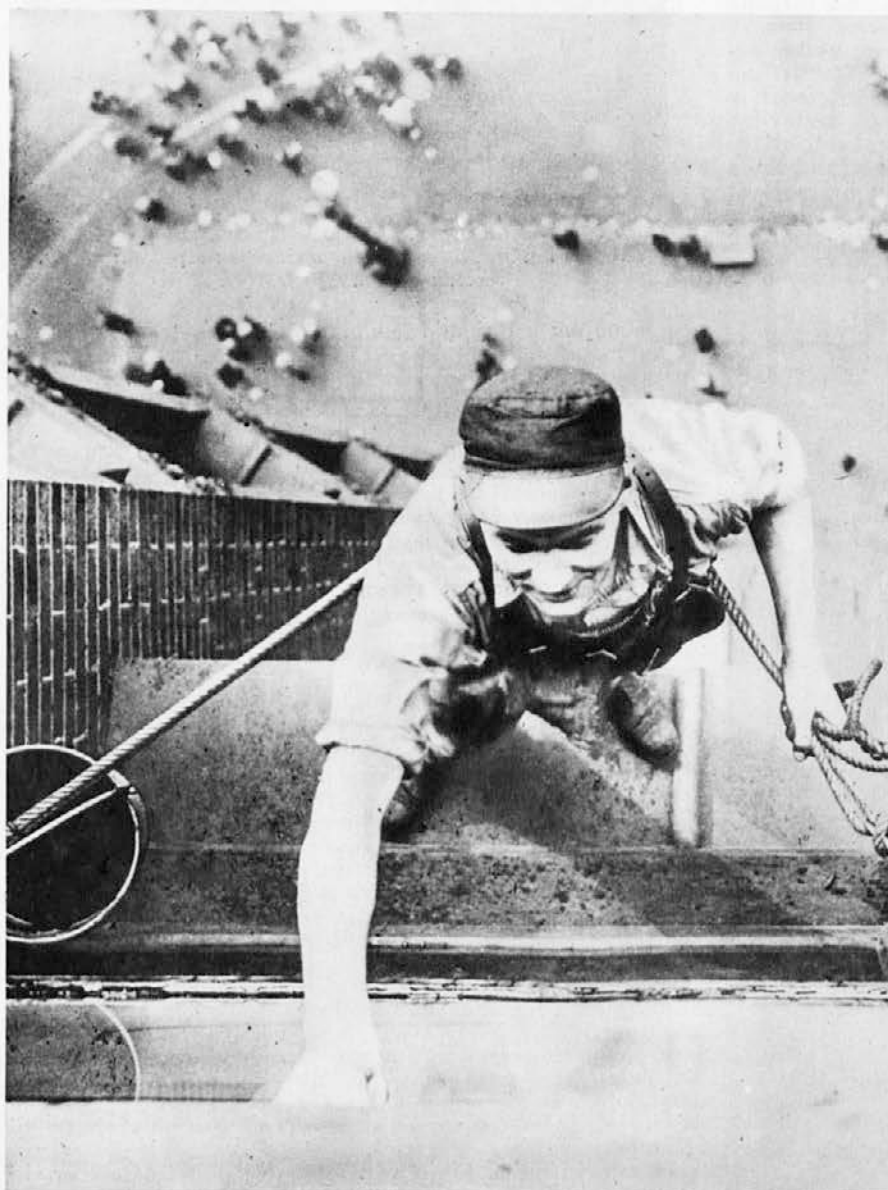
Desno:

Novost pri telefonu. Sara Miler, »telefonska tajnica«, ki telefonira za odsotne trgovce. Aparate, ki jih vidimo na sliki, so ji dali odsotni trgovci, ki nimajo nobenih nameščenec v svojih pisarnah. Celo tiste aparate, ki so daleč proč od pisarne »telefonske tajnice«, dovadejo k njej, tako da nikdo ne kliče zastoj tistega trgovca, s katerim bi rad govoril

Razstava psov v Londonu. Spojevrstna slika z razstave psov, ki kaže zanimive tipe najrazličnejših pasem

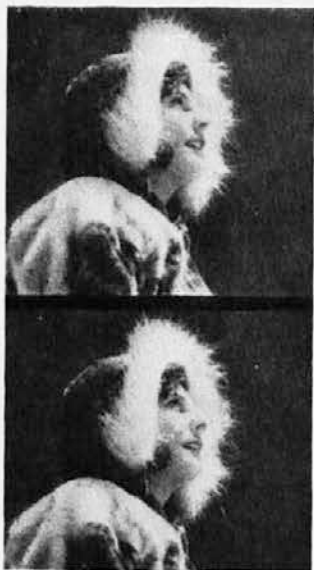
Delavci — artisti. Umivalec oken pri delu na nebotačniku v taki višini, da človeku zastaja kri, če gledate sliko dlje časa

Jabolko, ki ga je Eva ponudila Adamu v paradizu, je bilo baje tako zvano »Sapotes« ali »sad iz vrta Edena«, kar trdijo celo znanstveniki. Ta jabolka rastejo sedaj v Sierra Madre, Kalifornija, kjer tačas sije solnce

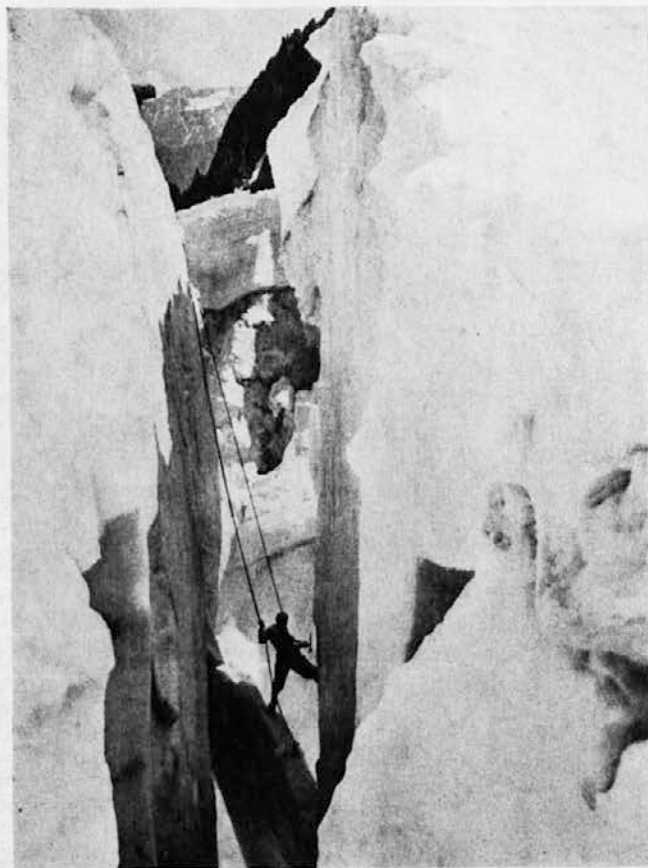
F I L M

Montblanc v filmu

Leni Riefenstahl
igra glavno vlogo v filmu z
Montblanca, 4800 m visoko

globino. Toda če pokrije tanka snežna odeja neštene luknje in razpoke ledu (posebno v pozni pomladi), ali če jih popiha južni veter, tedaj so razpoke najbolj zahrbtni sovražnik. In še bolj nevarne v pozni jeseni: pri najbolj rahlem dotiku se ti udere sneg pod nogami v globočino. Večina teh razpok je globokih 15 do 30 metrov, nekatere 60, 80 celo 100 metrov, nekaj pa jih je 200 in še več.

Znamenita švicarska smučarja Beni Führer in David Zogg poskušata preplezati ledeniško razpoko. Po prvi na dno, drugo stran pa bo treba preplezati

Filmi, ki so prikazovali divjost narave v gorah, so že večkrat vzbudili dvome v občinstvu, da-li so resnično filmani v naravi, ali pa so le izdelani v ateljejih z bogve kakšnimi triki filmskih operaterjev.

Zdaj pa se je oglašil režiser najnovejšega nemškega filma z gore Montblanc, dr. Arnold Fanck, da izpriča s svojimi besedami avtentičnost tega filma:

»Govoril bom o nevarnostih, pa ne o težavah, ki so pač primes vsakega resnega dela. Najbolj nevarni element v visokih gorah niso skalne stene, niti ledene stene, niti ne snežni vihar, komaj lavine, pač pa razpoke v ledenikih. Poleti, ko ledenik — ta nevarni velikan iz tekočega ledu — nima več svoje snežene obleke, ni razpoka prav nič nevarna, temveč lepa tvorba; brez vsake nevarnosti moreš stopiti na njen skrajni rob in gledati v

Zadnji izhod, da prekoračijo razpoko. Riefenstahlova prekoraci neizmerno globočino največje razpoke na Montblancu s pomočjo lestve...

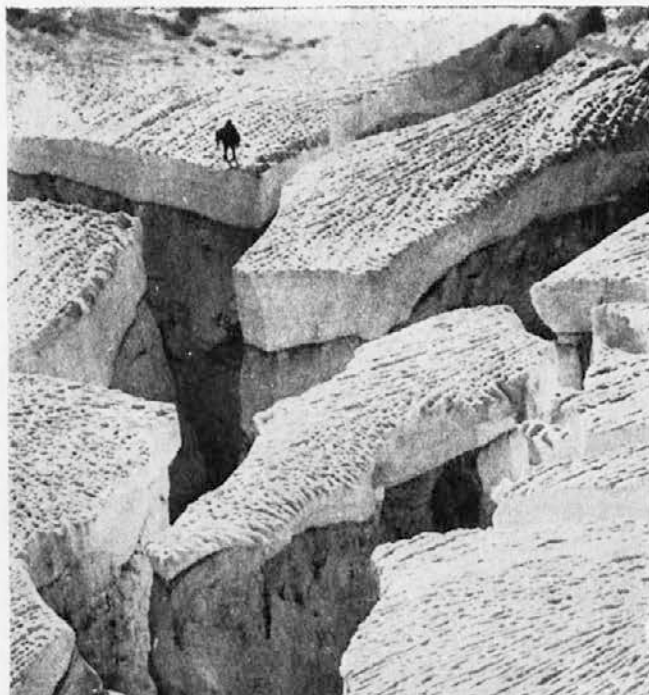
V mojem zadnjem filmu nam je šlo za to, da najdemo tako razpoko, ki bi bila tako široka, da bi je ne mogli preskočiti. Tudi ne taka, da bi se mogli spustiti v globočino po vrvi, drugo stran pa preplezati, torej tako globoka, da bi zanjo bile naše vrvi prekratke. Ni pa smela biti tako široka, da bi ne mogli položiti preko nje lestve.

Našli smo jo. Nevarno delo pa se je zdaj začelo. Redno so morali hoditi ljudje od razpoke do naše koč ob vseh drugih razpokah. Zabičeval sem jim, da se držijo vrvi. Zaman. Tudi ko sem sam zdrknil v nevarno razpoko in komaj prilezel na dan, jih je to opomnilo le za par dni. Delo je prevpilo vse varnostne zapovedi. Prav ob veliki razpoki, kjer bi utegnil biti vsak korak smrten, pa smo morali delati brez pomoči vrvi; delali smo vsak zase.

Filmali smo z dvema, tremi aparati. En operater je filmal od zgoraj dol, drugi je moral v razpoko, tretji mož z ročno kamero zdaj tu, zdaj tam, moral je celo globoko v razpoko. Režiser se je podil med temi aparati. Da bi onemogočili silhuete nasprotne luči in dobili lepo osvetljenje, sem razpostavil štiri moze z velikimi srebrnimi svetlicami, ki pa so se morali ravnati po legi solnca.

Če bi torej vse te moze mogel zavarovati z vrvmi, bi rabil za polovico več osebja. Za to ni bilo denarja in še delo bi bolj počasi napredovalo. Moral sem se zanašati na alpinsko-tehnično znanje, izkušnje in instinkt svojih sodelavcev. In še na srečo junaško: videl sem, kako so se udirali ljudje na nevarnih mestih, videl sem pa tudi, kako so se strašno hitro vrgli naprej na trebuh, da jim ni spodrsnila še druga noga, kar je reševalo ljudi.

Igralci? Najteže mi je bilo, ko se je trudila Leni Riefenstahlova. Če jo vidite zdaj na sliki, kako korači na lestvi čez razpoko, se komaj morete zamisliti, kaj bi bilo, če bi deklici na tej majavi in tako primitivni lestvi spodrsnilo ali če bi izgubila ravnotežje. Vidite, da je opasana z vrvjo. Toda privezana je le na eni strani vrvi. Če bi ji spodrsnilo, bi padla tako globoko, kakor je dolga vrv med njo in onim, ki jo varuje. Če bi padla 6 metrov, bi se vrv okoli prsi strašnoategnila, nato pa bi z vsem telesom butnila ob nasprotno steno, preden bi ji mogla pomagati vrv. Pa Leni Riefenstahlova ni divja turistinja,

Človeček ob najbolj divjih ledeniških razpokah na Montblancu. Tu so filmali tri tedne. Vsaka teh razpok je strašno globoka, da ni videti dna

kakor bi se morda zdelo. Nežna deklica je, celo ne brez strahu, in je morala močno stisniti zobe, ko smo bili pri takem delu. Danes je prvovrstna plezalka in smučarka.

Nevarno je bilo vse to naše delo, bolj nevarno, kakor vam morejo ponazoriti posamezne scene na platnu. Danes pa se vprašujem, ali bo rezultat tega dela resnično opravičil vse nevarnosti.

Plesna sezona

ki je v polnem razmahu, bo raznamovala uspeh tudi Vam, ako boste negovali svoj obraz in svojo polt s svetoono priznano puder-kremo

»Velouté de Dixor«

Dobiva se povsod, in sicer v beli, naravnifali slonokoščeni niansi. — Vzorce pošilja brezplačno proti priloženi poštni znamki Din 1:50

Depô COSMOCHEMIA, Zagreb, Smičiklasova ul. 23

Iz filma »Casanova«: Diana Karenne in Ivan Možuhin. Prava »ljubezenska« scena

Sonny boy

prvi ameriški zvočni film, ki je napravil pot okoli sveta, da ogreje občinstvo za novo stopnjo filmskega razvoja

Scena iz ateljeja. Filmski aparati pripravljeni za snimanje

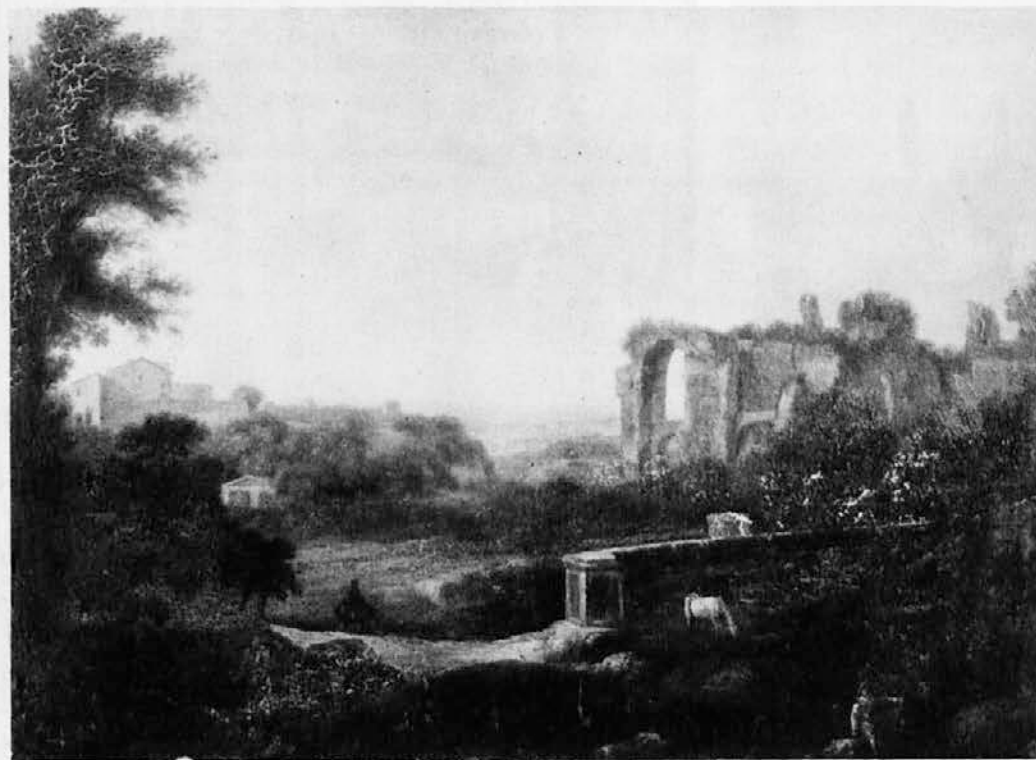
Slikarska galerija graščaka Karla viteza Strahla

Neznani slikar, okoli 1800: Meščanka (olja)

Spodaj: Nizozemski slikar 17. stol.: Krajina (olja)

Hubert Maurer (1759–1818): Načrt za oltarno sliko sv. Janeza Nepomuka

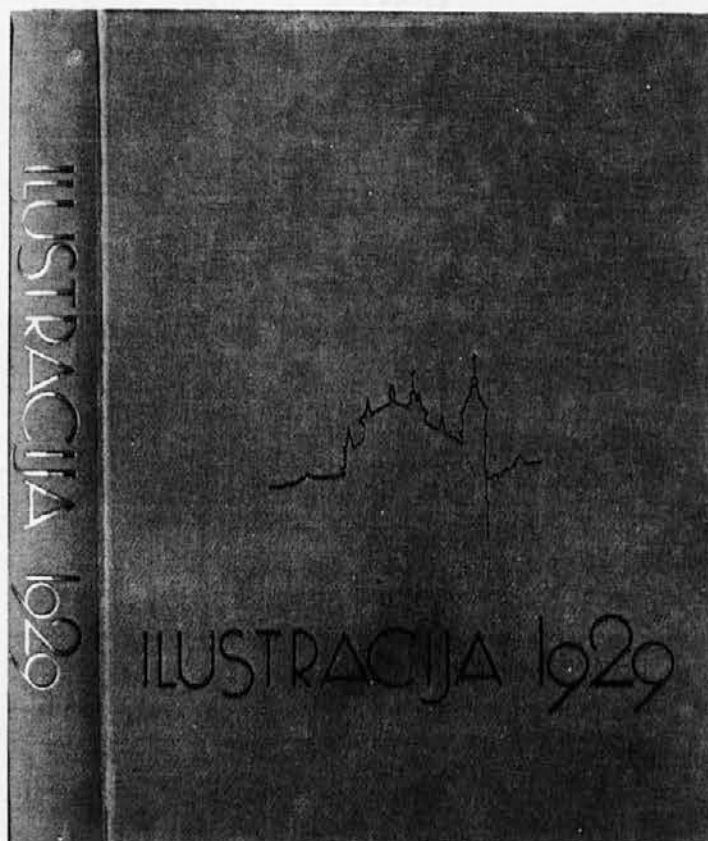

Novembra 1. 1930 je otvoril predsednik Narodne galerije v Ljubljani, dr. Windischer, razstavo slik, pohištva in umetnoobrnih predmetov, katere sta pridobila N. gal. in Nar. muzej v Ljubljani na dražbi zapuščine Karla viteza Strahla v Stari Loki. S Karlom vitezom Strahlom je izumrl poslednji svojega rodu v naši domovini, rodu, kateri je skozi dolgo dobo let zbiral umetnine ter gradil največji privatni muzej v Sloveniji. Grad je dokaj star in je mnogokrat menjal svoje lastnike, njegovo zgodovino kot tudi zgodovino svojega rodu je sestavil Karl Strahl. Ta je, kakor v slutnji, da bo za njim, ki je ostal brez potomcev, tema nad grajskim imetjem, sestavil tudi katalog galerije, kjer je navedel vse podatke

glede izvora in prihoda posrednih slik v hišno zbirko. Ponekod ta katalog dobro služi in še bo služil raziskovalcu, ponekod pa že tudi Karlu Strahlu ni več uspelo razjasniti mraku in nejasnosti, kako in odkod je ta in ona podoba in kdo je pravi njen mojster. Kajti gradivo, katero je Karl skušal v tem seznamu obdelati, sega najmanj 300 let nazaj in obsega najraznovrstnejšo kvaliteto in provenijenco. Poleg domačih mojstrov starejšega in novejšega časa je v zbirki vrsta tujih mojstrov, ki so deloma tudi pri nas delali. Največji del pa obsegajo tuja dela in kopije, italijanski in nizozemski mojstri, med njimi baje tudi eno Rembrandtovo (?), nemara eno Mengsovo (?) itd.

Karlov oče, Edvard vitez Strahl, je kupil grad v začetku prejšnjega stoletja in pod njim so prišla v zbirko nekatera prav lepa dela domačih umetnikov, za tuja dela pa je imel Edvard Strahl za sodelovanje trgovca s starinami, Volpija, kateri mu pa za blago, ki ga mu je preskrboval, često ni vedel dati nobenih podatkov. Strahlov muzej je razen tega obsegal tudi umetno pohištvo, obrt, dočim kiparstva ne.

Mnogo materijala je ostalo v gradu, s katerim ga je prevzel njegov sedanji lastnik. Izmed tujih lic pa je Karl Strahl postavil na prvo mesto Narodno galerijo in Narodni muzej v Ljubljani, katerih zbirke so se s to voljo plemenitega tujca bogato pomnožile. V zgodovini slovenskih umetnostnih zbirk bo ime Strahl vselej med ustanovnimi imeni.

Za vezavo »Ilustracije« priporočamo izvirne platnice, katere je izdala Knjigoveznica Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani. Platnice same stanejo Din 30.—, z vezavo vred pa Din 40.—

SALDA-KONTE, ŠTRACE,
JOURNALE, ŠOLSKE ZVEZKE,
MAPE, KNJIŽICE ZA ODJE-
MALCE, RISALNE BLOKE ITD.

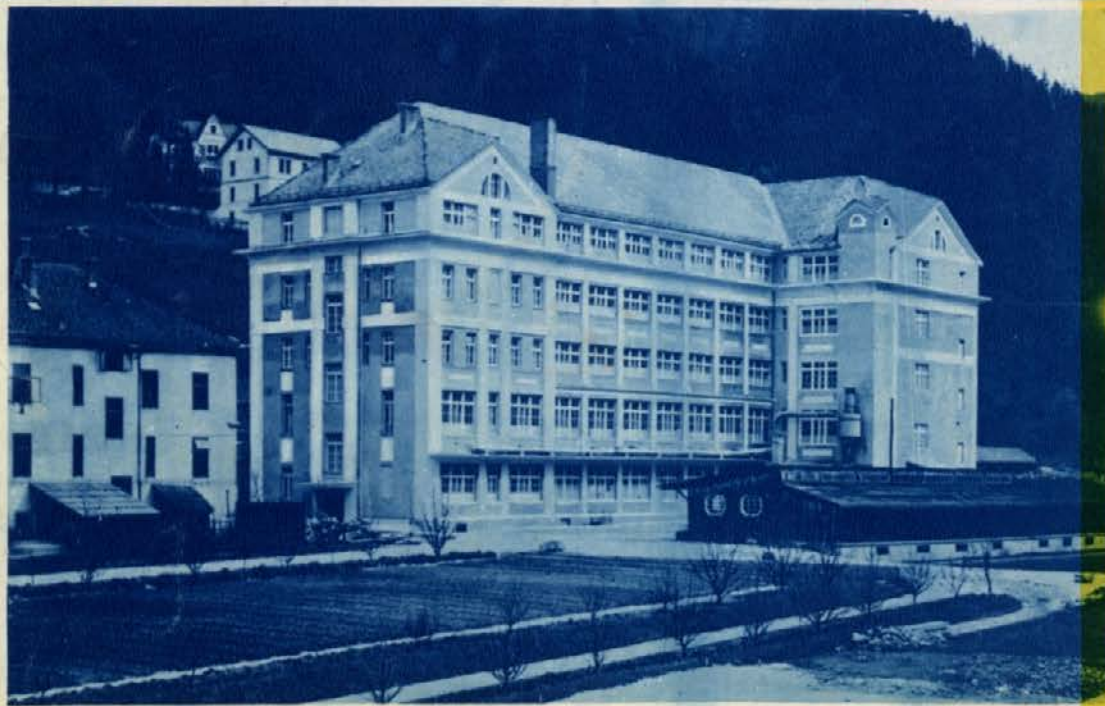
nudi po izredno ugodnih cenah

KNJIGOVEZNICA JUGOSLOVANSKE TISKARNE

V LJUBLJANI, KOPITARJEVA ULICA ŠTEV. 6 — II. NADSTROPJE

PEKO

D · Z · O · Z ·
TRŽIČ

NAJVEČJA

TOVARNA

ČEVLJEV

V JUGOSLAVIJI